

Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko

Wytyczne dotyczące przygotowania
raportu o oddziaływaniu
przedsięwzięcia
na środowisko

(dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą
2014/52/UE)

Wydrukowano w Luksemburgu

Wiele informacji o Unii Europejskiej znajduje się w Internecie w portalu Europa (<http://europa.eu>)
Dostęp do portalu można uzyskać przez serwer Europa (<http://ec.europa.eu>)

© Unia Europejska, 2017 r.

Powielanie jest dozwolone z zastrzeżeniem podania źródła.

Wersja papierowa ISBN 978-92-7974373-3 KH-04-17-939-EN-C doi:10.2779/8247
PDF ISBN 978-92-7974374-0 KH-04-17-939-EN-N doi:10.2779/41362

Okładka:

©iStockphoto/Si-Gal

©iStockphoto/Juffin

Zastrzeżenie wyłączenia odpowiedzialności: Informacje i poglądy przedstawione na niniejszej stronie pochodzą od autorów i nie odzwierciedlają oficjalnych opinii Unii Europejskiej. Unia Europejska ani żadna z osób działających w imieniu Komisji nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne skutki wykorzystania informacji zawartych w tej publikacji. Przykłady opisane w niniejszym dokumencie przedstawiają poglądy autorów i zostały oparte o informacje przez nich uzyskane. Materiały referencyjne wykorzystane do opracowania przykładów powinny być w każdym przypadku uznawane za najdokładniejsze i najpełniejsze źródła informacji.

Niniejszy dokument został opracowany na mocy Umowy szczegółowej nr 070201/2016/729522/SER/ENV.D.1 w ramach Umowy Ramowej nr ENV.F.1/FRA/2014/0063, realizowanej na rzecz Komisji Europejskiej przez COWI AS z Milieu Ltd.

Główni autorzy: Adrien Lantieri, Zuzana Lukacova, Jennifer McGuinn i Alicia McNeill z Milieu Ltd

SPIS TREŚCI

SŁOWNIK TERMINÓW	5
WYKAZ SKRÓTÓW	7
WSTĘP	9
Jaki jest cel wytycznych?	9
Kto może korzystać z wytycznych?	9
Kto opracował wytyczne?	9
W jaki sposób uzyskać egzemplarz wytycznych?	9
OOŚ: założenia i etapy	10
WYTYCZNE DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA RAPORTU O ODDZIAŁYWANIU PRZEDSIĘWZIĘCIA NA ŚRODOWISKO.....	15
W jaki sposób należy korzystać z wytycznych?	17
CZĘŚĆ A – PRZEGLĄD WYMOGÓW LEGISLACYJNYCH DOTYCZĄCYCH PRZYGOTOWANIA RAPORTU OOŚ	21
1 WYMOGI PRAWNE DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA RAPORTU OOŚ	23
2 ZMIANY PRAWNE DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA RAPORTU OOŚ	25
CZĘŚĆ B – PRAKTYCZNE WYTYCZNE DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA RAPORTU OOŚ	27
WPROWADZENIE.....	29
1 WYMOGI DOTYCZĄCE TREŚCI RAPORTU OOŚ	31
1.1 Opis przedsięwzięcia	31
1.2 Scenariusz odniesienia	32
1.2.1 Pojęcie scenariusza odniesienia.....	32
1.2.2 Przeprowadzanie oceny dla scenariusza odniesienia.....	33
1.2.3 Scenariusz odniesienia: w skrócie	37
1.3 Elementy środowiska.....	37
1.3.1 Zakres elementów środowiska ujętych w dyrektywie.....	37
1.3.2 Wpływ związany ze zmianami klimatu.....	38
1.3.3 Wpływ związany z zagrożeniem wystąpienia poważnych wypadków i katastrof..	41
1.3.4 Wpływ związany z różnorodnością biologiczną.....	43
1.3.5 Wpływ związany z wykorzystaniem zasobów naturalnych (ryzyko wyczerpania zasobów, zagadnienia dotyczące wykorzystania zasobów)	46
1.3.6 Elementy środowiska: w skrócie.....	47
1.4 Ocena wpływu na środowisko.....	47
1.4.1 Ramy prawne określające pojęcie znaczącego wpływu.....	48
1.4.2 Pojęcie znaczenia w kontekście przygotowania raportu OOŚ.....	48
1.4.3 Skutki kumulatywne	50
1.4.4 Ocena wpływu na środowisko: w skrócie.....	51
1.5 Obowiązkowa ocena rozwiązań alternatywnych.....	51
1.5.1 Pojęcie rozwiązań alternatywnych.....	51
1.5.2 Identyfikacja rozwiązań alternatywnych.....	53
1.5.3 Ocena rozwiązań alternatywnych.....	54
1.5.4 Obowiązkowa ocena rozwiązań alternatywnych: w skrócie	55
1.6 Środki łagodzące i kompensacyjne.....	55
1.6.1 Środki łagodzące i kompensacyjne: w skrócie.....	57
1.7 Monitorowanie	57
1.7.1 Wymogi prawne dla monitorowania OOŚ.....	59
1.7.2 Cele środków w zakresie monitorowania.....	60
1.7.3 Ustalanie środków w zakresie monitorowania.....	62
1.7.4 Monitorowanie: w skrócie	63
2 JAKOŚĆ RAPORTU OOŚ.....	63
2.1 Format i sposób prezentacji raportu OOŚ.....	63
2.1.1 Cechy dobrego raportu OOŚ.....	64
2.1.2 Podsumowanie w języku nietechnicznym.....	65

2.2	Kompetencje w zakresie wiedzy fachowej i kontrola jakości.....	65
2.2.1	Wymogi prawne.....	65
2.2.2	Eksperti wykonawców.....	68
2.2.3	Kontrola jakości przez właściwe organy.....	71
2.2.4	Kompetencje w zakresie wiedzy fachowej i kontrola jakości: w skrócie.....	73
3	KONSULTACJE I PROCES PODEJMOWANIA DECYZJI	73
3.1	Konsultacje w sprawie raportu OOŚ	73
3.1.1	Wymogi prawne dotyczące konsultacji.....	73
3.1.2	Konsultacje a „odpowiednie ramy czasowe”.....	75
3.1.3	Konsultacje: w skrócie	78
3.2	Proces podejmowania decyzji: uzasadniona konkluzja i zezwolenie na inwestycję.....	78
3.2.1	Wymogi prawne dotyczące podejmowania decyzji.....	78
3.2.2	Uzasadniona konkluzja	79
3.2.3	Ramy czasowe w procesie podejmowania decyzji.....	81
3.2.4	Proces podejmowania decyzji w sprawie raportu OOŚ: w skrócie.....	83
	CZĘŚĆ C – LISTA KONTROLNA RAPORTU OOŚ.....	85
1	WPROWADZENIE	87
2	INSTRUKCJE	88
	Ocena, czy pytania zawarte w liście kontrolnej są odpowiednie.....	88
	Ocena, czy przekazane informacje są wystarczające.....	88
	Wskazanie, czy przekazanie informacji uzupełniających jest konieczne.....	88
3	LISTA KONTROLNA OCENY	90
	ZAŁĄCZNIKI	111
	ZAŁĄCZNIK I – POWIĄZANIA Z INNYMI INSTRUMENTAMI UNIJNYMI.....	113
	Dyrektywa SOOŚ.....	114
	Dyrektywa ptasia i siedliskowa	115
	Ramowa dyrektywa wodna	116
	Dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej	117
	Dyrektywa w sprawie jakości powietrza i dyrektywa w sprawie metali ciężkich w powietrzu.....	117
	Dyrektywa ramowa w sprawie odpadów	118
	Dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych	118
	Dyrektywa Seveso	229
	Transeuropejskie sieci transportowe, energetyczne i telekomunikacyjne.....	120
	Konwencja z Aarhus i konwencja z Espoo	120
	ZAŁĄCZNIK II – INNE ODPOWIEDNIE WYTYCZNE I NARZĘDZIA.....	123

SŁOWNIK TERMINÓW

Kluczowe terminy stosowane w wytycznych zostały przedstawione w słowniku poniżej.

Termin	Wyjaśnienie
Studium OO 2012	Ocena oddziaływania towarzysząca dokumentowi: Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2011/92/UE w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne, SWD/2012/0355, wersja ostateczna
Rozwiązania alternatywne	Różne sposoby realizacji przedsięwzięcia mające na celu spełnienie uzgodnionego celu. Rozwiązania alternatywne mogą przybierać różne formy i zakres od drobnych korekt przedsięwzięcia do całkowitego przeprojektowania przedsięwzięcia.
Scenariusz odniesienia	Opis istotnych aspektów obecnego stanu środowiska w i wokół obszaru lokalizacji przedsięwzięcia. Stanowi podstawę przeprowadzenia oceny.
Kraje kandydujące	Kraje kandydujące do uzyskania statusu państw członkowskich Unii Europejskiej.
Właściwy organ (WO)	Organ wyznaczony przez państwo członkowskie jako odpowiedzialny za wykonywanie obowiązków wynikających z dyrektywy
Skutki kumulatywne	Zmiany w środowisku spowodowane działalnością/przedsięwzięciem w połączeniu z innymi działalnościami/przedsięwzięciami.
Wykonawca	Podmiot wnioskujący o wydanie zezwolenia na inwestycję dla prywatnego przedsięwzięcia lub organ publiczny, który inicjuje przedsięwzięcie.
Zezwolenie na inwestycję	Decyzja właściwego organu lub organów uprawniająca wykonawcę do realizacji przedsięwzięcia.
Skutek/oddziaływanie	Zmiana w środowisku fizycznym, naturalnym lub kulturowym wywołana realizacją przedsięwzięcia.
Dyrektywa OOS	Dyrektywa 2011/92/UE, zmieniona dyrektywą 2014/52/UE w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko
Proces OOS (lub OOS)	Proces przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z wymogami dyrektywy 2011/92/UE, zmienionej dyrektywą 2014/52/UE w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko. Proces OOS składa się z różnych etapów: przygotowania raportu OOS, udziału społeczeństwa i podejmowania decyzji.
Raport OOS	Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, jest dokumentem przygotowanym przez wykonawcę, który przedstawia wyniki oceny. Zawiera informacje dotyczące przedsięwzięcia, prawdopodobieństwa znaczącego wpływu przedsięwzięcia, scenariusz odniesienia, proponowane rozwiązania alternatywne, cechy przedsięwzięcia i środki łagodzące znaczący negatywny wpływ na środowisko, a także streszczenie w języku niespecjalistycznym oraz informacje dodatkowe określone w załączniku IV do dyrektywy OOS.
Środki łagodzące	Środki przewidziane w celu uniknięcia, zapobieżenia lub zmniejszenia ewentualnego znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.
Środki w zakresie monitorowania	Procedury regularnej kontroli znaczącego negatywnego wpływu na środowisko wynikającego z realizacji i eksploatacji przedsięwzięcia, między innymi w celu określenia nieprzewidzianego znaczącego negatywnego wpływu, aby móc podjąć właściwe działania naprawcze.
Państwa członkowskie (PC)	Kraje będące członkami Unii Europejskiej
Środki kompensacyjne /równoważące	Środki przewidziane w celu zrównoważenia zidentyfikowanego znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.
Podsumowanie w języku nietechnicznym	Proste i zrozumiałe podsumowanie informacji zawartych w raporcie OOS przeznaczone dla odbiorców nieposiadających wiedzy technicznej.
Przedsięwzięcie	Wykonanie prac budowlanych lub innych instalacji lub systemów, i/lub inne

	interwencji w otoczeniu naturalnym i krajobrazie, włącznie z wydobywaniem zasobów mineralnych.
Uzasadniona konkluzja	Uzasadnienie właściwego organu na temat znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko, uwzględniająca wyniki analizy raportu OOŚ, oraz - w stosownych przypadkach - dodatkową analizę przeprowadzoną przez ten organ.
Preselekcja (screening)	Proces określania, czy przedsięwzięcie wymienione w załączniku II do dyrektywy OOŚ może mieć znaczący negatywny wpływ na środowisko.
Decyzja w sprawie preselekcji	Decyzja podejmowana przez właściwy organ, czy przedsięwzięcie wymienione w załączniku II zostanie poddane procedurze OOŚ.
Ustalanie zakresu (scoping)	Proces określania treści i zakresu informacji, które zostaną przekazane właściwemu organowi w ramach procesu OOŚ.
Opinia o zakresie oceny	Stanowisko właściwego organu w sprawie procesu ustalania zakresu.

WYKAZ SKRÓTÓW

Najważniejsze skróty stosowane w wytycznych zostały wyszczególnione poniżej.

Skrót	Pełna nazwa
OO	Odpowiednia ocena
Konwencja z Aarhus	Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska
BISE	Europejski system informacji o różnorodności biologicznej
CDCIR	Wspólnotowe Centrum Dokumentacji Ryzyka Przemysłowego
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
CLIMATE-ADAPT	Europejska platforma dostosowania do zmian klimatu
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
EIONET	Europejska Sieć Informacji i Obserwacji Środowiska
EMIS	Europejski system informacji morskiej
EMODNET	Europejskiej sieć informacji i obserwacji środowiska morskiego
ePRTR	Europejski Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń
Konwencja z Espoo	Konwencja o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym
GBIF	Światowa sieć informacji o różnorodności biologicznej
GEO BON	Grupa ds. obserwacji ziemi w ramach sieci obserwacji bioróżnorodności
GMEP	Globalna ochrona środowiska morskiego
IED	Dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych
INSPIRE	Infrastruktura informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej
IPCC	Międzyrządowy Panel ds. zmian klimatu
WCB	Wspólne Centrum Badawcze
LCA	Ocena cyklu życia
LEAC	Sprawozdawczość dotycząca gruntów i ekosystemów
LIFE +	Unijny instrument finansowy na rzecz środowiska
MFSD	Dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej
PCI	Projekt będący przedmiotem wspólnego zainteresowania
REACH	Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów
PGW	Plan gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy
SOOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
TEN-E	Transeuropejska sieć energetyczna
TEN-T	Transeuropejska sieć transportowa
TEN-TEC	Transeuropejska sieć telekomunikacyjna
UNFCCC	Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu
RDW	Ramowa dyrektywa wodna
RDO	Dyrektywa ramowa w sprawie odpadów
WISE	Europejski system informacji wodnej

WSTĘP

W roku 2001, Komisja Europejska opublikowała trzy wytyczne OOŚ dotyczące poszczególnych etapów procesu OOŚ: preselekcji (screening), ustalania zakresu (scoping) i raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Dokumenty te zostały zaktualizowane i poddane przeglądowi w celu odzwierciedlenia zarówno zmian legislacyjnych wprowadzonych od momentu publikacji pierwotnych wytycznych, jak i obecnych dobrych praktyk.

Zaktualizowane dokumenty dotyczą następujących trzech etapów procesu OOŚ:

- Wytycznych OOŚ dotyczących preselekcji;
- Wytycznych OOŚ dotyczących ustalania zakresu;
- Wytycznych OOŚ dotyczących przygotowywania raportu OOŚ.

Jaki jest cel wytycznych?

Celem wytycznych jest przekazanie praktycznych informacji osobom zaangażowanym w realizację powyższych etapów procesu OOŚ, w oparciu o doświadczenia europejskie i globalne.

Wytyczne OOŚ dotyczące preselekcji i ustalania zakresu mają na celu usprawnianie procesu podejmowania decyzji dotyczących konieczności przeprowadzania OOŚ i warunków przeprowadzania oceny. Te dwa dokumenty koncentrują się na odpowiednim rozpoczęciu procesu OOŚ.

Wytyczne OOŚ dotyczące przygotowania raportu OOŚ pomagają wykonawcom i konsultantom w przygotowaniu wysokiej jakości raportów o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko oraz służą jako wytyczne dla właściwych organów i innych stron zainteresowanych przy ocenianiu raportów. Wytyczne koncentrują się na dostarczeniu najlepszych możliwych informacji podczas procesu podejmowania decyzji.

Kto może korzystać z wytycznych?

Wytyczne OOŚ są przeznaczone dla właściwych organów, wykonawców i specjalistów OOŚ w państwach członkowskich Unii Europejskiej i, w stosownych przypadkach, dla krajów kandydujących. Założono, że przyciągną one również uwagę kręgów akademickich i innych organizacji uczestniczących w szkoleniach i doszkalaniami z zakresu OOŚ, a także specjalistów z całego świata oraz społeczeństwa.

Kto opracował wytyczne?

Pierwotne wytyczne OOŚ z roku 2011 zostały przygotowane przez Zarząd ds. Zasobów Środowiska (ERM) w ramach umowy na badania zawartej z Dyrekcją Generalną ds. Środowiska Komisji Europejskiej. Zmienione wytyczne OOŚ z roku 2017 zostały opracowane przez Milieu Ltd i COWI A/S na mocy umowy szczegółowej o świadczenie usług nr 070201/2016/729522/SER/ENV.D.1. do umowy ramowej nr ENV.F.1/FRA/2014/0063 zawartej z Dyrekcją Generalną ds. Środowiska Komisji Europejskiej.

W jaki sposób uzyskać egzemplarz wytycznych?

Egzemplarz wytycznych można pobrać ze strony internetowej Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska Komisji Europejskiej pod adresem <http://ec.europa.eu/environment/eia/eia-support.htm>.

OOŚ: ZAŁOŻENIA I ETAPY

Ocena oddziaływania przedsięwzięć na środowisko (OOŚ) jest kluczowym instrumentem polityki ochrony środowiska Unii Europejskiej. Przeprowadzanie ocen regulują przepisy dyrektywy 2011/92/UE zmienionej dyrektywą 2014/52/UE w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (dyrektywa OOŚ).

Od momentu przyjęcia pierwszej dyrektywy OOŚ w roku 1985 (dyrektywa 85/337/EWG), zarówno prawo, jak i praktyki OOŚ, uległy znacznym zmianom. Dyrektywa OOŚ była zmieniana dyrektywami 97/11/WE, 2003/35/WE i 2009/31/WE. Dyrektywę wraz z trzema zmianami ujednolicono w roku 2011 w postaci dyrektywy 2011/92/UE. Ujednoliconą dyrektywę zmieniono następnie dyrektywą 2014/52/UE. Wytyczne koncentrują się na modyfikacjach dyrektywy OOŚ przeprowadzonych od roku 2011, ze szczególnym naciskiem na kluczowe zmiany wprowadzone ostatnią poprawką z roku 2014, które państwa członkowskie mają transponować do krajowych reżimów prawnych do dnia 16 maja 2017 r.

Dyrektywa OOŚ wymaga, aby przedsięwzięcia publiczne i prywatne, które mogą mieć znaczący wpływ na środowisko, były poddawane ocenie przed wydaniem zezwolenia na inwestycję. Zezwolenie na inwestycję oznacza decyzję właściwego organu lub organów, która uprawnia wykonawcę do realizacji przedsięwzięcia. Jeżeli przedsięwzięcie może znacząco wpływać na środowisko, przed wydaniem zezwolenia na inwestycję wymagane jest przeprowadzenie OOŚ. Art. 2 ust. 1 dyrektywy OOŚ (patrz ramka poniżej) określa nadrzędny wymóg dyrektywy.

Ramka 1: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 2 ust. 1

Państwa członkowskie przyjmują wszystkie niezbędne środki, aby zapewnić podleganie przedsięwzięć mogących powodować znaczące skutki w środowisku, między innymi z powodu ich charakteru, rozmiarów lub lokalizacji, wymogowi uzyskania zezwolenia na inwestycję i oceny w odniesieniu do ich skutków na środowisko, przed udzieleniem zezwolenia.

Wytyczne w tej serii obejmują trzy etapy OOŚ: preselekcję, ustalanie zakresu oraz przygotowanie raportu OOŚ.

„Etap preselekcji” pozwala na stwierdzenie, czy wpływ przedsięwzięcia na środowisko będzie znaczący, tj. przedsięwzięcie jest poddawane selekcji w celu ustalenia konieczności przeprowadzenia OOŚ. Przedsięwzięcia wymienione w załączniku I dyrektywy są automatycznie poddawane OOŚ, ponieważ uznano, że ich wpływ na środowisko jest znaczący. Przedsięwzięcia wymienione w załączniku II dyrektywy wymagają ustalenia, czy przedsięwzięcie może mieć znaczący wpływ na środowisko. Właściwy organ państwa członkowskiego dokonuje takiego ustalenia przez (i) analizę każdego przypadku, albo (ii) określenie progów lub kryteriów.

„Etap ustalania zakresu” daje wykonawcom możliwość zadania właściwym organom pytania o zakres informacji wymaganych do podjęcia świadomej decyzji dotyczącej przedsięwzięcia i jego wpływu. Etap ten obejmuje ocenę i określenie ilości lub „ustalenie zakresu”, informacji i analiz wymaganych przez organy.

Informacje dotyczące znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko są gromadzone w trzecim etapie: przygotowania raportu OOŚ.

Te trzy etapy są uzupełniane etapami szczegółowymi w procesie OOŚ. Definiuje to art. 1 ust. 2 lit. g, (patrz ramka poniżej) regulujący kwestię oceny oddziaływania na środowisko poprzez opisanie procesu OOŚ.

Art. 1 ust. 2 lit. g)

Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

g) „ocena oddziaływania na środowisko” oznacza procedurę obejmującą:

(i) przygotowanie przez wykonawcę raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, zgodnie z art. 5 ust. 1 i 2;

(ii) przeprowadzenie konsultacji, o których mowa w art. 6 oraz w stosownych przypadkach w art. 7;

(iii) przeanalizowanie przez właściwy organ informacji przedstawionych w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko oraz, w razie konieczności, wszelkich dodatkowych informacji przedstawionych przez wykonawcę zgodnie z art. 5 ust. 3, a także wszelkich istotnych informacji uzyskanych w drodze konsultacji na podstawie art. 6 i 7;

(iv) uzasadnioną konkluzję właściwego organu na temat znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko, uwzględniającą wyniki analizy, o której mowa w ppkt (iii) oraz — w stosownych przypadkach — dodatkową analizę przeprowadzoną przez ten organ; oraz

(v) włączenie uzasadnionej konkluzji właściwego organu do decyzji, o których mowa w art. 8a.

Poniższy rysunek przedstawia poszczególne etapy i kroki standardowo podejmowane podczas przeprowadzania OOS. Jak wspomniano powyżej, ustalenia dotyczące realizacji tych trzech etapów mogą się nieznacznie różnić w poszczególnych państwach członkowskich, na co należy zwrócić uwagę. Kroki zdefiniowane w art. 1 ust. 2 lit. g) są obowiązkowe przy przeprowadzaniu OOS. Dla porównania, etapy preselekcji i ustalania zakresu mogą nie być wymagane w zależności od charakteru przedsięwzięcia lub innych okoliczności: np. preselekcja nie jest wymagana dla przedsięwzięć wymienionych w załączniku I dyrektywy, a sama dyrektywa przewiduje jedynie obowiązkowe ustalenie zakresu, o ile wykonawca wniesie o ustalenie zakresu do właściwego organu.

Preselekcja
(w stosownych przypadkach)

Ustalanie zakresu
(w stosownych przypadkach)

Raport OOŚ

Informacje i konsultacje

Podejmowanie decyzji i zezwolenie na inwestycję

Informacja o wydaniu zezwolenia na inwestycję

Monitorowanie
(w stosownych przypadkach)

Właściwy organ podejmuje decyzję o konieczności przeprowadzenia OOŚ. Pod koniec etapu, należy wydać i podać do wiadomości publicznej decyzję w sprawie preselekcji.

Dyrektywa stanowi, iż wykonawcy mogą wnieść do właściwego organu o wydanie opinii o zakresie oceny. Właściwy organ określa treść i zakres oceny i określa informacje, które należy umieścić w raporcie OOŚ.

Wykonawca - lub ekspert (eksperci) działający w jego imieniu - przeprowadza ocenę. Wyniki oceny są przedstawiane w raporcie OOŚ zawierającym: informacje dotyczące przedsięwzięcia, prawdopodobieństwa znaczącego wpływu na środowisko, scenariusz odniesienia, proponowane rozwiązania alternatywne, cechy przedsięwzięcia i środki łagodzące znaczący negatywny wpływ na środowisko, a także streszczenie w języku niespecjalistycznym i informacje dodatkowe określone w załączniku IV do dyrektywy OOŚ.

Właściwy organ udostępnia raport OOŚ organom odpowiedzialnym za ochronę środowiska, organom lokalnym i regionalnym oraz innym zainteresowanym organizacjom oraz społeczeństwu do oceny. Mogą oni umieszczać uwagi do przedsięwzięcia i jego wpływu na środowisko.

Właściwy organ analizuje raport OOŚ, w tym uwagi otrzymane na etapie konsultacji i wydaje uzasadnioną konkluzję, czy przedsięwzięcie ma znaczący wpływ na środowisko. Konkluzję należy włączyć do ostatecznej decyzji dotyczącej zezwolenia na inwestycję.

Spółeczeństwo jest informowane o wydaniu decyzji dotyczącej zezwolenia na inwestycję.

Na etapie budowy i eksploatacji przedsięwzięcia, wykonawca musi monitorować zidentyfikowany znaczący negatywny wpływ na środowisko i środki podjęte w celu jego łagodzenia.

WYTYCZNE DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA RAPORTU O ODDZIAŁYWANIU PRZEDSIĘWZIĘCIA NA ŚRODOWISKO

W JAKI SPOSÓB NALEŻY KORZYSTAĆ Z WYTYCZNYCH?

Wytyczne stanowią jeden dokument z serii trzech wytycznych dotyczących OOS opublikowanych przez Komisję Europejską. Wytyczne dotyczą przygotowania raportu OOS. Pozostałe dwa dokumenty dotyczą preselekcji (screening) i ustalania zakresu (scoping).

Niniejsze wytyczne zostały opracowane do użytku w całej Unii Europejskiej (UE), a zatem nie mogą odzwierciedlać wszystkich szczegółowych wymogów prawnych i praktyk w zakresie OOS w poszczególnych państwach członkowskich UE. W związku z tym, należy uwzględniać wszystkie istniejące wytyczne krajowe, regionalne lub lokalne w sprawie OOS. Ponadto, wytyczne należy stosować w odniesieniu do dyrektywy oraz krajowego lub lokalnego ustawodawstwa dotyczącego OOS. Interpretacja dyrektywy pozostaje wyłączną prerogatywą Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), co implikuje uwzględnienie orzecznictwa Trybunału.

Wytyczne zostały opracowane do użytku przez różnych uczestników procesu OOS:

- **Wykonawcy przedsięwzięcia i specjaliści OOS:** wykonawcy przedsięwzięcia są odpowiedzialni za przygotowanie i złożenie do właściwych organów raportu OOS spełniającego wymogi dyrektywy transponowanej do ustawodawstwa krajowego. Często zatrudniają oni specjalistów lub konsultantów („Specjaliści OOS”) wspierających ich w przygotowaniu raportu OOS. Rozdział 1 Części B niniejszych wytycznych zawiera szczegółowy przegląd wymogów dotyczących raportu OOS, a także praktyczne wskazówki. Rozdziały 2 i 3 Części B dotyczące jakości raportu i procedury konsultacji stanowią źródło przydatnych informacji dla wykonawców i specjalistów, którzy będą prowadzić konsultacje w ramach procesu podejmowania decyzji i przekazywać dodatkowe informacje, jeżeli będą one wymagane. Część C zawiera listę kontrolną, którą można wykorzystać podczas procesu przygotowania raportu w celu zweryfikowania, czy jest on zgodny z obowiązującymi wymogami.
- **Właściwe organy:** właściwe organy są zobowiązane do dokonania przeglądu raportu OOS i podjęcia decyzji na podstawie uzyskanych informacji. Organy muszą upewnić się, że posiadają niezbędną wiedzę fachową w tym zakresie, a także odpowiednie zasoby wewnętrzne i zewnętrzne. W stosownych przypadkach, właściwy organ może zażądać przedłożenia przez wykonawcę dodatkowych informacji, aby dokonać rzetelnej i uzasadnionej konkluzji dotyczącej skutków realizacji proponowanego przedsięwzięcia lub inwestycji dla środowiska. Rozdział 2 oraz Rozdział 3 Części B wyjaśniają mające zastosowanie wymogi dyrektywy i zawierają praktyczne informacje, w jaki sposób właściwe organy mogą najlepiej wywiązać się z przypisanych im obowiązków. Aby upewnić się, czy raport jest zgodny z wymogami dyrektywy na etapie przeglądu, organy mogą wykorzystywać listę znajdującą się w Części C.
- **Instytucje weryfikujące:** w ramach niektórych procedur OOS powołano instytucje weryfikujące informacje o środowisku, które zostały przekazane w ramach procedur OOS, i doradzające właściwym organom w zakresie przydatności dostarczonych informacji w procesie podejmowania decyzji. Jak zauważono powyżej, właściwe organy mogą również zwrócić się o przeprowadzenie przeglądu do instytutów badawczych i instytucji specjalistycznych.
- **Konsultowane strony – społeczeństwo i strony zainteresowane:** przeglądów raportu OOS mogą, we własnym imieniu, dokonywać niektóre strony konsultowane, które są szczególnie zainteresowane poszczególnymi przedsięwzięciami, w celu upewnienia się, że ich interesy zostały odpowiednio zabezpieczone, i że raport stanowi wiarygodną i rzetelną podstawę do podjęcia decyzji.

Wytyczne składają się z trzech głównych rozdziałów:

- **Części A – Przegląd wymogów prawnych dla raportu OOS.** Rozdział ten przedstawia założenia raportu OOS oraz odpowiednie przepisy dyrektywy OOS regulujące przygotowanie i korzystanie z raportu. Część ta stanowi punkt odniesienia dla użytkowników wytycznych pozwalający sprawdzić, do których przepisów muszą się odnieść, a także zapoznać się z najważniejszymi zmianami wprowadzonymi w przepisach w roku 2014.
- **Części B – Praktyczne wytyczne dotyczące przygotowania raportu OOS.** Praktyczne wytyczne mają bardziej szczegółowy i merytoryczny charakter, a ich celem jest przekazanie kompleksowych informacji o szczegółowych, bieżących wymogach legislacyjnych dotyczących przygotowania i korzystania z raportu OOS. Wytyczne przygotowano stosując podejście oparte o etapy. Rozdział zawiera informacje

i praktyczne wskazówki dotyczące realizacji wymaganych etapów przygotowania raportu w oparciu o praktyki stosowane w całej UE.

- **Części C – Listy kontrolne.** Listy kontrolne raportu OOS pozwalają użytkownikom na zweryfikowanie, czy spełnili wszystkie obowiązujące wymogi w zakresie informacji odnoszące się do poszczególnych części raportu OOS. Lista jest zgodna ze strukturą opracowaną dla praktycznych wytycznych przedstawioną w Części B i jest przeznaczona do użytku przez specjalistów i projektantów w procesie przygotowywania raportu OOS, a także przez właściwe organy na etapie weryfikacji raportu pod kątem jego kompletności i jakości.

CZĘŚĆ A – PRZEGLĄD WYMOGÓW LEGISLACYJNYCH DOTYCZĄCYCH PRZYGOTOWANIA RAPORTU OOŚ

1 WYMOGI PRAWNE DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA RAPORTU OOS

W ramach oceny oddziaływania na środowisko, wykonawca musi przygotować i złożyć raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (zwany dalej raportem OOS). Zgodnie z brzmieniem art. 1 ust. 2 lit. g), który definiuje proces OOS, jest to pierwszy etap tego procesu (patrz ramka 2 we Wstępie). Niniejsze wytyczne zostały opracowane w celu zapewnienia użytkownikom wsparcia w przygotowaniu i opracowaniu raportu OOS zgodnie z wysokimi standardami określonymi w dyrektywie. Raport musi zawierać informacje niezbędne dla właściwego organu, a jego jakość powinna umożliwiać dojście do uzasadnionej konkluzji. Celem wielu wymogów i postanowień dyrektywy OOS jest zapewnienie wystarczającej jakości raportu OOS, umożliwiającej realizację powyższego założenia.

Art. 5 dyrektywy OOS wskazuje, jakie elementy musi zawierać raport OOS, i w jaki sposób zapewnić jego wysoką jakość i kompletność. Odpowiedni fragment znajduje się w ramce poniżej.

Ramka 3: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 5 ust. 1

1. W przypadku gdy wymagana jest ocena oddziaływania na środowisko, wykonawca przygotowuje i składa raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Wykonawca dostarcza przynajmniej następujące informacje:

- a) opis przedsięwzięcia zawierający informacje o miejscu, projekcie, wielkości i innych ważnych cechach przedsięwzięcia;
- b) opis ewentualnego znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko;
- c) opis cech przedsięwzięcia lub środków przewidzianych w celu uniknięcia ewentualnego znaczącego negatywnego wpływu na środowisko, zapobieżenia mu lub ograniczenia go, a także w miarę możliwości zrównoważenia tego wpływu;
- d) opis rozsądnych rozwiązań alternatywnych rozważanych przez wykonawcę, które są odpowiednie dla przedsięwzięcia i jego specyfiki, a także wskazanie głównych powodów wyboru danej opcji, z uwzględnieniem wpływu przedsięwzięcia na środowisko;
- e) podsumowanie w języku nietechnicznym informacji, o których mowa w lit. a)–d); oraz
- f) wszelkie dodatkowe informacje, o których mowa w załączniku IV, odnoszące się do konkretnych cech danego przedsięwzięcia lub typu przedsięwzięcia, a także elementów środowiska, które mogą zostać objęte oddziaływaniem.

[...] raport o oddziaływaniu na środowisko [...] **zawiera informacje, których można w sposób uzasadniony wymagać do celów dojścia do uzasadnionej konkluzji dotyczącej znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko z uwzględnieniem obecnego stanu wiedzy oraz metod oceny.** W celu uniknięcia powielania ocen wykonawca, przygotowując sprawozdanie z oceny oddziaływania na środowisko, uwzględnia dostępne wyniki innych odpowiednich ocen, których dokonano w oparciu o ustawodawstwo unijne lub krajowe.

Art. 5 ust. 3

3. Aby zagwarantować kompletność i jakość raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko:

- a) wykonawca zapewnia, aby raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko był przygotowany przez posiadających odpowiednie kompetencje ekspertów;
- b) właściwy organ zapewnia dysponowanie odpowiednią wiedzą fachową lub w razie konieczności dostęp do niej, aby dokonać analizy raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko;
- c) w stosownych przypadkach właściwy organ zwraca się do wykonawcy o dodatkowe informacje, zgodnie z załącznikiem IV, które mają bezpośredni **związek z dojściem do uzasadnionej konkluzji** na temat znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko.

Art. 5 ust. 1 wskazuje elementy, które wykonawcy powinni, zgodnie z wymogami minimalnymi, zamieścić w raporcie OOS. Załącznik IV, o którym mowa w art. 5 ust. 1 lit. f), rozszerza te wymogi i obejmuje:

- **Opis przedsięwzięcia:** opis pełni funkcję wprowadzenia do przedsięwzięcia i obejmuje opis lokalizacji przedsięwzięcia, głównych cech fazy budowy i eksploatacji przedsięwzięcia, a także oszacowanie typu i ilości przewidywanych pozostałości, emisji i odpadów wytworzonych w fazie budowy i eksploatacji (art. 5 ust. 1 lit. a) i załącznik IV pkt 1).

- **Scenariusz odniesienia:** opis obecnego stanu środowiska i zarys prawdopodobnych zmian w środowisku w sytuacji w której przedsięwzięcie nie zostałyby zrealizowane. Etap ten stanowi przygotowanie do przeprowadzenia późniejszej OOS. Państwa członkowskie powinny zagwarantować wykonawcy dostęp do informacji wykorzystywanych na potrzeby scenariusza odniesienia, znajdujących się w posiadaniu właściwych organów (załącznik IV pkt 3);
- **Elementy środowiska objęte oddziaływaniem:** opis elementów, na które oddziałuje przedsięwzięcie, ze szczególnym naciskiem na zmiany klimatu, różnorodność biologiczną, zasoby naturalne, a także wypadki i katastrofy (art. 3, załącznik IV pkt 4 i 8);
- **Wpływ na środowisko:** ta sekcja dotyczy koncepcji „znaczącego wpływu”¹ oraz znaczenia skutków kumulatywnych (art. 1 ust. 1 lit. b), załącznik IV pkt 5);
- **Ocenę rozwiązań alternatywnych:** należy opisać i porównać rozwiązania alternatywne dla przedsięwzięcia, ze wskazaniem głównych przyczyn stojących za wyborem danej opcji (art. 5 ust. 1 lit. d) i załącznik IV pkt 2);
- **Środki łagodzące lub kompensacyjne:** należy opisać cechy lub środki przewidziane w celu uniknięcia ewentualnego znaczącego negatywnego wpływu na środowisko, zapobieżenia mu lub ograniczenia go, a także w miarę możliwości zrównoważenia tego wpływu (art. 5 ust. 1 lit. c) i załącznik IV pkt 7);
- **Monitorowanie:** jeżeli znaczący negatywny wpływ na środowisko został zidentyfikowany, w raporcie OOS należy zaproponować środki w zakresie monitorowania. Monitorowanie powinno być prowadzone w fazie budowy i eksploatacji przedsięwzięcia (załącznik IV pkt 7);
- **Podsumowanie w języku nietechnicznym:** jest to streszczenie treści raportu OOS niezawierające specjalistycznych pojęć technicznych, zrozumiałe dla każdej osoby nieposiadającej fachowej wiedzy na temat środowiska lub przedsięwzięcia (art. 5 ust. 1 lit. e) i załącznik IV pkt 9);
- **Jakość raportu OOS:** obejmuje także odpowiednie przedstawienie raportu, wraz z podsumowaniem w języku nietechnicznym. Eksperti przygotowujący raport OOS powinni posiadać odpowiednie kompetencje, a właściwy organ oceniający raport OOS powinien dysponować odpowiednią wiedzą fachową pozwalającą na jego zbadanie. Nieuwzględnienie wszystkich niezbędnych informacji skutkować wezwaniem przez właściwy organ do przekazania dodatkowych informacji (art. 5 ust. 3).

Art. 5 odnosi się również do zakresu i poziomu szczegółowości raportu OOS:

- Raport powinien charakteryzować się zakresem i poziomem szczegółowości, które są wymagane przez właściwy organ dla opinii dotyczącej ustalania zakresu, o ile została wydana, i powinien zawierać wystarczające informacje, aby dojść do uzasadnionej konkluzji na temat znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko (art. 5 ust. 1, ostatni paragraf).
- Wykonawca, w celu uniknięcia powielania ocen podczas przygotowywania raportu OOS, uwzględni dostępne wyniki innych odpowiednich ocen, których dokonano w oparciu o ustawodawstwo unijne lub krajowe (Art. 5 ust. 4).

Dyrektywa OOS zawiera również przepisy dotyczące praktycznego wykorzystania raportu OOS po jego przygotowaniu przez wykonawcę. Raport OOS jest narzędziem służącym:

- 1) przekazaniu wyników oceny znaczącego wpływu proponowanego przedsięwzięcia na środowisko;
- 2) umożliwieniu właściwemu organowi dojścia do uzasadnionej konkluzji dotyczącej wpływu proponowanego przedsięwzięcia na środowisko i wydaniu zgody na realizację przedsięwzięcia. Przepisy te określają art. 6, 7 i 8 dyrektywy OOS.

Powyższe, a także inne wymogi i przepisy dotyczące przygotowania raportu OOS zostały szczegółowo opisane w Części B wytycznych.

¹ Dodatkowe informacje szczegółowe dotyczące koncepcji znaczącego wpływu znajdują się w Wytycznych dotyczących ustalania zakresu.

2 ZMIANY PRAWNE DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA RAPORTU OOS

Kluczowym celem zmian wprowadzonych w roku 2014 do dyrektywy OOS było podniesienie jakości OOS, w tym w odniesieniu do gromadzenia i oceny informacji o środowisku oraz treści raportu OOS. Podsumowując, zmiany te obejmują:

- rozszerzenie zakresu kwestii środowiskowych, które należy uwzględnić w raporcie OOS w efekcie wprowadzenia nowych wymogów dotyczących zmian klimatu, różnorodności biologicznej, zagrożeń wystąpienia poważnych wypadków i/lub katastrof (art. 3 ust. 1 i załącznik IV pkt 4, 5 – opis szczegółowy w części B, sekcja 1.4 poniżej). Ponadto, raport OOS musi uwzględniać oddziaływanie transgraniczne. Wymogi dotyczące oceny skutków kumulatywnych przedstawiono szczegółowo poniżej;
- rozszerzenie oceny rozsądnych rozwiązań alternatywnych: w raporcie OOS należy opisać rozwiązania alternatywne analizowane przez wykonawcę, tj. rozwiązania alternatywne dla projektu przedsięwzięcia, jego technologii, lokalizacji, wielkości i skali, a także podać główne przyczyny wyboru danej opcji (art. 5 ust. 1 lit. d) i załącznik IV pkt 2 – opis szczegółowy w części B, sekcja 1.5 poniżej);
- wprowadzenie przepisów dotyczących kompletności i jakości OOS (art. 5 ust. 3 – opis szczegółowy w części B, sekcja 2 poniżej);
- wymóg prowadzenia monitorowania dla przedsiębiorstw o znaczącym negatywnym wpływie na środowisko (art. 8a ust. 4 – opis szczegółowy w Części B, sekcja 1.6 poniżej);
- konieczność uzasadnienia decyzji o wydaniu zezwolenia na inwestycję przez właściwy organ (art. 8a ust. 1) i jej wydania w rozsądnym czasie (art. 8a ust. 5 – opis szczegółowy w Części B, sekcja 3 poniżej). Decyzja musi ponadto zawierać szereg elementów, takich jak uzasadniona konkluzja oraz warunki dotyczące środowiska załączone do decyzji, takie jak środki łagodzące, kompensacyjne i środki w zakresie monitorowania (art. 8a).

Powyższe, a także inne zmiany dyrektywy oraz sposób ich wdrożenia w praktyce, zostały przedstawione szczegółowo w Części B wytycznych.

CZĘŚĆ B – PRAKTYCZNE WYTYCZNE DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA RAPORTU OOŚ

WPROWADZENIE

Niniejsza część dokumentu przedstawia praktyczne wytyczne dotyczące przygotowania Raportu OOŚ. Obejmuje ona następujące aspekty:

- **Wymogi dotyczące informacji zawartych w raporcie OOŚ.** Ta sekcja przedstawia wszystkie informacje, które wykonawcy muszą zamieścić w raporcie OOŚ. Należy zauważyć, że treść raportu OOŚ musi zawierać wszystkie informacje pozyskane w procesie przygotowywania raportu OOŚ. Dyrektywa wymaga, aby raport OOŚ obejmował opis przedsięwzięcia i scenariusz odniesienia, elementy środowiska, ocenę wpływu na środowisko, rozwiązania alternatywne, identyfikację środków łagodzących i kompensacyjnych oraz wymogi w zakresie monitorowania;
- **Jakość raportu OOŚ.** Ta sekcja dotyczy formatu i sposobu przedstawienia raportu OOŚ, a także wymogi dotyczące wiedzy fachowej osób przygotowujących, weryfikujących i oceniających raport OOŚ. Odnosi się również do podsumowania w języku nietechnicznym, które należy dołączyć do raportu OOŚ;
- **Konsultacje i proces podejmowania decyzji.** Dyrektywa OOŚ zawiera szczegółowe wymogi dotyczące korzystania z raportu OOŚ, zarówno w charakterze narzędzia umożliwiającego informowanie stron zainteresowanych oraz społeczeństwa, jak i w zakresie podejmowania decyzji dotyczących wydawania zezwoleń na inwestycję dla przedsięwzięć. Sekcja zawiera przegląd stosowanych procedur.

1 WYMOGI DOTYCZĄCE TREŚCI RAPORTU OOS

1.1 OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA

Niniejsza sekcja zawiera wymogi nakładane na wykonawcę w zakresie opisu przedsięwzięcia, określone w art. 5 i załączniku IV dyrektywy OOS.

Ramka 5: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 5 ust. 1

Wykonawca dostarcza przynajmniej następujące informacje [...] opis przedsięwzięcia zawierający informacje o miejscu, projekcie, wielkości i innych ważnych cechach przedsięwzięcia;

Załącznik IV pkt 1

- a) opis lokalizacji przedsięwzięcia;
- b) opis cech fizycznych całego przedsięwzięcia, w tym, w stosownych przypadkach, wymaganych robót rozbiórkowych, oraz warunki w zakresie korzystania z gruntów na etapie budowy i eksploatacji;
- c) opis głównych cech fazy eksploatacji przedsięwzięcia (w szczególności wszelkich procesów produkcyjnych), na przykład zapotrzebowania na energię i jej zużycia, rodzaju i ilości stosowanych materiałów i zasobów naturalnych (w tym wody, gruntów, gleby i różnorodności biologicznej);
- d) oszacowanie typu i ilości przewidywanych pozostałości i emisji (takich jak zanieczyszczeń wody, powietrza, gleby i podglebia, hałasu, wibracji, światła, ciepła, promieniowania) oraz ilości i typu odpadów wytworzonych na etapie budowy i eksploatacji.

Wymogi określone w dyrektywie są stosunkowo szczegółowe. Wykonawcy powinni przedstawić opis:

- lokalizacji, miejsca, projektu, wielkości, itp.;
- cech fizycznych przedsięwzięcia (w tym wymogów w zakresie robót rozbiórkowych i zagospodarowania terenu);
- cech charakteryzujących fazę eksploatacji przedsięwzięcia;
- pozostałości, emisji lub odpadów przewidywanych w fazie lub eksploatacji.

Mimo, że lista z załącznika IV określająca cechy, które należy uwzględnić w raporcie, ma wyłącznie charakter orientacyjny, opracowano ją w oparciu o różne wersje dyrektywy OOS (patrz ramka W praktyce – zmiany wprowadzone w roku 2014 poniżej) i, w związku z tym, powinna zostać dokładnie przeanalizowana przez specjalistów. Wykonawcy powinni włączyć do opisu wszelkie znaczące cechy charakterystyczne zarówno dla fazy budowy, jak i eksploatacji.

Ramka 5: W praktyce – zmiany w opisie przedsięwzięcia wprowadzone w roku 2014

Wymóg zamieszczenia opisu przedsięwzięcia w raporcie OOS nie jest nowy. Został on określony dość szczegółowo we wcześniejszych wersjach dyrektywy.

Kluczową różnicą wprowadzoną przez zmiany z roku 2014 jest włączenie do raportu opisu odpowiednich robót rozbiórkowych wymaganych w fazie budowy i eksploatacji. Ponadto, w raporcie należy podać informacje o przewidywanych pozostałościach i emisjach w fazie budowy, podczas gdy uprzednio takie informacje miały być przekazywane jedynie dla fazy eksploatacji. Zmiana ta poszerza opis przedsięwzięcia i ma na celu umożliwienie identyfikacji większej liczby potencjalnych skutków dla środowiska.

Inne zmiany dotyczące wykonawców mają charakter drugorzędny:

- Art. 5 wymaga uwzględnienia innych odpowiednich cech przedsięwzięcia;
- Załącznik IV wymaga zamieszczenia opisu lokalizacji przedsięwzięcia;
- Faza eksploatacji przedsięwzięcia nie jest ograniczona do procesów produkcyjnych, jak poprzednio.

Ponadto, w wykazie cech podanych w załączniku IV, pkt 1 został rozszerzony o:

- Wymóg opisania wymaganych robót rozbiórkowych, w stosownych przypadkach;
- Opis zapotrzebowania na energię i zużycie energii w fazie eksploatacji;

- Opis zasobów naturalnych w fazie eksploatacji (dyrektywa podaje przykłady);
- Wykaz szacunkowych przewidywanych pozostałości i emisji o charakterze otwartym. Ponadto, rodzaje zanieczyszczeń rozszerzono o zanieczyszczenia gleb;
- Oszacowanie ilości i rodzajów wytwarzanych odpadów.

1.2 SCENARIUSZ ODNIESIENIA

Niniejsza sekcja opisuje scenariusz odniesienia, będący standardowo punktem wyjścia dla procesu oceny. Sekcja opisuje wymogi prawne dotyczące scenariusza odniesienia, w tym zmiany do dyrektywy wprowadzone w roku 2014, a także niektóre praktyczne wskazówki dotyczące gromadzenia danych i aspekty, które należy uwzględnić przy sporządzaniu scenariusza odniesienia.

1.2.1 Pojęcie scenariusza odniesienia

Definicja scenariusza odniesienia: opis obecnego stanu środowiska

Scenariusz odniesienia jest opisem obecnego stanu środowiska na obszarze lokalizacji przedsięwzięcia i wokół niego. Stanowi podstawę do przeprowadzenia OOŚ.

W szczególności, opracowanie wiarygodnego scenariusza odniesienia dla OOŚ ma na celu przede wszystkim:

- przedstawienie opisu stanu i tendencji obserwowanych w elementach środowiska, w odniesieniu do których można porównywać i ocenić znaczący wpływ na środowisko;
- zapewnienie podstawy do przeprowadzenia monitorowania ex-post mającego na celu pomiar zmian, które wystąpiły po rozpoczęciu realizacji przedsięwzięcia. W celu uzyskania szczegółowych informacji, patrz sekcja dotycząca monitorowania.

Wymogi prawne dla scenariusza odniesienia w dyrektywie OOŚ

W praktyce, ocena obecnego i przyszłego stanu środowiska była zawsze punktem wyjścia dla procedury OOŚ. Po wprowadzeniu zmian do dyrektywy w roku 2014, opis scenariusza odniesienia oraz prawdopodobnych przyszłych zmian stał się obowiązkową częścią raportu OOŚ. Dokładne odniesienia przedstawiono w ramce poniżej.

Ramka 7: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 5 ust. 1 dyrektywy stanowi, iż:

„Wykonawca dostarcza przynajmniej następujące informacje [...] wszelkie dodatkowe informacje, o których mowa w załączniku IV, odnoszące się do konkretnych cech danego przedsięwzięcia lub typu przedsięwzięcia, a także elementów środowiska, które mogą zostać objęte oddziaływaniem”.

Załącznik IV pkt 3 wymienia informacje, które należy zawrzeć w raporcie OOŚ, w tym:

„Opis istotnych aspektów obecnego stanu środowiska (scenariusz odniesienia) i zarys prawdopodobnych zmian, w przypadku gdyby przedsięwzięcie nie zostało zrealizowane, na tyle dokładny, na ile możliwe jest dokonanie oceny naturalnych zmian na podstawie scenariusza odniesienia przy podjęciu rozsądnych wysiłków i w oparciu o dostępność informacji środowiskowych oraz wiedzę naukową.”

Należy pamiętać, że dyrektywa OOŚ nakłada wymóg włączenia do raportu OOŚ:

- opisu obecnego stanu środowiska; oraz
- zarysu prawdopodobnych zmian w środowisku w przypadku niezrealizowania przedsięwzięcia – tzw. scenariusza „zerowego”.

Stan środowiska i charakter wpływu, w tym wielkości zanieczyszczeń lub wartości graniczne emisji zmieniają się w czasie. Zmiany te muszą zostać uwzględnione w ocenie prowadzonej w ramach scenariusza odniesienia. Ponadto,

scenariusz odniesienia powinien uwzględniać przedsięwzięcia zlokalizowane w pobliżu i/lub które dopiero zostały zatwierdzone (patrz Część B, sekcja 1.4.3 dotycząca skutków kumulacyjnych). Scenariusz odniesienia powinien zatem mieć charakter dynamiczny i wykraczać poza statyczną ocenę stanu obecnego. Jest to szczególnie istotne w przypadku kwestii obarczonych dużą niepewnością, takich jak zmiany klimatu, lub inwestycje długoterminowe, w tym duże przedsięwzięcia infrastrukturalne. Prognozy dotyczące elementów niepewnych mogą okazać się dużym wyzwaniem, w szczególności w zakresie dostępności informacji i zapewnienia należytej staranności przy przeprowadzaniu oceny.

Wskazówki dotyczące sposobu przeprowadzania oceny w ramach scenariusza odniesienia zostały przedstawione w kolejnych sekcjach. Ramka poniżej podsumowuje zmiany dyrektywy OOŚ wprowadzone w roku 2014.

Ramka 5: W praktyce – zmiany w scenariuszu odniesienia wprowadzone w roku 2014

Nowy przepis dyrektywy OOŚ wprowadzony w roku 2014 nakłada obowiązek włączenia scenariusza odniesienia do raportu OOŚ. W większości przypadków zmiany nie będą miały większego wpływu na prowadzenie OOŚ:

- OOŚ przeprowadzane przed wprowadzeniem wymogu zakładały opracowanie pewnego rodzaju scenariusza odniesienia stanowiącego podstawę oceny przedsięwzięcia;
- Nowy przepis formalizuje ten etap procesu OOŚ i ma na celu zapewnienie spójności pomiędzy OOŚ, praktykami państw członkowskich oraz przepisami dotyczącymi scenariusza odniesienia zawartymi w dyrektywie OOŚ (patrz sekcja dotycząca udostępniania wyników oceny prowadzonej w ramach scenariusza odniesienia poniżej).

Nowe przepisy wymagają:

- Uwzględnienia scenariusza „zerowego”: zmiany scenariusza odniesienia tj. określenia, jaki jest przewidywany rozwój stanu środowiska w czasie (zamiast statycznego opisu stanu środowiska w momencie oceny)
- Położenia nacisku na proporcjonalność działań, w tym w szczególności nieprzeznaczania środków na gromadzenie danych w przypadkach, w których koszty gromadzenia danych przewyższają uzyskane korzyści.

1.2.2 Przeprowadzanie oceny dla scenariusza odniesienia

Scenariusz odniesienia stanowi podstawę oceny rozwiązań alternatywnych i samego przedsięwzięcia. W związku z powyższym, opis obecnego stanu środowiska musi być wystarczająco szczegółowy i dokładny, tak aby zapewnić odpowiednią i adekwatną ocenę zarówno skutków związanych z realizacją przedsięwzięcia, jak i przyszłych. Jednocześnie, gromadzenie danych i ocenę scenariusza podstawowego należy przeprowadzać podejmując wszelkie racjonalne środki. W celu zapewnienia terminowego wykonania OOŚ, wykonawcy i specjaliści muszą określić, które aspekty są istotne i mogą być od razu opisane, a także dla których aspektów można przeprowadzić oszacowania lub prognozy.

Przeprowadzenie oceny w ramach scenariusza odniesienia obejmuje zasadniczo określenie istotnych elementów oraz zebranie danych i informacji niezbędnych do ustanowienia ram pozwalających na ocenę wpływu na środowisko.

Gromadzenie odpowiednich danych

Opracowanie scenariusza odniesienia często stanowi istotną część procesu OOŚ, a sam scenariusz może okazać się ważnym elementem końcowego raportu OOŚ. Należy jednak zwrócić szczególną uwagę na koncentrację działań związanych z gromadzeniem danych na aspektach środowiskowych, na które wpływ będzie najbardziej znaczący, a także na dostępność danych dotyczących środowiska i wiedzy naukowej. Dyrektywa OOŚ nakłada wymóg zbadania tylko „istotnych aspektów”, a gromadzenie nadmiernej ilości danych może spowodować powstanie zbędnych kosztów. Szczegółowe i dokładne ustalanie zakresu przeprowadzone na początku przedsięwzięcia pozwoli na uniknięcie takiej sytuacji (patrz wytyczne dotyczące ustalania zakresu). W niektórych

przypadkach, przydatnym narzędziem będzie komunikacja z właściwym organem w sprawie określenia zakresu znaczącego wpływu oraz aspektów, które mogą być uznane za istotne, zwłaszcza w odniesieniu do dostępności danych.

Oznacza to ogólnie, że zakres przedsięwzięcia będzie określać, jaki jest wymagany poziom szczegółowości, i jednocześnie jaki powinien być zakres samego scenariusza odniesienia. W przypadku małych przedsięwzięć, sam opisywany obszar może być niewielki, ale charakter przedsięwzięcia może wymagać zapewnienia wysokiego poziomu szczegółowości. Z kolei w przypadku dużych przedsięwzięć o znacznej powierzchni, ale o niewielkim prawdopodobnym wpływie na środowisko, poziom szczegółowości może być niższy. Inną kwestią jest harmonogram. Specjaliści będą musieli podjąć decyzję o ramach czasowych scenariusza odniesienia. Decyzja taka będzie podejmowana na zasadzie indywidualnej, przy czym ramy czasowe powinny na tyle wybiegać w przyszłość, aby wykazać skutki realizacji przedsięwzięcia. Można oczywiście z góry założyć, że scenariusz odniesienia sięgający na 100 lat w przyszłość będzie mniej dokładny, niż opracowany dla krótszego okresu. Dobrym sposobem na określenie ram czasowych będzie skorzystanie z istniejących planów i programów, np. planów zagospodarowania przestrzennego i opracowanych dla nich SOOŚ - przy założeniu, że skala takich planów i programów może być podobna i będą one zawierać odpowiednie dane.

W zależności od rodzaju przedsięwzięcia lub określonych aspektów środowiska, podczas opracowywania scenariusza odniesienia specjaliści będą musieli ustalić, które elementy są istotne. Poniższa ramka przedstawia przegląd rodzajów danych standardowo wykorzystywanych przy opracowywaniu ocen w ramach scenariusza odniesienia.

Ramka 8: Rodzaje danych uwzględnianych przy opracowywaniu scenariusza odniesienia

Fizyczne: topografia, geologia, rodzaje i jakość gleb, ukształtowanie powierzchni, jakość wód gruntowych i przybrzeżnych, poziomy zanieczyszczeń, warunki meteorologiczne, zmiany klimatyczne, itp.

Biologiczne: ekosystemy (lądowe i wodne), gatunki roślin i zwierząt, siedliska, obszary chronione (obszary Natura 2000), jakość gruntów rolnych, itp.

Społeczno-gospodarcze: demografia, obiekty infrastruktury, działalność gospodarcza (np. rybołówstwo), rekreacja na obszarze, itp.

Kulturowe: lokalizacja i stan obiektów archeologicznych, zabytkowych, religijnych, itp.

Dostęp do danych podczas opracowywania scenariusza odniesienia

Jeżeli ustalono zakres oceny, istnieje prawdopodobieństwo, że dane wstępne zostały już zebrane. Można je wykorzystać przy opracowywaniu scenariusza odniesienia. W takich przypadkach, dane należy sprawdzić pod kątem istotności i dokładności, i w razie potrzeby uzupełnić. Wytyczne dotyczące ustalania zakresu zawierają wskazówki dotyczące miejsc, z których można pozyskać dane wstępne, należy jednak pamiętać, że niniejsza sekcja dotyczy przypadków, w których zakres nie został ustalony, lub w których informacje uzyskane na etapie ustalania zakresu okazały się niewystarczające.

Dane powinni gromadzić i interpretować odpowiedni eksperci (patrz sekcja dotycząca kompetencji, wiedzy fachowej i kontroli jakości). W przypadku korzystania ze specjalistycznych danych technicznych, należy je zweryfikować pod kątem dokładności interpretacji i istotności. W przypadku braku ekspertów wewnętrznych, należy skorzystać z usług specjalistów zewnętrznych. Możliwe jest również korzystanie z usług ekspertów na poziomie lokalnym, ponieważ społeczności lokalne mogą posiadać wiedzę przydatną w opracowywaniu scenariusza odniesienia.

Wyszukiwanie danych może okazać się trudnym zadaniem; w niektórych przypadkach dopuszczalne jest stosowanie wskaźników orientacyjnych, pomagających określić stan środowiska. Przykładowo, problem braku danych z monitorowania jakości środowiska na terenach miejskich można rozwiązać zastępując je danymi przedstawiającymi zmiany natężenia ruchu w czasie lub emisji ze źródeł stacjonarnych. Założenia dotyczące stanu

środowiska można opracować korzystając z innych dostępnych źródeł i wykorzystać je do oceny istotności wpływu na środowisko.

Specjaliści powinni mieć świadomość istnienia różnic w poszczególnych źródłach danych. Należy przy tym pamiętać, że pozyskiwanie wysoce specjalistycznych danych lub gromadzenie ich dużej ilości może nie być najlepszym rozwiązaniem. W niektórych przypadkach, badania literatury mogą okazać się bardziej efektywne niż badania terenowe, a Google Earth może stanowić równie dobre źródło danych, co płatne zdjęcia satelitarne.

W wielu państwach członkowskich dane są gromadzone na poziomie krajowym lub regionalnym i obejmują nie tylko dane z OOS, ale także z innych ocen wpływu na środowisko i mechanizmów monitorowania. Praktyka ta jest również zalecana przez inne wytyczne na poziomie UE (patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczących innych odpowiednich wytycznych i narzędzi). Proces opracowywania ocen wpływu na środowisko pozwalają przyspieszyć bazy danych. Takie często aktualizowane bazy ułatwiają również prowadzenie konsultacji transgranicznych i ustalanie powiązań pomiędzy strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko a ocenami na poziomie przedsięwzięcia. Specjaliści powinni zawsze sprawdzać w pierwszej kolejności, przed rozpoczęciem gromadzenia danych na potrzeby scenariusza odniesienia, jakie instytucje funkcjonują na miejscu, i jakie dane są dostępne. Ponadto, art. 5 ust. 4 dyrektywy OOS nakłada na państwa członkowskie wymóg zapewnienia, w razie konieczności, aby organy posiadające stosowne informacje udostępniały je wykonawcy. Oznacza to, że wykonawca powinien móc w prosty sposób uzyskiwać informacje od różnych właściwych organów i otrzymywać wytyczne od właściwego organu.

Niektóre typowe źródła informacji stosowane do gromadzenia danych dla ustalania zakresu zostały wymienione poniżej:

- krajowe/regionalne bazy danych z poprzednich OOS;
- dane zgromadzone na mocy innych przepisów unijnych (zwłaszcza dyrektywy SOOS i dyrektywy INSPIRE);
- unijne i inne międzynarodowe bazy danych (patrz ramka poniżej);
- eksperci na poziomie lokalnym/Wspólnoty; oraz
- badania podstawowe przeprowadzone przez kompetentnych ekspertów.

Ramka 9: Wybrane przykłady baz danych dotyczących środowiska na poziomie ponadnarodowym

Ogólne bazy danych

- Komisja Europejska – baza danych Eurostat;
- Europejska Agencja Środowiska (w tym emisje, krajowe, wody, pokrycie terenu, itp.)
- Europejska Sieć Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET)
- Copernicus (poprzednio Globalny Monitoring Środowiska i Bezpieczeństwa);
- Infrastruktura informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE)
- baza danych środowiskowych Narodów Zjednoczonych (UNEP Environmental Data Explorer)

Zbiory danych dotyczące różnorodności biologicznej i zmian klimatu

- Europejski system informacji o różnorodności biologicznej (BISE)
- Światowa sieć informacji o różnorodności biologicznej (GBIF)
- Baza sieci Natura 2000;
- Sprawozdawczość w ramach dyrektywy siedliskowej i ptasiej;
- Wspólna Baza Danych o Wyznaczonych Obszarach (CDDA) administrowana przez Europejską Agencję Środowiska;
- Ocena ekosystemów (MAES)
- Grupa ds. obserwacji ziemi w ramach sieci obserwacji bioróżnorodności (GEO BON)
- EuMON (gatunki i siedliska o szczególnym znaczeniu dla Wspólnoty)
- Centrum dystrybucji danych IPCC

Zbiory danych o wodach i wodach morskich

- Europejski System Informacji Wodnej (WISE)
- Europejska Sieć informacji i obserwacji środowiska morskiego (EMODNET)
- Europejski system informacji morskiej (EMIS)
- Europejski Atlas Mórz

Zbiory danych chemicznych i przemysłowych

- Rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowane ograniczenia w zakresie chemikaliów (REACH)
- System zgłaszania poważnych awarii (MARS);
- Wspólnotowe Centrum Dokumentacji Ryzyka Przemysłowego (CDCIR);
- Europejski Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (ePRTR)

Przykładowa platforma wymiany danych została przedstawiona w ramce poniżej.

Ramka 10: Przykład wymiany danych

We Włoszech funkcjonują ogólnodostępne środowiskowe i terytorialne bazy danych, dostępne na stronie internetowej dedykowanej procedurze SOOŚ/OOŚ. Ministerstwo środowiska prowadzi regularnie aktualizowany katalog danych środowiskowych na poziomie regionalnym i krajowym. Wykorzystywane źródła obejmują bazy danych, dokumenty, zbiory danych przestrzennych (usługa webGIS, Google Earth, WMS i WFS). Zapewnienie wiarygodności i jakości danych zgodnie z przepisami krajowymi i unijnymi regulują odpowiednie kryteria.

Informacje z oficjalnej strony rządowej Ministero dell'Ambiente.

Wymiana wyników ocen prowadzonych w ramach scenariusza odniesienia

Istotne znaczenie dla oceny prowadzonej w ramach scenariusza odniesienia ma również wymiana wyników uzyskanych podczas prowadzenia innych rodzajów ocen wpływu na środowisko lub OOŚ dla podobnych przedsięwzięć. Przykładowo, jeżeli gromadzenie danych dla farmy wiatrowej na potrzeby scenariusza odniesienia trwało jeden rok, dane takie będzie można w większości wykorzystać dla podobnego przedsięwzięcia polegającego na budowie farmy wiatrowej w podobnej lokalizacji.

Dyrektywy SOOŚ, RDM, IED i dyrektywa siedliskowa (patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący powiązań z innymi instrumentami unijnymi) wymagają opracowania pewnego rodzaju formy scenariusza odniesienia: przykładowo, w dyrektywie siedliskowej scenariusz odniesienia obejmuje określenie celów ochrony dla obszaru Natura 2000. Niemniej jednak, jedynie kilka państw członkowskich wdrożyło przepisy regulujące sposób realizacji takiego działania. Specjaliści powinni w każdym przypadku zapoznawać się ze scenariuszami odniesienia, a także prognozami oddziaływania na środowisko i innymi odpowiednimi ocenami stanu środowiska prowadzonymi w ramach dyrektyw SOOŚ, siedliskowej, RDW i IED, o ile zostały one przeprowadzone w pobliżu przedsięwzięcia objętego OOŚ. Należy zwrócić uwagę na zapewnienie aktualności i istotności danych, pamiętając o różnicach w zakresach różnych instrumentów.

Podobieństwa pomiędzy przepisami SOOŚ i OOŚ oznaczają również, że wytyczne SOOŚ i odpowiednie prognozy mogą być wykorzystane w OOŚ. Poniżej przedstawiono przykład z wytycznych SOOŚ z roku 2001 opublikowanych przez Komisję Europejską (patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi). Należy pamiętać, że na poziomie krajowym mogą funkcjonować podobne dokumenty, które mogą zawierać informacje różniące się od treści wytycznych, a także dodatkowe informacje.

Ramka 11: Wytyczne OOŚ: porównanie z przepisami dotyczącymi scenariusza odniesienia dla OOŚ

Wytyczne dotyczące scenariuszy odniesienia dla SOOŚ zostały opublikowane w roku 2001. Od tego czasu publikowano również inne wytyczne i wnioski. Wytyczne SOOŚ mogą stanowić przydatne narzędzie ułatwiające stosowanie przepisów OOŚ dotyczących scenariusza odniesienia. Poniżej, **wytfuszczone** **drukiem**, przedstawiono terminy pojawiające się w obu dyrektywach, a także ich ujęcie w wytycznych SOOŚ.

CZĘŚĆ A „istotne aspekty” odnoszą się do aspektów stanu środowiska, które mają znaczenie dla prawdopodobnego znaczącego wpływu planu lub programu na środowisko. Aspekty te mogą być pozytywne lub negatywne. Założenia te należy uwzględnić w takim samym stopniu podczas prowadzenia obu ocen, przy czym należy pamiętać, że same aspekty mogą być odmienne dla OOŚ i SOOŚ. SOOŚ, przykładowo, może obejmować dużą powierzchnię terenu, a zatem może wymagać opisanie większej liczby aspektów, na które może mieć wpływ przedsięwzięcie, niż w przypadku OOŚ, która może być prowadzona na niższym stopniu szczegółowości.

CZĘŚĆ B „obecny stan środowiska” wymaga zapewnienia aktualności przekazywanych informacji. Zarówno

OOŚ, jak i SOOŚ powinny być oparte o aktualne informacje (patrz sekcja dotycząca podejmowania decyzji).

CZĘŚĆ C „prawdopodobne zmiany istotnych aspektów w przypadku, gdyby plan lub program został niezrealizowany” określają podstawy oceny w przypadku niezrealizowania planu lub programu. W przypadku SOOŚ opis zmian powinien obejmować z zasady ten sam horyzont czasowy, który został przewidziany dla realizacji planu lub programu. Dla OOŚ wchodzącej w skład SOOŚ można zastosować te same ramy czasowe

Informacje zebrane w ramach innych ocen wpływu na środowisko mogą stanowić punkt wyjścia dla OOŚ, z zastrzeżeniem, że wykonawcy będą regularnie przekazywać organom dane dotyczące poszczególnych aspektów. Inicjatywy na poziomie UE, takie jak INSPIRE, umożliwiają gromadzenie danych w sposób ustandaryzowany, co ułatwia porównywanie różnych ocen wpływu na środowisko. Przykładowo, IED wymaga, aby wykonawcy dostarczali informacje o emisjach w odniesieniu do różnych źródeł i wielkości, a także ilości materiałów na miejscu (przechowywanych, utylizowanych, itp.) w ujęciu rocznym. Takie informacje, gromadzone wyłącznie na potrzeby OOŚ, mogą nie mieć bezpośredniego przełożenia na raport OOŚ, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że zakres i cel gromadzenia danych może różnić się w zależności od wymogów OOŚ. Jednakże, informacje przekazane w przeszłości mogą okazać się bezcenne dla opracowania scenariusza odniesienia i mapowania zmian i tendencji w czasie.

1.2.3 Scenariusz odniesienia: w skrócie

- Ocena prowadzona w ramach scenariusza odniesienia jest punktem wyjścia dla OOŚ. Scenariusz odniesienia i ocena przedstawiają opis środowiska, na które proponowane przedsięwzięcie ma wpływ, w stanie obecnym i jego przewidywanych zmian w przypadku niezrealizowania przedsięwzięcia;
- Scenariusz odniesienia zawsze stanowił element OOŚ, ale zmiany dyrektywy OOŚ z roku 2014 nałożyły wymóg umieszczania go w raporcie OOŚ, a także wymóg przedstawiania informacji o obecnym stanie środowiska oraz przewidywanych zmian tego stanu (scenariusz „zerowy”);
- Ocena prowadzona w ramach scenariusza odniesienia musi być wystarczająco szczegółowa i kompleksowa, aby umożliwić określenie zakresu oddziaływania na środowisko. Wykonawca powinien ją przeprowadzić w rozsądnym czasie i z zastosowaniem rozsądnych środków. Na tym etapie zaleca się skorzystanie z wytycznych dotyczących ustalania zakresu;
- Gromadzenie istotnych danych ma kluczowe znaczenie dla wiarygodności oceny przeprowadzanej w ramach scenariusza odniesienia. Dane powinny być identyfikowane i oceniane przez wykwalifikowanych ekspertów;
- W każdym przypadku należy przeanalizować przydatność gromadzenia danych z istniejących baz danych, darmowych usług i innych ocen wpływu na środowisko.

1.3 ELEMENTY ŚRODOWISKA

Niniejsza sekcja przedstawia zakres elementów środowiska objętych dyrektywą, z naciskiem na te elementy, których zakres został rozszerzony w efekcie zmian wprowadzonych do dyrektywy w roku 2014.

1.3.1 Zakres elementów środowiska ujętych w dyrektywie

Jak pokazano w ramce poniżej, art. 3 wymienia te elementy środowiska, które powinny zostać uznane za istotne dla przedsięwzięć podczas przeprowadzania procedury OOŚ. Elementy te zostały opisane dalej w załączniku IV pkt 4 dyrektywy, zawierającym szczegółowe przepisy dotyczące informacji wymaganych w raporcie OOŚ.

Ramka 12: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 3

1. Ocena oddziaływania na środowisko polega na właściwym określeniu, opisanie i ocenie, dla każdego indywidualnego przypadku, bezpośredniego i pośredniego znaczącego wpływu przedsięwzięcia na:

- a) ludność i zdrowie ludzkie²;
- b) różnorodność biologiczną ze szczególnym uwzględnieniem gatunków i siedlisk chronionych na podstawie dyrektywy 92/43/EWG oraz dyrektywy 2009/147/WE;
- c) grunty, gleby, wody, powietrze i klimat;
- d) dobra materialne, dziedzictwo kulturowe i krajobraz;
- e) oddziaływanie między elementami, o których mowa w lit. a)–d).

2. Wpływ, o którym mowa w ust. 1, na elementy w nim określone obejmuje spodziewany wpływ wynikający z podatności przedsięwzięcia na prawdopodobieństwo wystąpienia wypadków lub katastrof istotnych dla danego przedsięwzięcia.

W szczególności, wymogi rozszerzono o wybrane elementy, które należy rozpatrywać z większą szczegółowością z uwzględnieniem zmian w interakcjach pomiędzy przedsięwzięciami, a środowiskiem, a także innych działań podejmowanych w ramach określonych polityk w związku z tymi zmianami. Do tych elementów należą:

- zmiany klimatu – łagodzenie i dostosowanie;
- ryzyka wystąpienia poważnych wypadków i katastrof;
- różnorodność biologiczna;
- wykorzystanie zasobów naturalnych.

W związku z tym, w stosownych przypadkach, wykonawcy powinni oceniać szerszy zakres oddziaływań w odniesieniu do tych elementów. Zostały one opisane szczegółowo w poniższych sekcjach.

1.3.2 Wpływ związany ze zmianami klimatu

Wymogi prawne i kluczowe zagadnienia

Ramka 13: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Załącznik IV pkt 4

Opis elementów określonych w art. 3 ust. 1, na które przedsięwzięcie może mieć znaczące oddziaływanie: ... klimat (na przykład emisje gazów cieplarnianych, oddziaływania istotne z punktu widzenia dostosowania do zmian klimatu)...

Załącznik IV pkt 5 lit. f)

5. Opis prawdopodobnego znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko, wynikającego m.in. z:

- f) wpływu przedsięwzięcia na klimat (na przykład charakter i rozmiar emisji gazów cieplarnianych) oraz podatności przedsięwzięcia na zmianę klimatu;...

Załącznik IV do dyrektywy OOS zawiera bezpośrednie odniesienie do klimatu i jego zmian w dwóch przepisach. Nacisk położono na dwa odmienne aspekty zmian klimatu:

- **Łagodzenie zmian klimatu:** dotyczy wpływu przedsięwzięcia na zmiany klimatu, przede wszystkim przez emisje gazów cieplarnianych;
- **Dostosowanie do zmian klimatu:** dotyczy podatności przedsięwzięcia na przyszłe zmiany klimatu oraz zdolności dostosowania się do wpływu zmian klimatu, która może być niepewna.

W roku 2013, Komisja Europejska opublikowała wytyczne dotyczące włączenia zmian klimatu i różnorodności biologicznej do oceny oddziaływania na środowisko (patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych). Wytyczne te zawierają informacje o aspektach prawnych ujęcia tych kwestii w OOS, korzyściach i wyzwaniach płynących z ich włączenia do procedur oceny, a także szczegółowych podejściach

² Zdrowie ludzkie jest bardzo kompleksowym elementem, w dużym stopniu zależnym od przedsięwzięcia. Pojęcie zdrowia ludzkiego powinno być rozpatrywane w kontekście innych elementów określonych art. 3 ust. 1 dyrektywy OOS, a zatem kwestie zdrowotne związane ze środowiskiem (takie jak skutki dla zdrowia spowodowane emisją substancji toksycznych do środowiska, ryzyka dla zdrowia związane z poważnymi zagrożeniami powiązаныmi z przedsięwzięciem, skutki spowodowane zmianami wektorów chorób w efekcie realizacji przedsięwzięcia, zmiany warunków życiowych, wpływ na podatne grupy, ekspozycja na hałas z ruchu pojazdów lub zanieczyszczenia powietrza) powinny być oczywistymi aspektami uwzględnianymi w badaniu. Ponadto, należy je rozpatrywać w odniesieniu do budowy, eksploatacji i likwidacji przedsięwzięcia, zarówno w kontekście robotników pracujących przy przedsięwzięciu, jak i lokalnej populacji.

metodologicznych do przeprowadzania ocen w tych sprawach. Wytyczne należy analizować w odniesieniu do niniejszej sekcji wytycznych OOS.

Łagodzenie zmian klimatu: wpływ przedsięwzięcia na zmiany klimatu

Większość przedsięwzięć będzie mieć wpływ na wielkość emisji gazów cieplarnianych w porównaniu do wielkości określonej w scenariuszu odniesienia (patrz sekcja dotycząca scenariusza odniesienia) generowanych w fazie budowy i eksploatacji, a także poprzez działania pośrednie powiązane z przedsięwzięciem. OOS powinna zawierać ocenę bezpośrednich i pośrednich emisji gazów cieplarnianych powstałych w efekcie realizacji przedsięwzięcia, jeżeli wpływ związany z niższymi emisjami zostanie uznany za znaczący:

- bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych w fazie budowy i eksploatacji przedsięwzięcia (np. ze spalania paliw kopalnych lub zużycia energii na miejscu)
- emisje gazów cieplarnianych, zarówno te, które powstały, jak i te, których udało się uniknąć w wyniku innych działań uwzględnionych w projekcie (wpływ pośredni), np.:
  - emisje z infrastruktury transportowej: wzrost lub uniknięcie emisji dwutlenku węgla związanych ze zużyciem energii na etapie eksploatacji przedsięwzięcia,³
  - emisje związane z rozwojem ekonomicznym: emisje dwutlenku węgla spowodowane zwiększoną konsumpcją w strefie, w której zlokalizowane jest przedsięwzięcie.

Ocena powinna uwzględniać również cele w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, o ile zostały one określone. OOS może również oceniać zakres, w którym przedsięwzięcia przyczyniają się do realizacji tych celów poprzez redukcję emisji, a także identyfikować możliwości redukcji emisji poprzez podjęcie działań alternatywnych.

Dostosowanie do zmian klimatu: podatność przedsięwzięcia na zmiany klimatu

W przepisach dyrektywy zawarto wymóg, aby w OOS uwzględniano wpływ, które zmiany klimatu mogą wywierać na przedsięwzięcie – a także zakres, w jakim przedsięwzięcie będzie w stanie dostosować się do potencjalnych zmian klimatu w okresie jego istnienia. Analiza tego aspektu zmian klimatu może okazać się szczególnie trudna, ponieważ 1) wymaga od osób prowadzących ocenę uwzględnienia wpływu środowiska (w tym przypadku klimatu) na przedsięwzięcie, a nie odwrotnie; i 2) często wiąże się z dużym stopniem niepewności, biorąc pod uwagę, iż obecny wpływ zmian klimatu, zwłaszcza na poziomie lokalnym, jest trudny do przewidzenia. W związku z tym, analiza OOS powinna uwzględniać tendencje i oceny ryzyka.

W kwietniu 2013 r., Komisja Europejska przyjęła Strategię UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu (COM(2013) 216, wersja ostateczna), określając działania ramowe umożliwiające UE przygotowanie się ograniczanie wpływu klimatu obecnie i w przyszłości. Jednym z głównych celów Strategii jest promowanie podejmowania bardziej świadomych decyzji w ramach takich inicjatyw, jak Europejska Platforma Dostosowania do Zmian Klimatu (CLIMATE-ADAPT)⁴, która została zaprojektowana jako platforma sieciowa wspierająca decydentów na poziomie UE, krajowym, regionalnym i lokalnym w opracowywaniu środków i polityk na rzecz dostosowania do zmian klimatu. Strategia zawiera wykaz dokumentów przydatnych dla różnych stron zainteresowanych. W odniesieniu do środków dostosowawczych analizowanych w ramach OOS, szczególne znaczenie ma dokument roboczy Komisji zatytułowany Dostosowanie infrastruktury do zmian klimatu (SWD(2013) 137, wersja ostateczna), a także Wytyczne dla kierowników projektu: zwiększanie odporności inwestycji podatnych na działanie klimatu (DG ds. działań w dziedzinie klimatu, dokument nieoficjalny).

³ Przykładowo, taki wymóg został włączony do francuskiego ustawodawstwa dotyczącego OOS.

⁴ <http://climate-adapt.eea.europa.eu/about>.

- Włączenie analiz dotyczących łagodzenia zmian klimatu do OOS

Skuteczna ocena wpływu na łagodzenie zmian klimatu w ramach OOS zależy w dużej mierze od przyjętej metodologii, a także liczby istniejących ustandaryzowanych metod obliczania wielkości emisji gazów cieplarnianych. Do istotnych elementów będzie należeć zakres, w którym będą one mieć zastosowanie do danego przypadku, a także kwestie związane z gromadzeniem danych. W wybranych metodologiach obliczenie wielkości bezpośredniego wpływu będzie prostsze, niż pośredniego – z kolei w przypadku innych metodologii oceny będą opierać się o wartości szacunkowe.

Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące włączenia zmian klimatu i różnorodności biologicznej do oceny oddziaływania na środowisko identyfikują kluczowe źródła danych na poziomie europejskim, w tym repozytoria danych i cyfrowe zbiory danych dostępne on-line, które zostały uznane za przydatne przy włączaniu zmian klimatu do OOS. Wytyczne te zawierają również linki do kalkulatorów dwutlenku węgla i innych metodologii, w tym metodyki obliczania bezwzględnych i względnych emisji gazów cieplarnianych pilotowanej przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI), (EBI, Metodyka oceny projektów pod kątem emisji gazów cieplarnianych i zmian tych emisji) – patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i dokumentów.

Na poziomie globalnym, w roku 2011 Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu opublikowała dokument „Ocena wpływu zmian klimatu i podatności na zmiany klimatu, podejmowanie świadomych decyzji o dostosowaniu do zmian klimatu” (UNFCCC, Highlights of the contribution of the Nairobi work programme, Assessing climate change impacts and vulnerability, making informed adaptation decisions (Najważniejsze elementy wkładu do programu prac Nairobi, Ocena wpływu zmian klimatu i podatności na zmiany klimatu, podejmowanie świadomych decyzji o dostosowaniu do zmian klimatu) zawierający fragmenty dotyczące, m.in., opracowania i propagowania metod i narzędzi, dostępu do danych i informacji oraz oceny wpływu i podatności w różnych skalach i różnych sektorach.

Do analizy ogólnego bilansu bezpośrednich i pośrednich emisji gazów cieplarnianych można zastosować ocenę cyklu życia (LCA).

- Włączenie do OOS analiz dotyczących dostosowania do zmian klimatu

Jak wspomniano powyżej, włączenie do OOS analiz dotyczących dostosowania do zmian klimatu jest trudnym zadaniem; wymaga zmiany sposobu postrzegania ocen i uwzględnienia potencjalnych ryzyk długoterminowych i niepewności. Ostatnie usprawnienia baz informacyjnych dotyczących wpływu i ryzyk związanych ze zmianami klimatu dla wielu sektorów i obszarów nieco ułatwiły to zadanie. Europejska platforma dostosowania do zmian klimatu (CLIMATE-ADAPT) jest dobrym przykładem źródła, od którego można rozpocząć wyszukiwanie narzędzi wsparcia i linków do najnowszej wiedzy dotyczącej dostosowania do zmian klimatu, w tym szczegółowych badań na temat podatności i zagrożeń.

Kolejnym istotnym źródłem informacji i wskazówek, w jaki sposób przeprowadzić ocenę (patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi) są Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące włączenia zmian klimatu i różnorodności biologicznej do oceny oddziaływania na środowisko. Zawierają one przykłady kluczowych pytań, które należy zadać, aby zidentyfikować problemy związane z dostosowaniem do zmian klimatu; uwzględniają główne wpływy, takie jak fale upałów susze, ekstremalne opady, burze i wiatry, osuwiska, podniesienie poziomu mórz i inne. Wytyczne wyjaśniają również, w jaki sposób uwzględnić tendencje, czynniki stymulujące zmiany i podejścia do zarządzania ryzykiem w OOS. Sugeruje podejścia zwiększające potencjał dostosowawczy przedsięwzięć przez podejmowanie działań alternatywnych, takich jak zmiany w zużyciu materiałów lub projekty budowlane bardziej odporne na zakładane ryzyka. Pokazano również, w jaki sposób OOS mogą zwiększyć potencjał dostosowawczy i zarządzanie przedsięwzięciami. Jest to możliwe przez wymianę informacji o założeniach i niepewnościach związanych z wpływem klimatu, a także proponowanie praktycznych rozwiązań w zakresie monitorowania pozwalających na zweryfikowanie prognoz i odpowiedzi w czasie.

1.3.3 Wpływ związany z zagrożeniem wystąpienia poważnych wypadków i katastrof

Wymogi prawne i kluczowe zagadnienia dotyczące zagrożeń wystąpienia poważnych wypadków i katastrof

Ramka 14: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Załącznik IV pkt 5 lit. d)

Opis prawdopodobnego znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko, wynikającego m.in. z:

- d) zagrożeń dla zdrowia ludzkiego, dziedzictwa kulturowego lub dla środowiska (na przykład w wyniku wypadków lub katastrof) oraz

Załącznik IV pkt 8

(8) Opis spodziewanego znaczącego negatywnego wpływu przedsięwzięcia na środowisko, wynikającego z podatności przedsięwzięcia na ryzyko poważnych wypadków lub katastrof istotnych dla danego przedsięwzięcia. [...] W stosownych przypadkach opis ten powinien obejmować [...] szczegółowe informacje dotyczące przygotowania i proponowanego reagowania na takie sytuacje wyjątkowe

Załącznik IV zawiera w dwóch przepisach bezpośrednio odniesienie do zagrożeń wystąpienia wypadków i katastrof. Dyrektywa wykorzystuje termin „poważne” wypadki i „katastrofy”, odnoszące się do pojęcia „znaczącego wpływu” (patrz sekcja dotycząca oceny wpływu na środowisko poniżej): przepisy te kładą nacisk na znaczące zagrożenie i/lub zagrożenie, które mogłyby spowodować znaczące skutki dla środowiska.

Z powyższego wynikają dwa kluczowe zagadnienia, tj.:

- możliwość wystąpienia poważnego wypadku i/lub katastrofy w wyniku realizacji przedsięwzięcia

W tym przypadku, dyrektywa wyraźnie odnosi się do kwestii zdrowia ludzkiego, dziedzictwa kulturowego i środowiska.

- Podatności przedsięwzięcia na potencjalną katastrofę/wypadek

W tym przypadku, wymóg obejmuje zarówno katastrofy naturalne (np. trzęsienia ziemi), jak i spowodowane przez człowieka (np. ryzyka technologiczne), które mogłyby w znacznym stopniu ograniczyć funkcjonowanie przedsięwzięcia i realizację jego celów, i które mogłyby mieć niekorzystny wpływ na środowisko. W Komunikacie dotyczącym zapobiegania katastrofom z roku 2009, Komisja zobowiązała się do uproszczenia przepisów dotyczących zapobiegania katastrofom w prawodawstwie unijnym, w tym w szczególności w dyrektywie OOS. Konieczność stworzenia „odporności na katastrofy naturalne i spowodowane przez człowieka” i inwestowania w środki zapobiegające ryzyku podkreślono w kilku różnych strategiach i propozycjach UE.⁵ Niektóre istotne informacje dotyczące powyższych aspektów są ogólnodostępne i można je uzyskać z ocen ryzyka przeprowadzonych w oparciu o inne przepisy unijne, takie jak dyrektywa Seveso III dotycząca kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi⁶ lub dyrektywa ustanawiająca wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych⁷. W tym celu można wykorzystywać również inne odpowiednie oceny, przeprowadzane zgodnie z przepisami krajowymi, z zastrzeżeniem spełnienia wymogów wskazanych powyżej dyrektyw.

⁵ Np. Strategia bezpieczeństwa wewnętrznego UE COM(2010)673, wniosek w sprawie Funduszu Spójności COM(2011) 612, Komunikat Komisji dotyczący zapobiegania klęskom żywiołowym oraz katastrofom spowodowanym przez człowieka COM(2009)82.

⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi, zmieniająca, a następnie uchylająca dyrektywę Rady 96/82/WE

⁷ Dyrektywa Rady 2009/71/ Euratom z dnia 25 czerwca 2009 r. ustanawiająca wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych.

Przykład z Irlandii, przedstawiony w ramce poniżej, uwidacznia konieczność uwzględnienia negatywnego wpływu katastrof naturalnych/ryzyk ich wystąpienia na etapie budowy przedsięwzięcia.

Ramka 15: Ocena zagrożenia wystąpienia katastrof naturalnych w OOS w Irlandii – TSUE, C-215/06, Komisja przeciwko Irlandii

W roku 2008, TSUE orzekł, iż Irlandia nie wywiązała się ze swych zobowiązań określonych w kilku artykułach dyrektywy OOS. Sprawa dotyczyła budowy jednej z największych w Europie i jednocześnie największej lądowej farmy wiatrowej w Irlandii.

W roku 1998, w którym wydano zezwolenie na realizację fazy początkowej inwestycji, kwestii farm wiatrowych nie regulował załącznik I ani II dyrektywy, i, w związku z tym, nie były one objęte wymogiem przeprowadzenia OOS. Jednakże, budowa farm wiatrowych wymagała realizacji wielu robót, w tym wydobycia torfu i minerałów innych niż żelazne i energetyczne, a także budowy dróg, które były wymienione w załączniku II do dyrektywy OOS i wymagały przeprowadzenia preselekcji. Właściwy organ w Irlandii ocenił, że wskazane powyżej roboty dodatkowe nie wymagały przeprowadzenia OOS, ponieważ ich prawdopodobny wpływ na środowisko nie jest znaczący.

W efekcie podjętych działań, w październiku 2003 r. doszło do powstania osuwiska, które zdaniem Komisji doprowadziło do katastrofy ekologicznej na wielką skalę. Masy torfu usunięte z terenu budowy farmy wiatrowej zanieczyściły rzekę Owendalulleagh, co doprowadziło do śmierci około 50 000 ryb i zniszczenia tarlisk na wiele lat. **Irlandia stała na stanowisku**, że osuwisko było efektem zastosowanych metod budowy, oraz że nie występowały żadne problemy środowiskowe, które mogłyby zostać uwzględnione w OOS, w tym problemy, o których mowa w wymogach Wspólnoty.

TSUE orzekł, iż wpływ planowanego przedsięwzięcia zakładającego wydobycie torfu i minerałów, a także budowę dróg był znaczący, i że przeprowadzenie OOS było obowiązkowe.

Z uwagi na fakt nieprzeprowadzenia OOS, aspekt stabilności gruntów, pomimo jego fundamentalnego znaczenia w kontekście prowadzenia prac wydobywczych, nie został poddany ocenie.

Włączenie zagadnień związanych z zagrożeniem wystąpienia katastrofy/wypadku do OOS

Ramka 16: Kluczowe zagadnienia związane z zagrożeniem wystąpienia katastrofy/wypadku

Włączenie oceny zagrożenia wystąpienia katastrofy/wypadku do OOS wymaga odpowiedzi na następujące pytania:

- Jakie zagrożenia mogą pojawić się **w trakcie realizacji przedsięwzięcia**?
  - Jakie negatywne skutki dla zdrowia ludzkiego i środowiska mogą wystąpić?
  - Jak poważne są **negatywne** skutki?
  - Jak bardzo są one prawdopodobne?
  - **Jaki** jest stan przygotowania przedsięwzięcia na wystąpienie **wypadku/katastrofy**?
  - Czy opracowano plan reagowania na wystąpienie sytuacji wyjątkowej?
-
- Ocena podatności przedsięwzięcia na zagrożenie wystąpienia katastrofy

Zintegrowana ocena podatności na zagrożenie i ryzyko wystąpienia katastrofy ma na celu ocenienie, czy przedsięwzięcie jest faktycznie podatne na takie zdarzenia i, jeżeli tak, wskazanie zaleceń pozwalających na uniknięcie/minimalizację tych ryzyk. W odpowiednich przypadkach należy zastosować podejście oparte o wiele czynników ryzyka, obejmujące zagrożenia związane z klimatem, które zostało omówione wcześniej (patrz sekcja dotycząca zmian klimatu powyżej). Badanie dotyczące OOS i oceny ryzyka przeprowadzone w ramach Szóstego Programu Ramowego (Szósty Program Ramowy obejmuje działania UE w dziedzinie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji) zawiera przydatne informacje dotyczące oceny i zarządzania ryzykiem, wymienia istniejące, mające zastosowanie wytyczne, a także przedstawia wyniki stosowania OOS w kategoriach oceny ryzyka w kilku państwach członkowskich (patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi). Analizuje też sposoby i zakres reagowania na zagrożenia i ryzyka nadzwyczajne w OOS prowadzonych przez różne państwa członkowskie, zarówno w kontekście prawnym, jak

i w praktyce OOS. Badanie zawiera również wykaz jakościowych, ilościowych i ilościowych metod oceny zagrożenia wystąpienia wypadku/katastrof.

- Narzędzia: zapobieganie, monitorowanie i wczesne ostrzeżenie

Po zidentyfikowaniu i ocenie głównych zagrożeń naturalnych i powodowanych przez człowieka, należy podjąć środki umożliwiające kontrolę znaczącego wpływu i zarządzane nim, tj. zapewnić zgodność z istniejącymi minimalnymi standardami w zakresie zapobiegania, z wymogami bezpieczeństwa, kodeksami budowlanymi, lepszym planowaniem zagospodarowania terenu, itp. Wszystkie te czynniki należy zintegrować w jeden spójny plan zarządzania ryzykiem, który będzie zawierać również odpowiednie środki przygotowawcze i planowania awaryjnego umożliwiające skuteczne reagowanie w przypadku wystąpienia katastrofy lub zagrożenia wypadkiem (zob. Badanie OOS 2012, str. 140).

1.3.4 Wpływ związany z różnorodnością biologiczną

Wymogi prawne i kluczowe zagadnienia dotyczące bioróżnorodności

Ramka 17: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 3

Ocena oddziaływania na środowisko polega na właściwym określeniu, opisanu i ocenie, dla każdego indywidualnego przypadku, bezpośredniego i pośredniego znaczącego wpływu przedsięwzięcia na:

- b) różnorodność biologiczną ze szczególnym uwzględnieniem gatunków i siedlisk chronionych na podstawie dyrektywy 92/43/EWG oraz dyrektywy 2009/147/WE;

Załącznik IV pkt 4

Opis elementów określonych w art. 3 ust. 1, na które przedsięwzięcie może mieć znaczące oddziaływanie: ... różnorodność biologiczna (na przykład fauna i flora)...

Załącznik IV pkt 4 odnosi się do bioróżnorodności i obejmuje, m.in. faunę i florę. Odniesienie do oceny wpływu na „różnorodność biologiczną” zostało dodane do dyrektywy w ramach zmian z roku 2014, ponieważ poprzednio dyrektywa odnosiła się wyłącznie do „fauny i flory”. Jest to bardzo istotne: fauna i flora rozumiane indywidualnie odnoszą się do życia zwierząt i roślin w danej strefie lub czasie i nadają tym pojęciom odrębną perspektywę, natomiast bioróżnorodność odnosi się do interakcji, różnorodności i zmienności gatunkowej pomiędzy gatunkami i ekosystemami: dlatego też jest to o wiele szersza koncepcja, niż indywidualny wpływ na faunę i florę. Zmiana taka jest zgodna z niektórymi postanowieniami Planu Działań UE na rzecz bioróżnorodności z roku 2006, nakładającego wymóg, aby „wszystkie OOS w pełni uwzględniały kwestie związane z różnorodnością biologiczną” (Zatrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej do roku 2010 i w przyszłości - Utrzymanie usług ekosystemowych na rzecz dobrobytu człowieka", COM(2006)621). Jest to szczególnie istotne w kontekście faktu, że UE nie osiągnęła celu na rok 2010 w zakresie zatrzymania utraty różnorodności biologicznej. Nowa Strategia UE w sprawie różnorodności biologicznej z roku 2011 wskazuje, że cel ten ma zostać osiągnięty do roku 2020 (Nasze ubezpieczenie na życie i nasz kapitał naturalny - unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020, COM (2011) 244, wersja ostateczna).

Ponadto, art. 3 ust. 1 wskazuje na konieczność oceny zarówno bezpośrednich, jak i pośrednich skutków przedsięwzięcia dla m.in. różnorodności biologicznej, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków i siedlisk chronionych przepisami dyrektywy ptasiej i siedliskowej. Odniesienie do tych dyrektyw znajduje się w zmianach wprowadzonych w roku 2014.

Włączenie zagadnień dotyczących bioróżnorodności do OOS

Analizując kwestię różnorodności biologicznej, wykonawcy muszą odnieść się do szeregu kluczowych zagadnień. Obejmują one, przykładowo, degradację usług/funkcji ekosystemowych⁸, utratę i zniszczenie siedlisk, utratę różnorodności gatunkowej oraz różnorodności genetycznej.

W roku 2013, Komisja Europejska opublikowała wytyczne dotyczące włączenia różnorodności biologicznej do OOS (patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi). Wytyczne wymieniają kluczowe zagadnienia i zawierają przykłady kluczowych pytań, które należy zadać na etapie oceny wpływu na różnorodność biologiczną. Istnieje również szereg innych wytycznych, do których można odnieść się na etapie włączania różnorodności biologicznej do OOS. Niektóre z tych dokumentów wymieniono w ramce poniżej. Patrz również załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi.

Ramka 18: Wytyczne dotyczące włączenia różnorodności biologicznej do OOS

- **Komisja Europejska, Ocena planów** i projektów mających znaczący wpływ na obszary Natura 2000, Wytyczne metodologiczne dotyczące przepisów Art. u 6 ust. 3 i 4 dyrektywy siedliskowej 92/43/EWG);
- Holenderska Komisja ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko i CBD-Ramsar_CMS, Dobrowolne wytyczne dotyczące ocen oddziaływania na środowisko uwzględniających różnorodność biologiczną.
- Slootweg, Roel; Kolhoff, Arend, Ogólne podejście do włączenia analiz różnorodności biologicznej w proces preselekcji i ustalania zakresu OOS
- Chartered Institute of Ecology and Environmental Management (Instytut Ekologii i Zarządzania Środowiskiem), Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania na środowisko w Zjednoczonym Królestwie i Irlandii, środowisko lądowe, wody słodkie i przybrzeżne), styczeń 2016. r.

W przypadkach, w których przedsięwzięcia mogą mieć znaczący wpływ na obszary chronione zgodnie z przepisami dyrektywy ptasiej i siedliskowej, ocena wpływu przedsięwzięć na różnorodność biologiczną będzie prowadzona w ramach odpowiedniej oceny w oparciu o art. 6 ust. 3 dyrektywy siedliskowej. Zmiany do dyrektywy OOS z roku 2014 nakładają wymóg przeprowadzania tej oceny w koordynacji z OOS, zgodnie z procedurami określonymi w wytycznych Komisji Europejskiej dotyczących optymalizacji ocen środowiskowych przeprowadzanych na mocy art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS (patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi). Należy pamiętać, że OOS muszą oceniać wpływ na różnorodność biologiczną nawet w przypadkach, w których przedsięwzięcia nie oddziałują na obszar Natura 2000.

Włączenie morskiej różnorodności biologicznej do OOS

Od momentu przyjęcia dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej (MSFD) w roku 2008⁹ wpływ na środowisko morskie należy uwzględniać w OOS przeprowadzanych dla przedsięwzięć realizowanych na obszarach morskich. Mogą one obejmować przedsięwzięcia z załącznika I, takie jak porty handlowe, lub przedsięwzięcia z załącznika II, w tym wydobywanie minerałów poprzez pogłębianie, farmy wiatrowe, stocznie, roboty przybrzeżne zapobiegające erozji, np. falochrony i nabrzeża.

W przeciwieństwie do lądowej różnorodności biologicznej, która została uregulowana przepisami unijnymi już w latach osiemdziesiątych, wymóg szczegółowej analizy morskiej różnorodności biologicznej pojawił się po uchwaleniu MSFD. Kwestia gromadzenia danych i problemy z ich brakiem mogą zatem być poważniejsze niż w przypadku innych przedsięwzięć, niemniej jednak w ostatnich latach obserwowany jest wzrost dostępności licznych narzędzi, baz danych i systemów informacyjnych mających na celu ochronę zasobów naturalnych i bioróżnorodności przy jednoczesnym zachowaniu efektywności sektorów gospodarki morskiej.

Narzędzia te obejmują:

⁸ Usługi ekosystemowe rozumie się jako zdolność ekosystemu do (i) świadczenia (ii) regulacji (iii) wspierania i (iv) zapewniania korzyści ze świadczeń kulturowych. Oznacza to, przykładowo, że zanieczyszczenie wód płynących może spowodować zniszczenie potencjału tych wód do (i) zapewniania czystej wody, gwarantującej, że ryby i gatunki roślin wodnych są (ii) zdrowe i (iii) zdolne do rozwoju, co prowadzi do (iv) obniżenia wartości obszaru dla lokalnych rybaków.

⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej)

- Narzędzia opracowane do wspierania oceny stanu środowiska morskiego na mocy MSFD. Art. 8 MSFD nakłada na państwa członkowskie wymóg przeprowadzania ocen stanu wód morskich co 6 lat. Można to uznać za formę scenariusza odniesienia. Ponadto, zgodnie z art. 11 MSFD, państwa członkowskie muszą wdrożyć program monitorowania, poddawany ocenie co 6 lat, który także obejmuje gromadzenie danych służących zapewnieniu dobrego stanu środowiska morskiego;
- Istnieją również regionalne konwencje morskie zawierające odpowiednie informacje dotyczące danych na temat morskiej różnorodności biologicznej i morza, takie jak Helcom¹⁰ dla obszaru Morza Bałtyckiego, OSPAR dla północno-wschodniego Atlantyku, Konwencja Barcelońska dla obszaru Morza Śródziemnego oraz Konwencja z Bukaresztu dla Morza Czarnego;
- Dzięki WCB powstał Globalny System Informacji Morskiej, zapewniający stronom zainteresowanym dostęp do odpowiednich informacji biofizycznych (funkcjonalności GIS) istotnych dla prowadzenia ocen jakości wód i monitorowania zasobów w wodach przybrzeżnych i morskich;
- Inicjatywa na rzecz globalnej ochrony środowiska morskiego (GMEP) jest mechanizmem wymiany najlepszych praktyk, który powstał w efekcie kilku wypadków na morskich platformach wiertniczych. GMEP została uchwalona przez Liderów G20 podczas Szczytu w Toronto w roku 2010, a jej celem jest ochrona środowiska morskiego.

W celu uzyskania informacji o wszystkich narzędziach, patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczących innych odpowiednich wytycznych i narzędzi.

W roku 2014, Komisja przyjęła również dyrektywę ustanawiającą ramy planowania przestrzennego obszarów morskich¹¹, nakładającą na państwa członkowskie wymóg ustalania tzw. planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich, ukierunkowanych na zrównoważone korzystanie z zasobów morskich. Dyrektywa wymaga od państw członkowskich uchwalenia tych planów tak szybko, jak to możliwe, najpóźniej do dnia 31 marca 2021 roku. Wiele rodzajów przedsięwzięć ujętych w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich, takie jak te dotyczące rozwoju energii odnawialnej, poszukiwań i wydobywania ropy i gazu, transportu morskiego i rybołówstwa, ochrony ekosystemów i bioróżnorodności, zostało objętych obowiązkiem przeprowadzenia OOS. W takich przypadkach wykonawca musi upewnić się, że są one zgodne z celami odpowiednich planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich.

Na potrzeby ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć realizowanych w środowisku morskim opracowano wiele wytycznych, zarówno na poziomie unijnym, jak i krajowym. Niektóre z nich wymieniono w ramce poniżej. Figurują one również w wykazie znajdującym się w załączniku do niniejszych wytycznych dotyczących innych odpowiednich wytycznych i narzędzi.

Ramka 19: Odpowiednie wytyczne

Wytyczne unijne

- Wytyczne Komisji dotyczące rozwoju energetyki wiatrowej z uwzględnieniem programu Natura 2000

Pozostałe wytyczne

- OSPAR, Ocena oddziaływania morskich farm wiatrowych na środowisko
- RPS, Zbiór praktycznych wytycznych dotyczących oceny oddziaływania na środowisko dla sektora hodowli ryb morskich
- Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania na środowisko (OOS) dla wykonawców w Europejskim Centrum Energii Morskiej

Przykład dobrych praktyk z Włoch i Malty dotyczący oceny oddziaływania na morską różnorodność biologiczną w ramach OOS został opisany w ramce poniżej.

Ramka 20: Minimalizacja wpływu kabla na ekosystem morski przeprowadzona przez Terna

¹⁰ <http://www.helcom.fi/baltic-sea-trends/data-maps/>.

¹¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 r. ustanawiająca ramy planowania przestrzennego obszarów morskich.

Terna, włoski operator sieci energetycznej, opracował innowacyjną metodologię dla systemu kabli podmorskich minimalizującą oddziaływanie podmorskich łączy sieciowych pomiędzy Maltą i Sycylią na środowisko i chroniącą zbiorowiska rzadkich traw morskich *Posidonia oceanica* (trawa Neptuna).

Korytarz przewidziany dla kabla przecinał obszar stanowiący siedlisko *Posidonia oceanica*, trawy morskiej, której zbiorowiska ulegają zmniejszeniu (według Czerwonej Listy), a także stanowiący siedlisko dla wielu gatunków. W celu ochrony *Posidonia oceanica*, a także innych gatunków dna morskiego, Terna nie zastosowała wiercenia, tj. najbardziej popularnej metody instalacji kabli podmorskich.

Technika ta wymagałaby zastosowania bentonitu do absorpcji wody z obszaru wokół głowicy wiertniczej. Pozostałości bentonitu mogłyby w negatywny sposób wpłynąć na zbiorowisko *Posidonia oceanica*. Innowacyjne rozwiązanie zakłada zastosowanie gumy ksantanowej, łatwo biodegradowalnego polisacharydu używanego sporadycznie jako dodatek do żywności.

Nagroda Dobra Praktyka Roku 2016,

http://renewablesgrid.eu/fileadmin/user_upload/Files_RGI/RGI_Publications/Good_Practice_of_the_Year_Award_brochure_2016.pdf

1.3.5 Wpływ związany z wykorzystaniem zasobów naturalnych (ryzyko wyczerpania zasobów, zagadnienia dotyczące wykorzystania zasobów)

Wymogi prawne i kluczowe zagadnienia związane z wykorzystaniem zasobów naturalnych

Ramka 21: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Załącznik IV pkt 1 lit. c)

Opis przedsięwzięcia zawierający w szczególności:

- c) opis głównych cech fazy eksploatacji przedsięwzięcia (w szczególności wszelkich procesów produkcyjnych), na przykład zapotrzebowania na energię i jej zużycia, rodzaju i ilości stosowanych materiałów i zasobów naturalnych (w tym wody, gruntów, gleby i różnorodności biologicznej)

Załącznik IV pkt 5 lit. b)

Opis prawdopodobnego znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko, wynikającego m.in. z:

- b) wykorzystania zasobów naturalnych, w szczególności gruntów, gleby, wody i różnorodności biologicznej, z uwzględnieniem w miarę możliwości zrównoważonej dostępności tych zasobów;

Załącznik IV pkt 1 i pkt 5 nakłada na wykonawcę wymóg przeprowadzenia oceny wykorzystania zasobów naturalnych oraz oddziaływania przedsięwzięcia wynikającego z wykorzystania/wyczerpywania się zasobów. Wymogi dyrektywy w tym kontekście stanowią, że ocena musi w możliwie jak największym stopniu uwzględniać trwałość zasobów, w szczególności gruntów, gleb, wód i różnorodności biologicznej, a także energii. Wymóg przeprowadzenia oceny wpływu przedsięwzięcia na dostępność zasobów naturalnych funkcjonuje jako uzupełnienie wymogu dokonania oceny wpływu na zasoby – a wykonawcy i specjaliści muszą przyłożyć do niego nieco inną wagę. Waga ta odzwierciedla zmianę w priorytetach polityki środowiskowej w zakresie ochrony zasobów naturalnych – przez ocenę i łagodzenie wpływu – do zachowania dostępności zasobów naturalnych na potrzeby działalności człowieka. Oznacza to, że oceny powinny również uwzględniać wydajność wykorzystywania zasobów naturalnych: czy przedsięwzięcia wykorzystują zasoby, w tym energii, wód, gruntów i gleb, w sposób bardziej efektywny?

Włączenie wykorzystania zasobów naturalnych do OOS

Strategia tematyczna Komisji Europejskiej w sprawie zrównoważonego wykorzystywania zasobów naturalnych (COM(2005) 670) definiuje trzy rodzaje wskaźników niezbędnych do pomiarów wydajności wykorzystania zasobów naturalnych:

- wskaźniki wykorzystywania zasobów naturalnych

Wskaźniki wydajności wykorzystywania zasobów naturalnych powinny informować nie tylko o ilościach wydobytych zasobów, ale także o ich jakości, charakterze (np. zasoby odnawialne, nieodnawialne, wyczerpywalne, niewyczerpywalne), dostępności i lokalizacji.

- wskaźniki wpływu na środowisko

Wykorzystywanie zasobów ma również wpływ na środowisko i zdrowie ludzkie, ponieważ przyczynia się do zmian stanu środowiska naturalnego. Metodologia LCA (oceny cyklu życia) określa ramowe zasady opisywania wpływu na środowisko. LCA zakłada przeprowadzenie analizy ilościowej wszystkich interakcji fizycznych ze środowiskiem, w tym działań (wykorzystanie materiałów, wód, gruntów i energii) i efektów (produkcja odpadów i emisje do powietrza, wód i gleby). Działania i skutki są następnie oceniane w kontekście potencjalnego wpływu na środowisko (np. zmian klimatu, eutrofizacji, ekotoksyczności). Tzw. wpływ pośredni może być powiązany z wpływem końcowym, takim jak zdrowie ludzkie, środowisko naturalne i zasoby naturalne (patrz Komisja Europejska, Ocena wskaźników i celów w zakresie efektywnego gospodarowania zasobami, załącznik do niniejszych wytycznych dotyczących innych odpowiednich wytycznych i narzędzi).

- wskaźniki społeczno-ekonomiczne

Wskaźniki korzyści społeczno-ekonomicznych nie są ograniczone wyłącznie do wartości rynkowej zasobów, ale także aspektów wykorzystania zasobów, które nie są mierzone w gospodarce tj. dotyczących dobrostanu i jakości życia.

Metodologie oceny wykorzystywania zasobów i efektywności ich wykorzystywania zostały opracowane stosunkowo niedawno. Obecnie dostępnych jest jedynie kilka dokumentów zawierających szczegółowe informacje na ich temat. Zostały one wymienione w ramce poniżej. Dokumenty te zostały również ujęte w wykazie w załączniku do niniejszych wytycznych dotyczących innych odpowiednich wytycznych i narzędzi.

Ramka 22: Metodologie oceny wykorzystywania zasobów naturalnych

- Komisja Europejska, 2012. Ramy dla wskaźników cyklu życia: opracowanie wskaźników monitorowania na poziomie makro opartych o cykl życia dla zasobów, produktów i odpadów dla krajów UE-27. Komisja Europejska, Wspólne Centrum Badawcze, Instytut Środowiska i Zrównoważonego Rozwoju
- Ocena wskaźników i celów w zakresie efektywnego gospodarowania zasobami, Komisja Europejska DG ds. Środowiska, 19 czerwca 2012 r.
- Sprawozdawczość dotycząca gruntów i ekosystemów (LEAC), Europejskie Centrum Tematyczne ds. środowiska lądowego, podręcznik metodologiczny LEAC, lipiec 2005

1.3.6 Elementy środowiska: w skrócie

- Art. 3 dyrektywy OOŚ określa zakres elementów środowiska, które powinny być poddawane ocenie OOŚ. Wykaz elementów środowiska został rozszerzony w efekcie zmian dyrektywy wprowadzonych w roku 2014 o następujące elementy: zmiany klimatu – zarówno łagodzenie, jak i dostosowanie; zagrożenia wystąpienia poważnych wypadków i katastrof; różnorodność biologiczną; oraz wykorzystywanie zasobów naturalnych.
- W niektórych przypadkach, elementy nakładają na specjalistów OOŚ wymóg zwrócenia większej uwagi na kwestie ryzyka, niepewności i wykorzystywania zasobów związane z przedsięwzięciem, niż poprzednio – może to prowadzić do konieczności opracowania nowych metod lub technik oceny;
- Niniejsza sekcja, poza opisanymi w niej wytycznymi, odnosi się do dużej liczby inicjatyw, w większości na poziomie UE, mających na celu wsparcie specjalistów w przeprowadzaniu ocen. Specjalistów zachęca się do korzystania z narzędzi wymienionych w załączniku do niniejszych wytycznych dotyczących innych odpowiednich wytycznych i narzędzi.

1.4 OCENA WPŁYWU NA ŚRODOWISKO

Art. 3 nakłada wymóg identyfikacji, opisanie i oceny znaczącego wpływu w raporcie OOŚ. Sekcja 1.3 powyżej dotyczy identyfikacji elementów środowiska, na które przedsięwzięcie może mieć wpływ. Niniejsza sekcja koncentruje się na pojęciu „znaczącego wpływu” (znaczących skutków lub oddziaływania); tj. zidentyfikowania, które skutki należy uwzględnić i które zostały uznane za mające nieistotny wpływ na środowisko. Do sekcji włączono również pojęcie skutków kumulacyjnych, z uwagi na fakt, że nawet nieistotne, pojedyncze skutki mogą mieć znaczący wpływ na środowisko w momencie wystąpienia interakcji pomiędzy nimi.

1.4.1 Ramy prawne określające pojęcie znaczącego wpływu

Dyrektywa OoŚ stanowi, iż podczas oceny wpływu (lub oddziaływań) na środowisko należy rozpatrzyć „znaczący” wpływ. Koncepcja „znaczenia” ma na celu określenie, czy wpływ przedsięwzięcia może okazać się niedopuszczalny dla środowiska i społeczeństwa. Ocena znaczenia polega na wydaniu uzasadnionej opinii eksperckiej dotyczącej elementów znaczących, pożądanych lub dopuszczalnych w odniesieniu do zmian powodowanych przez dane przedsięwzięcie.

Takie podejście ogranicza zakres oceny do wpływu na środowisko, którego istotność lub znaczenie może być na tyle duże, aby uzasadnić koszty przeprowadzenia oceny, przeglądu i procesu decyzyjnego. Mimo że pojęcie znaczącego wpływu pojawia się w dyrektywie OoŚ kilkakrotnie (patrz pole poniżej), nie zostało ono jednoznacznie zdefiniowane. Oznacza to, że znaczenie należy oceniać w świetle okoliczności właściwych dla przedsięwzięcia. Wskazanie lub w niektórych przypadkach określenie, czy dany wpływ jest znaczący, może mieć miejsce już na etapie ustalania zakresu. W takich przypadkach specjaliści powinni odnieść się do wytycznych dotyczących ustalania zakresu.

Ramka 23: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Zwrot „znaczący wpływ” jest używany w całej dyrektywie w różnych kontekstach. Poniższe cytaty z dyrektywy wybrano tak, aby najlepiej wyjaśniały znaczenie tego pojęcia w kontekście raportu OoŚ. Wskazano także odniesienia do skutków kumulacyjnych.

Art. 1 ust. 1 dyrektywy stanowi, że:

„Niniejszą dyrektywę stosuje się do oceny skutków środowiskowych wywieranych przez przedsięwzięcia publiczne i prywatne, które mogą powodować **znaczące skutki w środowisku.**”

Art. 3 ust. 1 dyrektywy stanowi, że:

„Ocena oddziaływania na środowisko określa, opisuje i ocenia we właściwy sposób dla każdego indywidualnego przypadku **bezpośrednie i pośrednie skutki przedsięwzięcia** dla następujących elementów...”

Art. 5 ust. 1 dyrektywy, stanowi, że:

„W przypadku gdy wymagana jest ocena oddziaływania na środowisko, wykonawca przygotowuje i składa raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Wykonawca dostarcza przynajmniej następujące informacje:

(...)

b) opis ewentualnego znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko;

c) opis cech przedsięwzięcia lub środków przewidzianych w celu uniknięcia ewentualnego znaczącego negatywnego wpływu na środowisko, zapobieżenia mu lub ograniczenia go, a także w miarę możliwości zrównoważenia tego wpływu;

(...)

Załącznik IV pkt 5 do dyrektywy stanowi, że:

5. Opis **prawdopodobnego znaczącego wpływu przedsięwzięcia** na środowisko, wynikającego m.in. z:

(...)

e) **kumulacji skutków** ze skutkami innych już realizowanych lub zatwierdzonych przedsięwzięć, z uwzględnieniem aktualnych problemów środowiskowych dotyczących obszarów o szczególnym znaczeniu środowiskowym, które mogą zostać dotknięte skutkami realizacji przedsięwzięcia, lub z uwzględnieniem wykorzystania zasobów naturalnych;

(...)

Opis **prawdopodobnego znaczącego wpływu** na elementy określone w art. 3 ust. 1 powinien obejmować **bezpośrednie skutki i wszelkie pośrednie, wtórne, kumulacyjne, transgraniczne, krótko-, średnio- i długoterminowe, stałe i przejściowe, pozytywne i negatywne skutki przedsięwzięcia...**”

Jak widać w ramce powyżej, koncepcja znaczenia jest kluczową koncepcją dla dyrektywy OoŚ; jest to koncepcja, która w zasadzie jest nadrzędna dla procesu OoŚ. Poza niniejszą sekcją, dodatkowe informacje na temat koncepcji można znaleźć w wytycznych dotyczących preselekcji i ustalania zakresu.

1.4.2 Pojęcie znaczenia w kontekście przygotowania raportu OoŚ

Osoby przygotowujące raport OOS mogą stanąć przed koniecznością określenia znaczenia wpływu przedsięwzięcia na środowisko. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być brak ustalenia zakresu na wcześniejszym etapie procesu OOS, lub też pojawienia się dodatkowych skutków i/lub danych podczas opracowywania raportu OOS. W takich przypadkach, ocenę znaczenia należy oprzeć o przejrzyste i jednoznaczne kryteria:

- kryteria znaczenia obejmują zarówno cechy oddziaływania, jak i wartości przypisane elementom środowiska, na które wywierany jest wpływ;
- znaczenie jest zawsze kontekstowe, co wymaga opracowania odpowiednio dostosowanych kryteriów dla każdego przedsięwzięcia i ustaleń.

Ponadto, dyrektywa OOS wymaga, aby znaczący wpływ był opisany w raporcie OOS *we właściwy sposób* (art. 3 dyrektywy), tak aby umożliwić podjęcie ostatecznej decyzji. Z tego powodu, znaczenie oddziaływania musi być uzasadnione; ważne jest, aby osoby oceniające uzgodniły transparentną metodologię wyjaśniającą podejście do oceny, a następnie stosowały ustanowioną metodologię w procesie oceny z zachowaniem należytej staranności. Metodologia powinna wyjaśniać, w jaki sposób osoba oceniająca ustala, czy znaczący wpływ wystąpi, czy też nie, umożliwiając innym osobom zaznajomienie się z wagą przypisaną poszczególnym elementom i przesłankami stojącymi za oceną (patrz ramka poniżej).

Ramka 24: Aspekty metodologiczne dotyczące oceny znaczącego wpływu w raporcie OOS

Zgodnie ze specjalnym raportem IEMA:

„Aby uzyskać wiarygodne wyniki, specjaliści OOS gromadzą dowody i wyjaśniają przesłanki stojące za oceną danego wpływu. Efektywna praktyka OOS polega na przejrzystym wyjaśnieniu stosowanych metod w deklaracji środowiskowej (obecnie raporcie OOS) w sposób umożliwiający ich natychmiastowe zrozumienie przez strony zainteresowane i konsultowane społeczności. Ustaleniom z oceny regularnie przydziela się różne poziomy znaczenia (np. duże, średnie, niskie), itp.).

Podejście to uznaje się za dobrą praktykę: uwzględniając wewnętrzną subiektywność oceny, należy założyć, że ocena ma na celu określenie skali oddziaływania za pomocą klasyfikacji. Takie podejście pozwala również specjalistom na identyfikację i omówienie skutków, które niektóre grupy mogą uznać za znaczące, a inne nie. Przykładowo, negatywny wpływ na krajobraz opisany jako skutek o niewielkim znaczeniu może wskazywać, że większość ludzi nie uznaje tego wpływu za znaczący; jednakże mniejsza grupa, być może ze społeczności lokalnej, może wyrazić odmienne zdanie i uznać wpływ za znaczący”

Raport specjalny IEMA: The State of Environmental Impact assessment practice in the UK (Stan praktyki opracowywania ocen oddziaływania na środowisko w Zjednoczonym Królestwie).

Jednocześnie, określenie znaczenia nie powinno być wyłączną przesłanką dla „ekspertów” lub „specjalistów”: znaczenie należy definiować w sposób pokazujący, które elementy środowiska są uznawane za cenne przez organy regulacyjne oraz publiczne i prywatne strony zainteresowane. Wspólnym podejściem stosowanym w procesie OOS jest analiza wielokryterialna. Wspólne kryteria stosowane do oceny znaczenia obejmują wielkość (ciężar) przewidywanego wpływu oraz wrażliwość środowiska na dany wpływ.

- **Wielkość** uwzględnia cechy zmiany (czas, skala, wielkość i czas trwania oddziaływania), która miałaby prawdopodobnie wpływ na receptor docelowy w efekcie realizacji proponowanego przedsięwzięcia;
- **Wrażliwość** jest rozumiana jako wrażliwość receptora środowiskowego na zmianę, w tym jego zdolność do przystosowania się do zmian, które może powodować przedsięwzięcie.

W ramach projektu LIFE+ opracowano praktyczne narzędzie wykorzystujące analizę wielokryterialną do oceny najbardziej znaczących skutków realizacji różnych przedsięwzięć dla środowiska i przedstawienia ich wyników. Projekt opisano szczegółowo w ramce poniżej.

Ramka 25: Projekt IMPERIA: Usprawnianie oceny wpływu na środowisko przez przyjmowanie dobrych praktyk i narzędzi do wielokryterialnej analizy decyzji

Celem projektu IMPERIA było gromadzenie dobrych praktyk i opracowanie nowych metod i narzędzi, aby zapewnić skuteczność i wysoką jakość ocen oddziaływania na środowisko, a także transparentną i przejrzystą sprawozdawczość w zakresie OOS i SOOS.

Projekt proponuje zastosowanie metod analizy wielokryterialnej do gromadzenia, organizacji i przedstawienia potencjalnego oddziaływania inwestycji i planów w usystematyzowany, wszechstronny i transparentny sposób. Narzędzia dostępne w IMPERIA umożliwiają ustrukturyzowane porównywanie różnych rodzajów wpływu wywieranego na obiekty, w tym w różnych kierunkach i skalach.

Kluczowym produktem projektu jest metoda ARVI. Jest to narzędzie oparte na programie Excel służące do oceny znaczenia wpływu i porównywania rozwiązań alternatywnych. Umożliwia ekspertom ocenę różnych rodzajów wpływu zgodnie z jednolitymi zasadami, sprawozdawanie w zakresie łańcuchów przyczynowych i przedstawianie odpowiednich wyjaśnień.

Projekt IMPERIA: Usprawnianie oceny wpływu na środowisko przez przyjmowanie dobrych praktyk i narzędzi do wielokryterialnej analizy decyzji (Improving Environmental Assessment by Adopting Good Practices and Tools of Multi-Criteria Decision Analysis).

1.4.3 Skutki kumulatywne

Istotnym elementem oceny jest rozpatrzenie skutków (wpływu) nie tylko indywidualnie, ale łącznie, tj. kumulatywnie. Dane zebrane na tym etapie mogą faktycznie wskazywać, że analizowany wpływ stanie się znaczący, gdy połączy się go z innymi wpływami. Koncepcja skutków kumulatywnych łączy się ściśle z pojęciem znaczącego wpływu, co pokazuje ramka dotycząca ustawodawstwa powyżej. Załącznik IV pkt 4 lit. e) dyrektywy OOS wymaga opisanie w raporcie OOS kumulacji skutków analizowanego przedsięwzięcia ze skutkami powodowanymi przez inne istniejące i/lub zatwierdzone przedsięwzięcia. Skutki kumulatywne są zmianami w środowisku spowodowanymi przez dane działanie w połączeniu z innymi działaniami. Mogą one wynikać z:

- interakcji pomiędzy wszystkimi innymi przedsięwzięciami na tym samym obszarze;
- interakcji pomiędzy różnymi skutkami powodowanymi przez jedno przedsięwzięcie (mimo, że dyrektywa OOS nie nakłada jednoznacznie takiego wymogu, kwestia ta została rozpatrzona przez TSUE – patrz ramka poniżej).

Współistnienie skutków może zwiększać lub zmniejszać ich łączny wpływ. Wpływy uznane za nieznaczące podczas oceny indywidualnej, mogą okazać się znaczące po połączeniu ich z innymi. Poniższa ramka wyjaśnia tą kwestię w świetle orzecznictwa TSUE.

Ramka 26: Skutki kumulatywne – przydatna interpretacja z orzecznictwa TSUE

Interakcje pomiędzy różnymi przedsięwzięciami na tym samym obszarze:

- „Nieuwzględnienie skutków kumulatywnych przedsięwzięć oznacza w praktyce odstąpienie od obowiązku oceny w przypadkach, w których, przedsięwzięcia oceniane łącznie mogą mieć znaczący wpływ na środowisko w rozumieniu art. 2 ust. 1 dyrektywy”, TSUE, C-392/06, *Komisja przeciwko Irlandii*
- „Organ krajowy musi przeanalizować potencjalne oddziaływanie (przedsięwzięcia) uwzględniając oddziaływanie innych przedsięwzięć. Ponadto, w przypadku braku szczegółowych wytycznych, obowiązek ten nie ogranicza się wyłącznie do przedsięwzięć tego samego rodzaju”, TSUE, C-531-13 *Marktgemeinde Straßwalchen i in.*

Interakcje pomiędzy różnymi skutkami w ramach jednego przedsięwzięcia:

- „Trybunał wskazał, w odniesieniu zarówno do przedsięwzięć drogowych (TSUE, C-142/07 *Ecologistas en Accion-CODA*), jak i transgranicznych (TSUE, C-205-08, *Umweltanwalt von Kärnten*), konieczność analizy przedsięwzięcia w sposób całościowy: podział przedsięwzięcia drogowego na piętnaście podprojektów lub wyznaczenie granicy dzielącej przedsięwzięcie polegające na budowie linii energetycznej na dwie części nie oznacza, że przedsięwzięcie nie spełnia wymogów prognozy określonej postanowieniami dyrektywy”, (*M.Clément, Droit Européen de l'Environnement, Jurisprudence commentée, 3ème édition 2016, str. 147-148*).

Skutki kumulatywne mogą występować w różnych skalach czasowych i przestrzennych. Skala przestrzenna może być lokalna, regionalna lub globalna, natomiast skala częstotliwościowa lub czasowa obejmuje przeszłe, obecne i przyszłe skutki dla określonego środowiska lub regionu.

Z powodu złożonego charakteru, progi i kryteria znaczenia stosowane w ocenie skutków kumulacyjnych powinny być definiowane w drodze podejścia opartego na współpracy na etapie procesu gromadzenia i analizy danych, w którym będą uczestniczyć wszystkie strony zainteresowane i narażone. Może również pojawić się konieczność szerszego wykorzystania podejść i metod interdyscyplinarnych, np. diagramów i modeli sieciowych, identyfikujących zależności przyczynowo skutkowe prowadzące do powstania skutków kumulacyjnych, analiz trendów identyfikujących przeszłe, obecne i przyszłe trendy dla danego zasobu, a także matryc interaktywnych, uwzględniających interakcje skutków o wielkościach oznaczanych indywidualnie (więcej informacji w: Lawrence D. (2005) Significance Criteria and Determination in Sustainability-Based Environmental Impact Assessment (Kryteria znaczenia i rozstrzyganie w ocenie oddziaływania na środowisko opartej o zrównoważony rozwój, patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi).

Ramka 27: W praktyce – zmiany do dyrektywy OOS z roku 2014

Koncepcja znaczenia nie jest nową koncepcją w dyrektywie OOS, jednakże pojęcie to jest częściej stosowane w zmianach wprowadzonych w roku 2014. W wielu przypadkach dodanie nowego pojęcia będzie mieć niewielki wpływ na pracę specjalistów, ponieważ zidentyfikowane i badane skutki bardzo często są skutkami znaczącymi. Należy jednak zauważyć, że:

- zmiany z roku 2014 ujednolicają dyrektywy OOS i SOOS (Załącznik I lit. f) dyrektywy SOOS)
- Specjalistom zaleca się nieprzeznaczanie środków na badania nieznaczącego wpływu;
- Specjaliści powinni upewnić się, że mają wystarczające podstawy do określenia znaczenia wpływu, i mogą je uzasadnić;
- Kumulacja skutków została wymieniona w osobnym ustępie w załączniku IV pkt 5 lit. e). Ponadto, jest o niej mowa w wykazie w załączniku IV pkt 5, ostatni ustęp.

1.4.4 Ocena wpływu na środowisko: w skrócie

- Skutki oceniane w ramach OOS powinny mieć znaczący wpływ na środowisko. Takie podejście zapewnia, że działania i środki nie będą przeznaczane na analizę nieznaczącego wpływu.
- Kwestię znaczenia opisują szczegółowo wytyczne dotyczące ustalania zakresu, z którymi powinna się zapoznać każda osoba przygotowująca raport OOS i określająca znaczenie skutków dla środowiska.
- Specjaliści powinni określać znaczenie skutków dla środowiska w oparciu o własną ocenę, wskazując metodologię i przyczyny podjęcia danej konkluzji. Jednocześnie, mogą oni korzystać z wielu różnych dostępnych kryteriów, w tym z analizy wielokryterialnej.
- Podczas rozpatrywania znaczenia, należy uwzględnić skutki kumulacyjne wszystkich przedsięwzięć na obszarze, w tym skutki przestrzenne i czasowe.

1.5 OBOWIĄZKOWA OCENA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH

Niniejsza sekcja dotyczy wyboru, opisu i oceny rozsądnych rozwiązań alternatywnych wymaganych przepisami dyrektywy OOS. W kontekście procesu OOS, rozwiązania alternatywne są odmiennymi sposobami realizacji przedsięwzięcia prowadzącymi do spełnienia uzgodnionego celu. Rozwiązania alternatywne mogą przybierać różne formy i obejmować drobne zmiany przedsięwzięcia albo całkowite jego przeprojektowanie.

1.5.1 Pojęcie rozwiązań alternatywnych

Identyfikacja rozwiązań alternatywnych dla przedsięwzięcia stanowi od zawsze wymóg dyrektywy OOS, ale często jest uznawana przez specjalistów za trudny element procesu OOS. Rozpatrzenie rozwiązań alternatywnych stanowi ważną część procesu OOS, co powinno mieć wyraz w działaniach i zasobach alokowanych do tej części procesu (patrz np. Jalava, K., i wsp., (2010) Quality of Environmental Impact Assessment (Jakość oceny oddziaływania na środowisko, pełne odniesienie w załączniku do niniejszych wytycznych dotyczącym odpowiednich wytycznych i narzędzi).

Identyfikacja i analiza rozwiązań alternatywnych daje realną możliwość zmiany projektu przedsięwzięcia, tak aby złagodzić jego oddziaływanie, a tym samym znaczący wpływ, na środowisko. Ponadto, właściwa identyfikacja i przeanalizowanie rozwiązań alternatywnych na samym początku procesu OOS może zmniejszyć zbędne opóźnienia w realizacji procedury OOS, podjęciu decyzji OOS, lub też wdrożeniu przedsięwzięcia.

Wymogi prawne dyrektywy OOS dotyczące oceny rozwiązań alternatywnych przedstawiono w ramce poniżej.

Ramka 23: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 5 ust. 1 dyrektywy stanowi, że wykonawca dostarcza przynajmniej następujące informacje:

- d) opis rozsądnych rozwiązań alternatywnych rozważanych przez wykonawcę, które są odpowiednie dla przedsięwzięcia i jego specyfiki, a także wskazanie głównych powodów wyboru danej opcji, z uwzględnieniem wpływu przedsięwzięcia na środowisko;
- f) wszelkie dodatkowe informacje, o których mowa w załączniku IV, odnoszące się do konkretnych cech danego przedsięwzięcia lub typu przedsięwzięcia, a także elementów środowiska, które mogą zostać objęte oddziaływaniem.

Załącznik IV pkt 2 stanowi dalej, iż:

2) Opis rozsądnych rozwiązań alternatywnych (na przykład związanych z projektem przedsięwzięcia, technologią, lokalizacją, wielkością i skalą) rozpatrywanych przez wykonawcę, które są istotne dla proponowanego przedsięwzięcia oraz jego cech charakterystycznych, i podanie głównych powodów wyboru danej opcji, wraz z porównaniem wpływu na środowisko

Upraszczając, wykonawca musi przedstawić:

- opis przeanalizowanych rozsądnych rozwiązań alternatywnych; i
- główne powody wyboru danej opcji w odniesieniu do wpływu na środowisko.

Liczba rozwiązań alternatywnych dla proponowanego przedsięwzięcia jest w teorii nieograniczona, biorąc pod uwagę fakt, że dyrektywa nie określa, ile rozwiązań alternatywnych należy rozpatrzyć. Przepisy krajowe lub praktyki ogólne mogą jednak wskazywać liczbę rozwiązań alternatywnych do rozpatrzenia. Liczba rozwiązań alternatywnych w ocenie powinna być rozpatrywana w kontekście rodzaju rozwiązań alternatywnych. Oznacza to w efekcie analizę „rozsądnych rozwiązań alternatywnych”, o których mowa w dyrektywie. „Rozsądne rozwiązania alternatywne” muszą być odpowiednie dla proponowanego przedsięwzięcia i jego cech. Środki finansowe powinny być przeznaczane wyłącznie na ocenę rozsądnych rozwiązań. Ponadto, wybór rozwiązań alternatywnych jest ograniczony przez kryterium wykonalności. Z jednej strony, rozwiązania alternatywne nie należy wykluczać jedynie z powodu niedogodności lub kosztów po stronie wykonawcy. Z drugiej strony, jeżeli rozwiązanie takie jest bardzo kosztowne lub problematyczne pod względem technicznym lub prawnym, uznanie go za wykonalne rozwiązanie alternatywne byłoby niezasadne.

Sekcja 1.7 poniżej opisuje szerzej środki w zakresie monitorowania. Należy pamiętać, że w przypadku realnych możliwości uniknięcia, zapobieżenia, zmniejszenia lub kompensacji znaczącego negatywnego wpływu, środki w zakresie monitorowania mogą być wymagane. Konieczne jest zatem uwzględnienie kosztów podjęcia takich środków w zakresie monitorowania, zwłaszcza, że mogą one prowadzić do niewykonalności ekonomicznej przedsięwzięcia. W tym kontekście należy również rozpatrzyć środki łagodzące/kompensacyjne.

Ponadto, rozwiązania alternatywne muszą w satysfakcjonujący sposób realizować cele przedsięwzięcia i powinny spełniać kryteria techniczne, ekonomiczne, polityczne i inne mające zastosowanie kryteria. Krótka lista kontrolna, przedstawiająca główne przyczyny *nieuznania* rozwiązania alternatywnego za rozsądne, znajduje się w ramce poniżej.

Ramka 29: Rozwiązanie alternatywne może być uznane za nierozsądne/niewykonalne, jeżeli:

- pojawiły się przeszkody technologiczne: wysokie koszty wymaganej technologii mogą uniemożliwić uznanie jej za rozsądną opcję, lub też brak technologii może wykluczyć określone opcje z analizy;
- pojawiły się przeszkody budżetowe: do wdrożenia rozwiązań alternatywnych dla przedsięwzięcia wymagane są odpowiednie środki;
- pojawiły się przeszkody po stronie stron zainteresowanych: strony zainteresowane sprzeciwiające się wdrożeniu rozwiązania alternatywnego mogą uczynić daną opcję nieatrakcyjną;
- pojawiły się przeszkody prawne lub regulacyjne: obowiązujące instrumenty regulacyjne mogą ograniczyć/uniemożliwić wykonanie określonego rozwiązania alternatywnego.

Wykonalność zaproponowanych rozwiązań alternatywnych można określić na zasadzie indywidualnej. Rozsądne rozwiązania alternatywne umieszczone w wykazie końcowym zostaną następnie szczegółowo opisane i ocenione w ramach raportu OOS.

Ramka 30: W praktyce – zmiany z roku 2014 dla rozwiązań alternatywnych

- W art. 5, „zarys zasadniczych alternatywnych rozwiązań” został zastąpiony „opisem rozsądnych rozwiązań alternatywnych” analizowanych przez wykonawcę.
- Załącznik IV podaje przykłady rodzajów rozsądnych rozwiązań alternatywnych (związanych z projektem przedsięwzięcia, technologią, lokalizacją, wielkością i skalą). Załącznik IV nakłada również wymóg porównania wpływu poszczególnych opcji na środowisko jako uzasadnienia dla wyboru danej opcji, podczas gdy poprzednio wymóg zakładał „uwzględnienie” takiego wpływu.
- Przed rokiem 2014, 13 państw członkowskich¹² miało wprowadzony obowiązek prawny uwzględniania różnych rodzajów rozwiązań alternatywnych (w tym w niektórych przypadkach scenariusza „zerowego” – patrz poniżej).

1.5.2 Identyfikacja rozwiązań alternatywnych

Niniejsza sekcja wyjaśnia dalej rodzaje rozwiązań alternatywnych, które należy zidentyfikować i ocenić w raporcie OOS. Należy zauważyć, że każde przedsięwzięcie i każda OOS jest inna, i że nie w każdym przypadku jest opracowywana lista opisująca metody identyfikacji i oceny rozwiązań alternatywnych. Ponieważ praktyki i wymogi prawne w państwach członkowskich różnią się między sobą, specjaliści powinni zaznajomić się z nimi przed rozpoczęciem analizy rozwiązań alternatywnych. W niektórych przypadkach, rozwiązania alternatywne są opracowywane na etapie planu (np. planu dla sektora transportu, planu rozwoju regionalnego lub planu zagospodarowania przestrzennego) lub przez wykonawcę w początkowej fazie przedsięwzięcia. W takich przypadkach, niektóre rozwiązania alternatywne są na tych etapach wykluczane, co eliminuje konieczność ich ponownej analizy. W innych przypadkach, specjalista OOS musi opracować rozwiązania alternatywne lub scenariusze dla komponentów przedsięwzięcia w celu złagodzenia ich znaczącego wpływu na środowisko zidentyfikowanego podczas oceny. Proces ma charakter iteracyjny i wymaga pewnej elastyczności i dobrej komunikacji pomiędzy wszystkimi stronami.

Podczas analizy zakresu i charakteru rozwiązań alternatywnych należy stosować podejście kompleksowe. W zależności od przedsięwzięcia, rozwiązania alternatywne wymagające rozpatrzenia mogą odnosić się do istotny samego przedsięwzięcia lub dotyczyć jego szczegółów, np. specyfikacji technicznych przedsięwzięcia. W niektórych przypadkach, należy rozpatrzyć także rozwiązania alternatywne dla danego rodzaju przedsięwzięcia. Może nawet dojść do sytuacji, w której istotne rozwiązania alternatywne wykraczają poza wiedzę fachową lub kompetencje wykonawcy (tj. nie mogą być przez niego zrealizowane). Jeśli jednak są one rozwiązaniami odpowiednimi, nie należy ich z miejsca wykluczać jako nierozsądnych.

Identyfikację rozwiązań alternatywnych można uprościć dzięki informacjom dostępnym na poziomie planowania lub otrzymanym w drodze konsultacji społecznych. W przypadku badania rozwiązań alternatywnych w ramach planu lub programu, specjaliści powinni zaznajomić się z SOOS i innymi ocenami wpływu na środowisko opracowanymi dla podobnych przedsięwzięć zlokalizowanych w otoczeniu pod kątem rozwiązań alternatywnych, które mogą być odpowiednie dla przygotowywanej OOS. Również konsultacje społeczne mogą być przydatne w identyfikacji rozsądnych rozwiązań alternatywnych. Zainteresowane grupy społeczne często dysponują wiedzą na poziomie lokalnym, którą należy wykorzystać, mogą także identyfikować przesłanki uzasadniające wdrożenie rozwiązań alternatywnych. Przeniesienie mostu o 15 km w dół proponowane jako rozwiązanie alternatywne może zwiększyć korzyści dla środowiska, ale jeżeli wykonawcy będą musieli toczyć spory lub łagodzić niezadowolony mieszkanców z powodu wydłużonego czasu podróży do pracy, takie rozwiązanie należy uznać za nierozsądne.

Rozwiązania alternatywne identyfikuje i ocenia zarówno wykonawca, jak i właściwe organy, przy czym ważne jest, aby te etapy nie były traktowane jako czysta formalność.

¹² Według OO w roku 2012: Bułgaria, Dania, Estonia, Finlandia, Niemcy, Grecja, Włochy, Holandia, Polska, Rumunia, Słowacja i Hiszpania.

Rodzaje analizowanych rozwiązań alternatywnych

Załącznik IV do dyrektywy podaje niektóre przykłady rodzajów rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych obejmujące:

- projekt przedsięwzięcia;
- technologię;
- lokalizację;
- wielkość;
- skalę.

Wykaz ten stanowi punkt wyjścia dla wielu innych rozwiązań alternatywnych. Niektóre z nich znacznie wykraczają poza powyższe kategorie. Przykłady takich rozwiązań alternatywnych zostały przedstawione poniżej:

- charakter przedsięwzięcia;
- ramy czasowe budowy lub cykl życia przedsięwzięcia;
- proces budowy przedsięwzięcia;
- sprzęt wykorzystywany do budowy lub eksploatacji przedsięwzięcia;
- projekt obiektu (tj. lokalizacja budynków, zagospodarowanie odpadów, drogi dostępne);
- warunki eksploatacji (np. harmonogram prac, czas emisji);
- wygląd i projekt budynków, w tym stosowane materiały;
- środki dostępu, w tym główny środek transportu na teren przedsięwzięcia.

Właściwy organ odpowiedzialny za ustalanie zakresu może zaznaczyć możliwość lub konieczność rozpatrzenia określonych rozwiązań alternatywnych na etapie przygotowania raportu OOŚ (patrz wytyczne dotyczące ustalania zakresu). Jak podkreślono w poniższym przykładzie, rozwiązania alternatywne można wskazywać na etapie ustalania zakresu. Wybór można uzasadniać w różny sposób, w tym za pomocą kluczowych dla OOŚ pojęć, tj. znaczącego wpływu i zasadności.

Ramka 31: Przykłady rozwiązań alternatywnych zidentyfikowanych i rozpatrywanych przy budowie linii energetycznej w Portugalii

Przedsięwzięcie dotyczące budowy linii energetycznej przecinającej region Alto Duoro Wine (obiekt światowego dziedzictwa UNESCO). Na etapie ustalania zakresu zidentyfikowano następujące kwestie:

- linia naziemna vs. podziemna;
- napięcie linii 400 kV vs. 220 kV;
- wskazano 6 możliwych punktów przyłączenia do sieci krajowej i 9 różnych tras.

1.5.3 Ocena rozwiązań alternatywnych

Metody oceny rozwiązań alternatywnych

Dyrektywa OOŚ wymaga od wykonawców podania głównych powodów wyboru danej opcji. Oznacza to, że środki nie powinny być przeznaczane na opracowywanie skomplikowanych wyjaśnień; powinny być one jasno i wyraźnie określone.

Sposób oceny rozwiązań alternatywnych będzie zależeć od ich rodzaju; jedynym wymogiem w dyrektywie OOŚ jest porównanie wpływu na środowisko (załącznik IV do dyrektywy OOŚ). Jednakże, podczas oceny rozwiązań alternatywnych, wykonawcy powinni zachować pewną elastyczność. Preferowane rozwiązanie alternatywne może na etapie oceny okazać się „nierozsądne”; w innych przypadkach, jedno rozwiązanie może zainspirować do opracowania innych rozwiązań alternatywnych. Poziom szczegółowości opisu wpływu rozwiązań alternatywnych na środowisko może być mniejszy niż dla wybranej opcji. Niemniej jednak, celem tego etapu jest opracowanie transparentnego i dobrze uzasadnionego porównania.

Podczas oceny rozwiązań alternatywnych należy zwrócić szczególną uwagę na lokalną wiedzę i interesy społeczne. W związku z tym zachęca się do podjęcia dialogu z zainteresowanymi grupami społecznymi. W określonych sytuacjach może być to wymagane innymi procesami wydawania zezwoleń, prowadzonymi równoległe do OOS (np. podczas podejmowania decyzji o planowanym przebiegu linii energetycznej, prawo krajowe może, oprócz wymogu zorganizowania konsultacji społecznych będących częścią OOS, nałożyć obowiązek podjęcia dialogu z właścicielami gruntów). Ponadto, po opracowaniu wstępnej wersji raportu OOS (patrz sekcja B.3), zapoznanie społeczeństwa na etapie konsultacji z rozwiązaniami alternatywnymi, podobnie jak przejrzyste uzasadnienie ostatecznego wyboru, przyczynia się do zwiększenia transparentności. Zapewnienie udziału zainteresowanych grup społecznych na wczesnym etapie analizy rozwiązań alternatywnych jest dobrą praktyką, która może prowadzić nie tylko do oszczędności środków, ale także zmniejszenia opóźnień w wyniku postępowań wszczynanych przez społeczeństwo i inne organizacje/organy.

Ocena scenariusza „zerowego”

Scenariusz „zerowy” lub rozwiązanie alternatywne „niezrealizowanie przedsięwzięcia” opisuje, co stanie się, jeżeli przedsięwzięcie nie zostanie wdrożone. W niektórych państwach członkowskich, przepisy krajowe wymagają rozpatrzenia scenariusza „zerowego” i włączenia go do raportu OOS. Jeżeli jednak realizacja przedsięwzięcia jest niezbędna, scenariusza „zerowego” nie można uznać za wykonalną opcję: przykładowo, jeżeli inna polityka wymaga podjęcia działania, np. plan gospodarki odpadami wymaga lepszego gospodarowania odpadami, wtedy należy wybudować nowy zakład.

Scenariusz „zerowy” jest w dużej mierze oparty o scenariusz odniesienia. W związku z tym, w celu zapewnienia solidnych podstaw dla przygotowania scenariusza „zerowego”, należy zapoznać się z sekcją niniejszych wytycznych dotyczących opracowywania scenariusza odniesienia.

1.5.4 Obowiązkowa ocena rozwiązań alternatywnych: w skrócie

- Dyrektywa OOS nakłada na wykonawców wymóg opisanie rozsądnych rozwiązań alternatywnych, które zostały zidentyfikowane i przeanalizowane, oraz porównanie ich wpływu na środowisko z wybraną opcją przedsięwzięcia. Jest to istotny aspekt raportu OOS i jeden z etapów stanowiących największe wyzwanie dla specjalistów i wykonawców. Rozwiązania alternatywne muszą być „rozsądne”, co oznacza, że wykonalne opcje przedsięwzięcia spełniają jego cele.
- Zmiany do dyrektywy wprowadzone w roku 2014 wymagają obecnie, aby Raport OOS zawierał opis rozsądnych rozwiązań alternatywnych (w przeciwieństwie do „zarysu”) opracowanych przez wykonawcę. Sugerują również rodzaje rozwiązań alternatywnych, takich jak projekt przedsięwzięcia, lokalizacja, wielkość i skala.
- Podejście do identyfikacji rozwiązań alternatywnych zależy w dużej mierze od przedsięwzięcia. Niektóre rozwiązania alternatywne mają charakter nadrzędny i mogą być wskazywane w planach i programach (np. planach transportu lub regionalnych programach rozwoju) lub przez właściwy organ na etapie ustalania zakresu OOS. Inne mogą dotyczyć projektu technicznego i są identyfikowane przez wykonawcę. W niektórych przypadkach specjaliści OOS mogą identyfikować rozwiązania alternatywne i proponować je wykonawcy. Proces identyfikacji i oceny rozwiązań alternatywnych ma charakter iteracyjny i wymaga niejakiej elastyczności i dobrej komunikacji pomiędzy wszystkimi stronami.
- Konsultacje ze społeczeństwem są zwykle bardzo ważne zarówno dla identyfikacji, jak i oceny rozwiązań alternatywnych. Przejrzyste przedstawienie rozwiązań alternatywnych oraz sposobu ich oceniania prowadzi do zwiększenia transparentności procesu i może umocnić akceptację i wsparcie społeczeństwa dla przedsięwzięcia.
- Ocena wpływu prowadzona dla rozwiązań alternatywnych powinna być kierunkowa i koncentrować się na porównaniu wpływu różnych opcji i ich przedstawieniu w raporcie OOS.

1.6 ŚRODKI ŁAGODZĄCE I KOMPENSACYJNE

Raport OOS opisuje środki przewidziane w celu uniknięcia ewentualnego znaczącego negatywnego wpływu na środowisko, zapobieżenia mu lub ograniczenia go, a także jego zrównoważenia. Środki te zwane są powszechnie „środkami łagodzącymi”, za wyjątkiem ostatniego działania, zrównoważenia, które można uznać za środek kompensujący. Ramka poniżej przedstawia mające zastosowanie wymogi prawne.

Ramka 32: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 5 ust. 1 dyrektywy stanowi, że

(...) wykonawca dostarcza przynajmniej następujące informacje:

- opis cech przedsięwzięcia lub środków przewidzianych w celu uniknięcia ewentualnego znaczącego negatywnego wpływu na środowisko, zapobieżenia mu lub ograniczenia go, a także w miarę możliwości zrównoważenia tego wpływu.

Załącznik IV pkt 7 stanowi dalej, iż:

Opis środków przewidzianych w celu uniknięcia wszelkiego ustalonego znaczącego wpływu na środowisko, zapobieżenia mu, ograniczenia go lub, w miarę możliwości, zrównoważenia tego wpływu i, w stosownych przypadkach, wszelkich proponowanych środków w zakresie monitorowania (na przykład przygotowanie powykonawczej analizy przedsięwzięcia). W opisie należy wyjaśnić skuteczność w zakresie uniknięcia znaczącego niekorzystnego wpływu na środowisko, zapobieżenia mu ograniczenia lub zrównoważenia tego wpływu, i uwzględnić zarówno etap budowy, jak i etap eksploatacji.

Niezależnie od powyższych przepisów, „środki łagodzące i kompensacyjne” przywołuje motyw 35 dyrektywy z roku 2014 zmieniającej dyrektywę OOS, który wskazuje jednocześnie konieczność ich odpowiedniego monitorowania.

Ramka 33: W praktyce – zmiany z roku 2014 dotyczące środków łagodzących i kompensacyjnych

- W art. 5 dodano działania, które „zapobiegają” i „równoważą”.
- Załącznik IV pkt 7 zawiera słowo „unikać” (mimo, że stosowane jest również słowo „zapobiegać”).
- Załącznik IV zawiera również nowy przepis dotyczący środków w zakresie monitorowania oraz opis wyjaśniający zakres, w jakim należy unikać, zapobiegać, ograniczać lub równoważyć znaczący negatywny wpływ na środowisko, odnoszący się w szczególności do tego, że mają one zastosowanie zarówno do fazy budowy, jak i eksploatacji.

Środki łagodzące mogą mieć wpływ na ocenę rozwiązań alternatywnych na etapie ich oceny. Przykładowo, rozwiązanie alternatywne może być uznawane za niewykonalne, dopóki wykonawca nie wdroży środków łagodzących lub kompensacyjnych, które ograniczą jego wpływ. Ponadto, uwzględnienie środków łagodzących podczas rozpatrywania wszystkich rozwiązań alternatywnych jest korzystne również dla rozwiązań alternatywnych, ponieważ zwiększa przyjazność całego projektu przedsięwzięcia dla środowiska. Takie podejście prowadzi do wysokiego poziomu ochrony środowiska.

Różne rodzaje środków łagodzących ograniczają negatywny wpływ na środowisko w różny sposób:

Ramka 34: Rodzaje środków łagodzących

Rodzaj środka	Sposób działania
Środki zapobiegawcze	Uniknięcie wpływu przez: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zmianę środków lub technik, niezrealizowanie określonych przedsięwzięć lub ich elementów, które mogłyby mieć negatywny wpływ na środowisko ▪ Zmianę lokalizacji, unikanie obszarów wrażliwych środowiskowo ▪ Wdrożenie środków zapobiegawczych w celu uniemożliwienia wystąpienia negatywnego wpływu na środowisko.
Środki łagodzące	Minimalizacja wpływu przez: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zmniejszenie skali lub zmiana lokalizacji przedsięwzięcia ▪ Przeprojektowanie elementów przedsięwzięcia ▪ Zastosowanie innej technologii ▪ Podjęcie środków uzupełniających w celu ograniczenia wpływu u źródła lub na receptor (tak jak ekrany akustyczne, oczyszczanie gazu odpadowego, rodzaj nawierzchni dróg).

Środki kompensacyjne

Równoważenie lub kompensacja rezydualnego negatywnego wpływu, którego nie można uniknąć, lub dalsze ograniczanie w jednym obszarze z wprowadzeniem usprawnień w innych, w tym:

- Rekultywacja/rewitalizacja/przywrócenie terenu do stanu pierwotnego
- Przesiedlenia.
- Odszkodowania pieniężne.

W ramach dyrektywy, zgodnie z zasadą ostrożności i zasadą działań zapobiegawczych, należy promować podejście długoterminowe, a także nadać priorytet działaniom ukierunkowanym na unikanie wpływu (środki zapobiegawcze). Z kolei rekultywacja i środki kompensacyjne powinny stanowić ostatnią opcję wyboru.

Środki łagodzące i kompensacyjne są oceniane pod kątem ich skuteczności w ograniczaniu potencjalnie znaczącego negatywnego wpływu na środowisko. W niektórych przypadkach, istniejące prawodawstwo (np. dyrektywa IED – patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi), odnosi się do korzystania z najlepszych możliwych technik określonych w dokumentach referencyjnych w celu zapewnienia, że operatorzy wykorzystują najnowszą, najbardziej efektywną i uzasadnioną ekonomicznie technologię w ochronie środowiska. Z tej perspektywy, najlepsze dostępne techniki mogą stanowić wiarygodny punkt wyjścia dla wykonawców w zakresie identyfikacji podejść do zarządzania ryzykiem i technologii, które można wskazać jako środki łagodzące w raporcie OOS. Raport OOS powinien wyraźnie opisywać negatywny wpływ, któremu dany środek ma zapobiegać, łagodzić lub kompensować po wdrożeniu, efektywność takich środków, ich niezawodność i skuteczność, a także zawierać zobowiązanie do zapewnienia ich wdrożenia i monitorowania wyników.

1.6.1 Środki łagodzące i kompensacyjne: w skrócie

- Środki łagodzące i kompensacyjne należy rozpatrywać przy ocenie rozwiązań alternatywnych pod kątem zwiększenia wykonalności przedsięwzięć i udoskonalenia projektu przedsięwzięcia.
- Środki łagodzące i kompensacyjne mogą być kosztowne i mieć wpływ na wybór rozwiązań alternatywnych.
- Środki łagodzące i kompensacyjne mogą mieć zastosowanie do fazy budowy i eksploatacji przedsięwzięcia.
- Opis środków łagodzących i kompensacyjnych dla negatywnego znaczącego wpływu powinien znajdować się w decyzji o przyznaniu zezwolenia na inwestycję dla przedsięwzięcia (patrz sekcja 3.2 „Proces podejmowania decyzji: uzasadniona konkluzja i zezwolenie na inwestycję” w niniejszych wytycznych).

1.7 MONITOROWANIE

Niniejsza sekcja opisuje wymogi prawne dyrektywy OOS dotyczące zapewnienia odpowiednich środków w zakresie monitorowania, zarówno w fazie budowy, jak i eksploatacji przedsięwzięcia. Określa również wytyczne pomagające specjalistom w identyfikacji możliwych środków w zakresie monitorowania.

1.7.1 Wymogi prawne dla monitorowania OOS

Środki w zakresie monitorowania należy włączyć do treści zezwolenia na inwestycję dla przedsięwzięcia, w przypadku, gdy przedsięwzięcie może mieć znaczący negatywny wpływ na środowisko (patrz sekcja w sprawie procesu podejmowania decyzji poniżej). Środki w zakresie monitorowania określa art. 8a dyrektywy wskazujący informacje, które należy ująć w zezwoleniu na inwestycję. Ponadto, zaproponowane środki w zakresie monitorowania (jeżeli są odpowiednie) należy włączyć do raportu OOS. Opis środków w zakresie monitorowania jest połączony z opisem środków łagodzących znaczący negatywny wpływ na środowisko i powinien być bezpośrednio powiązany z zapewnieniem efektywnego wdrożenia tychże środków.

Środki w zakresie monitorowania mogą być opracowywane bezpośrednio dla danego przedsięwzięcia, lub też mogą wynikać z innych wymogów – przepisów unijnych lub krajowych regulujących fazę eksploatacji przedsięwzięcia, wymogów w zakresie finansowania lub innych źródeł. Dyrektywa wymaga również, aby działania

w zakresie monitorowania były spójne, i aby ich nie powielać. Jeżeli środki w zakresie monitorowania wynikają z innych przepisów unijnych lub krajowych, fakt ten należy wskazać w raporcie OOS. Dzięki temu odpowiednią informację otrzymuje również właściwy organ. Następnie, właściwy organ może podjąć decyzję o wdrożeniu takich środków w stosownym przypadku (art. 8a ust. 4, akapit 3). W rzeczywistości, na podstawie przeglądu ocen oddziaływania na środowisku przeprowadzanych na mocy dyrektywy OOS z roku 2012 oszacowano, że 50% przedsięwzięć realizowanych każdego roku może być objęte innymi przepisami unijnymi wymagającymi monitorowania, a zatem monitorowanie może być prowadzone niezależnie od wymogów OOS.

Odpowiednie wymogi dyrektywy OOS zostały przedstawione w ramce poniżej.

Ramka 35: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Załącznik IV pkt 7 dotyczący informacji, o których mowa w art. 5, ust. 1, określa informacje wymagane w raporcie OOS, w tym:

- (7) Opis środków przewidzianych w celu uniknięcia wszelkiego ustalonego znaczącego wpływu na środowisko, zapobieżenia mu, ograniczenia go lub, w miarę możliwości, zrównoważenia tego wpływu i, w stosownych przypadkach, wszelkich proponowanych środków w zakresie monitorowania (na przykład przygotowanie powykonawczej analizy przedsięwzięcia). W opisie należy wyjaśnić skuteczność w zakresie uniknięcia znaczącego niekorzystnego wpływu na środowisko, **zapobieżenia mu, ograniczenia lub zrównoważenia tego wpływu**, i uwzględnić zarówno etap budowy, jak i etap eksploatacji.

Z uwagi na fakt, iż proponowane środki w zakresie monitorowania, o których mowa powyżej, są stosowane do opracowania ostatecznych środków wskazywanych w zezwoleniu na inwestycję, zastosowanie ma również Art. 8a. Stanowi on, iż:

- (1) Decyzja o udzieleniu zezwolenia na inwestycję zawiera co najmniej następujące informacje: [...] b) wszelkie warunki dotyczące środowiska przedstawione wraz z decyzją, opis wszelkich cech przedsięwzięcia lub środków przewidzianych w celu uniknięcia, zapobieżenia lub ograniczenia i, w miarę możliwości, zrównoważenia znaczących niekorzystnych skutków dla środowiska oraz, w stosownych przypadkach, środki w zakresie monitorowania.

Ponadto, Art. 8a stanowi również, iż:

- (4) Zgodnie z wymogami, o których mowa w ust. 1 lit. b), państwa członkowskie zapewniają wprowadzenie przez wykonawcę cech przedsięwzięcia lub środków przewidzianych w celu uniknięcia, zapobieżenia lub ograniczenia i, w miarę możliwości, zrównoważenia znaczącego niekorzystnego wpływu na środowisko oraz ustalają procedury dotyczące monitorowania znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Rodzaj parametrów, które mają być monitorowane, oraz okres monitorowania są proporcjonalne do charakteru, lokalizacji i wielkości przedsięwzięcia, a także do znaczenia ich oddziaływania na środowisko.

W stosownych przypadkach w celu uniknięcia powielania monitorowania można wykorzystać ustalenia w zakresie monitorowania określone na podstawie przepisów prawa unijnego innych niż niniejsza dyrektywa i przepisów krajowych.

Monitorowanie zostało również przywołane w motywie 35¹³ dyrektywy zmieniającej dyrektywę OOS. Mimo iż nie jest on wiążący prawnie, wyjaśnia koncepcję monitorowania wskazanego w dyrektywie i podkreśla zarówno konieczność wdrożenia wyników OOS w praktyce, jak i stosowania właściwych procedur.

Zmiany dyrektywy z roku 2014 wzmocniły wymóg monitorowania zarówno w raporcie OOS, jak i zezwoleniu na inwestycję. Podsumowanie zmian przedstawiono w ramce poniżej.

¹³ Motyw 35 dyrektywy z roku 2014 zmieniającej dyrektywę OOS: „Państwa członkowskie powinny zapewniać wdrażanie środków łagodzących i kompensacyjnych oraz określanie właściwych procedur dotyczących monitorowania znacznego negatywnego wpływu na środowisko wynikającego z realizacji i eksploatacji przedsięwzięcia, między innymi w celu określenia nieprzewidzianego znaczącego niekorzystnego wpływu, aby móc podjąć właściwe działania naprawcze. Takie monitorowanie nie powinno powielać ani uzupełniać działań w zakresie monitorowania wymaganych na podstawie przepisów unijnych innych niż niniejsza dyrektywa i przepisów krajowych”.

Ramka 36: W praktyce – zmiany z roku 2014 dotyczące środków w zakresie monitorowania

- Wymagane (w stosownych przypadkach) monitorowanie znaczącego negatywnego wpływu na środowisko i/lub środki podjęte w celu ich łagodzenia na etapie wydawania zezwolenia na inwestycję.
- Wymóg wdrożenia środków w zakresie monitorowania może wynikać z innych przepisów unijnych, dlatego też monitorowanie prowadzone w ramach dyrektywy OOS nie powinno prowadzić do powielania działań.
- Środki w zakresie monitorowania należy ocenić, w stosownych przypadkach, na etapie przygotowania raportu OOS i włączyć je do raportu.

1.7.2 Cele środków w zakresie monitorowania

Wymogi w zakresie monitorowania pomagają w zapewnieniu, że:

- Znaczący negatywny wpływ na etapie budowy i eksploatacji przedsięwzięcia nie przekracza wpływu prognozowanego w raporcie OOS, oraz że środki podjęte w celu zrównoważenia takiego wpływu są prowadzone zgodnie z planem;
- metody oceny znaczącego negatywnego wpływu mogą zostać ocenione pod kątem rzetelności. Takie działanie pomaga usprawnić identyfikację wpływu w przyszłych raportach OOS.
- OOS jest zgodna z innymi przepisami unijnymi, w szczególności dyrektywą SOOS.¹⁴

Powyższe trzy punkty zostały omówione szczegółowo poniżej

Monitorowanie zapewnia, że wpływ przedsięwzięcia na środowisko jest zgodny z prognozą

Celem dyrektywy OOS jest ograniczenie znaczącego negatywnego wpływu przedsięwzięcia na środowisko w możliwie jak największym zakresie. Podczas procesu OOS ma miejsce identyfikacja wpływu przedsięwzięcia na środowisko, a także prognozowane są kierunki jego rozwoju. Regularne monitorowanie ex-post znaczącego negatywnego wpływu wywieranego przez zrealizowane przedsięwzięcie daje możliwość sprawdzenia, czy prognozowany wpływ rozwija się niezgodnie z prognozą, a jeśli tak, daje możliwość wdrożenia odpowiednich środków zaradczych. Monitorowanie pozwala również na określenie skuteczności środków wdrożonych w celu złagodzenia lub kompensacji znaczącego wpływu, a także na uwzględnienie dodatkowych lub nieprzewidzianych informacji, np. zmian klimatu lub skutków kumulatywnych, czego efektem jest ponowne podjęcie działań naprawczych.

Ocena na potrzeby przyszłych OOS

Poza oceną oddziaływania przedsięwzięcia, monitorowanie przedsięwzięcia ex-post może również rzucić dodatkowe światło na skuteczność samej procedury OOS, zwłaszcza w odniesieniu do jakości zastosowanych danych i dokładności podejść i metod. Takie działanie poprawia transparentność, zasadność i efektywność procesu OOS, zwłaszcza jeżeli udokumentowane dowody faktycznego wpływu przedsięwzięcia na środowisko zostały podane do publicznej wiadomości.

Inne przepisy unijne

Dyrektywa SOOS, IED i RDW wymagają prowadzenia monitorowania ex-post, natomiast dyrektywa siedliskowa zaleca monitorowanie, po przeprowadzeniu odpowiedniej oceny, jako dobrą praktykę (więcej informacji na temat innych instrumentów unijnych można znaleźć w załączniku do niniejszych wytycznych dotyczącym powiązań z innymi instrumentami unijnymi). Również MSFD nakłada na państwa członkowskie wymóg ustanowienia i wdrożenia skoordynowanych programów monitorowania na potrzeby bieżącej oceny stanu wód morskich. Analiza przepisów dyrektyw, a także powiązanych wytycznych na poziomie unijnym lub krajowym,

¹⁴ W celu uzyskania dodatkowych informacji o znaczeniu i wykorzystaniu działań następczych podejmowanych w efekcie OOS, patrz Morrison-Saunders A., R. Marshall and J. Arts 2007 EIA Follow-Up International Best Practice Principles. Special Publication Series No. 6. Fargo, USA: International Association for Impact Assessment.

pozwała na uniknięcie powielenia działań w przypadkach, w których przedsięwzięcie podlega przepisom więcej niż jednej dyrektywy, a także stanowi podstawę do opracowania wytycznych dotyczących monitorowania ex-post w ramach OOS. Podsumowując, monitorowanie w ramach OOS nie powinno nakładać się na monitorowanie realizowane w ramach innych ocen; specjaliści powinni mieć świadomość istnienia takich środków.

Komisja Europejska opublikowała wytyczne dotyczące optymalizacji ocen środowiskowych, w tym prowadzenia monitorowania. Informacje zawarte w tym dokumencie mają zastosowanie do niniejszych wytycznych, a ich wybrane postanowienia zostały przedstawione w ramce poniżej.

Ramka 37: Wymogi w zakresie monitorowania w innych przepisach unijnych dotyczących środowiska

Odpowiednia ocena (dyrektywa siedliskowa)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Monitorowanie jest uważane za dobrą praktykę ▪ Monitorowanie środków łagodzących lub kompensacyjnych przyczyni się w szczególności do zapewnienia skuteczności (zapewnienia braku negatywnego wpływu na integralność obszaru lub utrzymanie spójności sieci).
SOOS	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Państwa członkowskie monitorują znaczący wpływ wdrożenia planów i programów na środowisko w celu wykrycia ewentualnego nieprzewidzianego negatywnego wpływu oraz po to, aby można było podjąć stosowne działania naprawcze (art. 10 ust. 1) ▪ Raport OOS powinien zawierać „opis przewidywanych środków w zakresie monitorowania” (załącznik I pkt i). ▪ Monitorowanie umożliwia porównanie rzeczywistego znaczącego negatywnego wpływu wdrożenia planu i programu na środowisko z wpływem prognozowanym. Wszelkie trudności wynikłe na etapie wdrażania, przewidziane lub nie, można zidentyfikować, i tym samym zwiększyć dokładność przyszłych prognoz. ▪ Monitorowanie może stanowić integralną część informacji zawartych w scenariuszu odniesienia dla przyszłych planów i programów oraz część informacji niezbędnych na potrzeby przeprowadzania OOS dla przedsięwzięć.
IED	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Państwa członkowskie podejmują niezbędne działania w celu zapewnienia, aby właściwe organy okresowo poddawały wszystkie warunki pozwolenia ponownemu rozpatrzeniu, oraz aby, w miarę potrzeby, dokonywały aktualizacji tych warunków w celu zapewnienia zgodności z niniejszą dyrektywą, ▪ Na żądanie właściwego organu operator przedkłada wszystkie informacje niezbędne do ponownego rozpatrzenia warunków pozwolenia, w szczególności wyniki monitorowania emisji i inne dane umożliwiające porównanie eksploatacji instalacji z najlepszymi dostępnymi technikami opisanymi w mających zastosowanie konkluzjach dotyczących BAT oraz z poziomami emisji powiązаныmi z najlepszymi dostępnymi technikami (art. 21 ust. 1 i 2). ▪ Państwa członkowskie zapewniają przeprowadzanie monitorowania substancji zanieczyszczających powietrze (art. 38). Monitorowanie emisji zostało opisane w art. 48, art. 60 i 70, i zależy od rodzaju instalacji.
RDW	<ul style="list-style-type: none"> ▪ RDW zawiera wymóg utworzenia programów monitorowania stanu wód w celu ustalenia spójnego i całościowego przeglądu stanu wód w każdym obszarze dorzecza (art. 8 i załącznik V).

Wyciąg z: Komisja Europejska, 2016 r., Wytyczne Komisji dotyczące optymalizacji ocen środowiskowych przeprowadzanych na mocy art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS, Dz. U. C 273/1, 27.07.2016 r.

1.7.3 Ustalanie środków w zakresie monitorowania

Pierwszym etapem jakichkolwiek działań w zakresie monitorowania jest ustalenie wskaźników w zakresie monitorowania jest kluczowym. Wskaźniki te zależą w dużej mierze od rodzaju przedsięwzięcia: zapoznanie się ze scenariuszem odniesienia może pomóc wykonawcom w identyfikacji prawidłowych wskaźników (patrz sekcja dotycząca scenariusza odniesienia). Ponadto, niektóre wskaźniki, np. dla wód i powietrza, mogą pochodzić z przepisów unijnych, takich jak dyrektywa IED i RDW.

Uwzględniając wymogi prawne wskazane w niniejszej sekcji, a także motyw 35, środki w zakresie monitorowania mogą:

- zapewnić, że zidentyfikowany znaczący wpływ przebiega zgodnie z prognozą;
- zapewnić, że uzgodnione środki łagodzące i kompensujące znaczący negatywny wpływ są realizowane;
- zidentyfikować nieprzewidziany znaczący negatywny wpływ.

Rodzaje i liczba parametrów środowiska podlegających monitorowaniu, a także częstotliwość monitorowania zależą od przedsięwzięcia i muszą być proporcjonalne do odpowiednich parametrów przedsięwzięcia. Dyrektywa podaje pewne sugestie w tej kwestii w art. 8a ust. 4: „(proporcjonalne do) charakteru, lokalizacji i wielkości przedsięwzięcia, a także do znaczenia ich oddziaływania na środowisko”. Oznacza to, że czas, wysiłki i koszty przeznaczone na realizację środków w zakresie monitorowania wymagają uzasadnienia poprzez wykazanie znaczenia potencjalnego wpływu na środowisko. Wysokość kosztów uzasadnia także kompleksowość przewidywanych w raporcie OOS środków łagodzących i kompensacyjnych podejmowanych w celu uniknięcia, zapobieżenia, ograniczenia lub zrównoważenia wpływu. Koszt monitorowania może być czynnikiem decyzyjnym przy rozpatrywaniu nie tylko rozwiązań alternatywnych (jak wspomniano powyżej), ale także podczas ustalania środków w zakresie monitorowania. Należy także uwzględnić inne parametry, takie jak wrażliwość środowiska lokalnego, liczba i rodzaj narażonych stron zainteresowanych oraz poziom niepewności związany z założeniami i prognozami przyjętymi w ocenie.

Gromadzenie danych z monitorowania i ich ocena powinny odbywać się wystarczająco często, aby wygenerowane informacje były aktualne, ale nie na tyle często, aby stały się nadmiernym obciążeniem dla osób wdrażających proces. Monitorowanie nie może być zbyt trudne lub złożone technicznie, i może przyjmować tak proste formy jak zdjęcia wykonywane z tego samego punktu obserwacyjnego w czasie, jeżeli takie zdjęcie wyraźnie dokumentuje dany wskaźnik.

Dyrektywa OOS nie określa sposobu prowadzenia monitorowania, osób prowadzących lub sposobu analizy i wykorzystania wyników monitorowania. Poniżej przedstawiono wybrane praktyczne sugestie dla wykonawców i specjalistów dotyczące etapu projektowania środków w zakresie monitorowania w ramach raportu OOS.

- Środki w zakresie monitorowania powinny być wystarczająco szczegółowe, aby umożliwić ich prawidłowe wdrożenie – parametry, częstotliwość, metody, obowiązki i zasoby powinny być określone z wyprzedzeniem.
- Organy wydające zezwolenie na inwestycję powinny być przekonane, że wyniki monitorowania zostaną ocenione przez odpowiednie organy, w razie potrzeby podając nazwę takiego organu (taka ocena może mieć postać wyrывkowej kontroli). Zamiast zapewniania monitorowania dla każdego przedsięwzięcia osobno, środki mogą być skoordynowane na wyższym poziomie (w zależności od przedsięwzięcia może się to odbywać na różnych poziomach, takie jak plany gminne, SOOS lub mniej formalnie). Działania takie mogą obejmować stworzenie bazy danych w celu skrócenia czasu spędzanego na szeroko zakrojonych badaniach terenowych i ułatwienia przyszłych ocen oddziaływania dla podobnych przedsięwzięć. Taka baza danych byłaby również ściśle powiązana z monitorowaniem wyników przedsięwzięć w trakcie realizacji.
- Dyskusje z organami i społecznościami na etapie ustalania zakresu pomagają w identyfikacji kwestii wymagających monitorowania. Takie działanie może również budować zaufanie i relacje partnerskie, cenne przy gromadzeniu danych na potrzeby monitorowania.
- W rozsądnym zakresie, środki w zakresie monitorowania powinny ustalać także wszelkie nieprzewidziane negatywne skutki, co oznacza, że powinny uwzględniać stan środowiska, na które przedsięwzięcie ma wpływ, jak również określone oddziaływanie (np. emisje, wykorzystanie zasobów) spowodowane przez przedsięwzięcie.
- Wyniki monitorowania powinny zostać udostępnione właściwym organom i społeczeństwu.

Ramka 38: Przykłady środków w zakresie monitorowania

Francuska ustawa „Grenelle 2”, nr 2010-788 z dnia 12 lipca 2010 r. wprowadziła wymóg, aby OOS zawierały opis monitorowania skuteczności głównych środków zapobiegawczych/łagodzących/kompensacyjnych; wprowadziła również możliwość kontroli wykonawców w celu sprawdzenia, czy takie środki faktycznie zostały wdrożone (por. OO 2012).

Przykładem dobrych praktyk, zalecanych przez wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące usprawniania procedur oceny oddziaływania na środowisko dla projektów z zakresu infrastruktury energetycznej będących przedmiotem wspólnego zainteresowania (PCI) (patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi), jest program monitorowania ex-post dla farm wiatrowych na Morzu Północnym. W belgijskiej części Morza Północnego, operatorzy farm wiatrowych uzyskali koncesję dla kilku obszarów zlokalizowanych w wyznaczonej strefie. Belgijski właściwy organ wdrożył wspólny program monitorowania finansowany przez działające farmy wiatrowe, uwzględniając, że nakładanie na każdego operatora farmy wiatrowej wymogu prowadzenia osobnego, podobnego programu monitorowania ex-post jest nieefektywne.

1.7.4 Monitorowanie: w skrócie

- Środki w zakresie monitorowania dla przedsięwzięć o znaczącym negatywnym wpływie na środowisko należy włączyć do treści decyzji o udzieleniu zezwolenia na inwestycję dla przedsięwzięcia oraz do raportu OOS. Środki w zakresie monitorowania mogą łączyć się z innymi wymogami prawnymi, takimi jak wymogi wynikające z dyrektywy IED, RDW i dyrektywy siedliskowej. Należy zwrócić szczególną uwagę na to, aby uniknąć powielania środków w zakresie monitorowania. Wymogi dotyczące środków w zakresie monitorowania zostały dodane do dyrektywy OOS w efekcie zmian z roku 2014 (art. 8a i załącznik IV).
- Środki w zakresie monitorowania pomagają w zapewnieniu, że przedsięwzięcia spełniają wszystkie obowiązujące wymogi prawne w zakresie środowiska, oraz że wpływ na środowisko jest zgodny z prognozami ujętymi w raporcie OOS. Powinny one również zapewniać, że środki łagodzące lub kompensacyjne dla przewidywanego znaczącego wpływu są realizowane zgodnie z planem.
- Środki w zakresie monitorowania dają również pojęcie o jakości realizowanej procedury OOS i pozwalają na wyciągnięcie wniosków i opracowanie dobrych praktyk na potrzeby przyszłych OOS.
- Specjaliści powinni w pierwszej kolejności sprawdzić, które środki w zakresie monitorowania są wymagane innymi przepisami. Jeżeli nie są one wystarczające lub odpowiednie do monitorowania prognozowanego wpływu na środowisko lub proponowanych środków łagodzących, wtedy w raporcie OOS można zaproponować inne środki. Środki w zakresie monitorowania powinny być w każdym przypadku proporcjonalne do charakteru wpływu na środowisko w rozumieniu czasu, kosztów i innych zaangażowanych zasobów.
- Środki w zakresie monitorowania powinny być wystarczająco szczegółowe i zindywidualizowane, aby zapewnić ich wdrożenie, w tym definiować role, odpowiedzialności i zasoby. W niektórych przypadkach, ekonomię skali można uzyskać poprzez wspólne monitorowanie powiązanych przedsięwzięć. Podjęte środki powinny również umożliwiać identyfikację nieprzewidzianego znaczącego wpływu.

2 JAKOŚĆ RAPORTU OOŚ

Niniejsza sekcja dotyczy jakości raportu OOŚ. Określa format i sposób prezentacji raportu OOŚ, a także opisuje najnowsze wymogi dotyczące kompetencji ekspertów uczestniczących w procesie przygotowania i oceny raportu OOŚ.

2.1 FORMAT I SPOSÓB PREZENTACJI RAPORTU OOŚ

Głównym celem raportu OOŚ jest przekazanie istotnych informacji dwóm rodzajom odbiorców – decydom i osobom, na które przedsięwzięcie może mieć wpływ. Raport musi być zatem zrozumiały dla obu rodzajów odbiorców.

2.1.1 Cechy dobrego raportu OOŚ

Art. 3 ust. 1 dyrektywy OOŚ wymaga, aby znaczący wpływ był identyfikowany, oceniany i opisywany „we właściwy sposób”. Art. 5 ust. 1 określa formę – w raporcie powinny zostać przedstawione informacje umożliwiające stronom zainteresowanym i organom wyrażanie opinii i podejmowanie decyzji dotyczących proponowanego przedsięwzięcia. Mimo braku formalnych wymogów dotyczących formatu i sposobu prezentacji raportu, zaleca się, aby raport OOŚ wyraźnie przedstawiał aspekty metodologiczne i uzasadnienie dla identyfikacji i oceny znaczącego wpływu, tak aby odbiorcy mogli zapoznać się z wagami przypisanymi różnym elementom i mogli zrozumieć przesłanki stojące za oceną.

W poniższej ramce przedstawiono niektóre główne cechy dobrego raportu OOŚ spełniającego kryterium jakości.

Ramka 39: Cechy dobrego raportu OOŚ

- Przejrzysta struktura o sekwencji logicznej opisującej, przykładowo, istniejący stan środowiska, przewidywany wpływ (charakter, zakres i wielkość), zakres łagodzenia wpływu przedsięwzięcia na środowisko, proponowane środki łagodzące/kompensacyjne, znaczenie nieuniknionego/rezydualnego wpływu dla każdego elementu środowiska;
- Spis treści na początku dokumentu;
- Opis procedury wydawania zezwolenia na inwestycję i miejsca OOŚ w procedurze;
- Postać dokumentu - jeden dokument z odpowiednimi odniesieniami;
- Spójność, kompleksowość i obiektywizm;
- Bezstronność, brak z góry przyjętych założeń;
- Pełen opis i porównanie przeanalizowanych rozwiązań alternatywnych;
- Efektywne wykorzystanie wykresów, ilustracji, zdjęć i innych grafik w tekście;
- Spójna terminologia oparta o słownik;
- Odniesienia do wszystkich wykorzystywanych źródeł informacji;
- Przejrzyste wyjaśnienie złożonych zagadnień;
- Wyczerpujący opis zastosowanych metod badań dla każdego elementu środowiska;
- Ujęcie każdego elementu środowiska w sposób proporcjonalny do jego znaczenia;
- Dowody przeprowadzenia efektywnych konsultacji (jeżeli miały już miejsce);
- Zapewnienie podstaw do przeprowadzenia efektywnych konsultacji w przyszłości;
- Zobowiązanie do podjęcia środków łagodzących (z programem) oraz monitorowania;
- Podsumowanie w języku nietechnicznym niezawierające specjalistycznego języka technicznego;
- W stosownych przypadkach, wykaz odniesień do źródeł wykorzystywanych do opisu i ocen zawartych w raporcie.

2.1.2 Podsumowanie w języku nietechnicznym

Zgodnie z treścią ramki poniżej, art. 5 ust. 1 lit. e) dyrektywy OOS nakłada na wykonawców wymóg zamieszczenia w raporcie OOS podsumowania w języku nietechnicznym. Obowiązek ten został ponownie wskazany w załączniku IV pkt 9.

Ramka 40: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 5 ust. 1

1. W przypadku, gdy wymagana jest ocena oddziaływania na środowisko, wykonawca przygotowuje i składa raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Wykonawca dostarcza przynajmniej następujące informacje:

- e) podsumowanie w języku nietechnicznym informacji, o których mowa w lit. a)–d);

Załącznik IV pkt 9

9. Sporządzone w nietechnicznym języku streszczenie informacji podanych zgodnie z pkt 1-8.

Zakres podsumowania jest szeroki: art. 5 ust. 1 zawiera punkty a) do d), które obejmują praktycznie wszystkie elementy wymienione w art. 5 ust. 1, natomiast załącznik IV pkt 9 wymienia punkty 1 do 8, które ponownie zawierają prawie wszystkie elementy, o których mowa w załączniku. Podsumowanie ma zatem charakter kompleksowy, ponieważ musi zawierać opis przedsięwzięcia, znaczący wpływ przedsięwzięcia na środowisko, środki łagodzące, środki w zakresie monitorowania, scenariusz odniesienia oraz rozsądne rozwiązania alternatywne, a także metody stosowane do oceny, w tym wyjaśnienia wszystkich przeszkód napotkanych podczas analizy. Wskazuje to, że podsumowanie w języku nietechnicznym powinno mieć więcej niż kilka stron. Jednakże, należy pamiętać, że jest to podsumowanie, które musi być zwięzłe i wystarczająco treściwe, i które jednocześnie powinno umożliwić stronom zainteresowanym i społeczeństwu zrozumienie kluczowych kwestii i proponowanych metod działania. W zależności od przedsięwzięcia i stopnia złożoności kwestii środowiskowych, za dobrą praktykę uważa się ogólnie podsumowanie w języku nietechnicznym o długości od 10 do 30 stron.

Ponadto, termin „nietechniczny” wskazuje, że podsumowanie nie powinno zawierać specjalistycznego języka technicznego. Powinno być zrozumiałe dla osoby, która nie posiada wiedzy środowiskowej lub dogłębnej wiedzy na temat przedsięwzięcia i być łatwo identyfikowalne w raporcie OOS – niezależnie od tego, czy znajduje się na początku czy na końcu dokumentu.

Autorzy raportu OOS mogą również rozważyć przedstawienie kontekstu w zakresie metodologii przeprowadzania OOS, podkreślając istotne niepewności dotyczące wyników. Można również opisać proces wydawania zezwolenia na inwestycję dla przedsięwzięcia, a także rolę OOS w tym procesie, aby pomóc społeczeństwu w zrozumieniu kontekstu OOS.

Ramka poniżej podsumowuje elementy, które zwykle znajdują się w dobrym podsumowaniu w języku nietechnicznym do raportu OOS. Punkty te zostały powtórzone w liście kontrolnej w Części C.

Ramka 41: Cechy dobrego podsumowania w języku nietechnicznym

- Podsumowanie w języku nietechnicznym jest łatwo identyfikowalne i dostępne w raporcie OOS;
- Podsumowanie w języku nietechnicznym zapewnia spójny, ale kompleksowy opis przedsięwzięcia, jego środowisko, wpływ przedsięwzięcia na środowisko, proponowane środki łagodzące oraz środki w zakresie monitorowania;
- Podsumowanie w języku nietechnicznym podkreśla istotne niepewności związane z przedsięwzięciem i jego wpływem na środowisko;
- Podsumowanie w języku nietechnicznym wyjaśnia proces wydawania zezwolenia na inwestycję dla przedsięwzięcia oraz rolę OOS w tym procesie;
- Podsumowanie w języku nietechnicznym zawiera opis podejścia do oceny;
- Podsumowanie w języku nietechnicznym jest pisane językiem nietechnicznym, nie zawiera terminów technicznych, szczegółowych danych i dyskusji naukowej;
- Podsumowanie w języku nietechnicznym jest zrozumiałe dla ogółu społeczeństwa.

2.2 KOMPETENCJE W ZAKRESIE WIEDZY FACHOWEJ I KONTROLA JAKOŚCI

2.2.1 Wymogi prawne

Skuteczność procedury OOŚ zależy od wysokiej jakości raportów OOŚ, odpowiednio analizowanych i ocenianych przez posiadających odpowiednie kompetencje ekspertów i przyczyniających się do podejmowania przemyślanych decyzji. Aby uzyskać ten efekt, posiadający odpowiednie kompetencje eksperci muszą uczestniczyć zarówno w przygotowaniu, jak i ocenie raportu OOŚ.

Wysokiej jakości raport OOŚ musi zostać sporządzony przez posiadających odpowiednie kompetencje ekspertów o znajomości odpowiednich przepisów i parametrów technicznych, które są wykorzystywane do przeprowadzenia oceny oraz przygotowania wysokiej jakości raportu. Właściwy organ odpowiedzialny za ocenę raportu musi posiadać dostęp do wystarczającej wiedzy fachowej pozwalającej na ocenę jakości raportu i w odpowiednim przypadku na zażądanie jego ponownego przeglądu. Niniejsza sekcja dotyczy wymogów legislacyjnych i zmian wdrożonych w celu zapewnienia jakości ekspertów i osób oceniających OOŚ.

Art. 5 ust. 3 dyrektywy OOŚ dotyczy jakości wiedzy fachowej wykorzystywanej do przygotowania raportu OOŚ oraz przekazywania dodatkowych informacji, umożliwiających właściwemu organowi dojście do konkluzji dotyczącej wpływu przedsięwzięcia na środowisko. Treść artykułu przedstawiono poniżej.

Ramka 42: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 5 ust. 3

Aby zagwarantować kompletność i jakość raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko:

- a) wykonawca zapewnia, aby raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko był przygotowany przez posiadających odpowiednie kompetencje ekspertów;
- b) właściwy organ zapewnia dysponowanie odpowiednią wiedzą fachową lub w razie konieczności dostęp do niej, aby dokonać analizy raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko;
- c) w stosownych przypadkach właściwy organ zwraca się do wykonawcy o dodatkowe informacje, zgodnie z załącznikiem IV, które mają bezpośredni związek z dojściem do uzasadnionej konkluzji na temat znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko.

Podsumowując, dyrektywa nakłada następujące wymogi:

- wykonawca musi zapewnić ekspertów posiadających odpowiednie kompetencje do opracowania raportu OOŚ;
- właściwy organ musi zapewnić dostęp do niezbędnej wiedzy fachowej w celu analizy i oceny raportu OOŚ; i
- właściwy organ powinien zwrócić się, w stosownych przypadkach, do wykonawcy o przekazanie dodatkowych informacji.

Powyższe trzy aspekty zostały szczegółowo omówione w poniższych sekcjach.

2.2.2 Eksperci wykonawców

Niniejsza sekcja analizuje, w jaki sposób można uznać ekspertów, z których usług korzystają wykonawcy przy przygotowywaniu raportów OOŚ, za posiadających odpowiednie kompetencje, a także różne systemy stosowane przez państwa członkowskie w celu zapewnienia, że eksperci OOŚ posiadają takie kompetencje

Definiowanie „ekspertów posiadających odpowiednie kompetencje” (wykonawcy)

Zrozumienie przez wykonawców koncepcji „kompetencji” w odniesieniu do ekspertów przygotowujących raport OOŚ jest niezwykle istotne. Dyrektywa OOŚ nakłada jedynie ogólny wymóg, aby eksperci byli raczej konsultantami zewnętrznymi niż ekspertami wewnętrznymi, ale nie wymaga bezpośrednio posiadania przez nich

odpowiednich kompetencji, pozostawiając niniejszą kwestię do interpretacji zainteresowanych państw członkowskich.

Pierwotne podejście zaproponowane podczas rewizji dyrektywy OOS w roku 2012 zakładało włączenie zwrotu „akredytowani eksperci” do zmienionej dyrektywy. W przepisach wykonawczych nie figuruje ani termin „akredytowani”, ani „wykwalifikowani”; jednakże ten ostatni termin znajduje się w motywie 33 do dyrektywy z roku 2014 zmieniającej dyrektywę OOS: „Eksperci, z których pomocy skorzystano w przygotowaniu raportów o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinni posiadać właściwe kwalifikacje i kompetencje.” Ten ogólny wymóg pozwala państwom członkowskim na większą elastyczność w np. tworzeniu systemu akredytacji, zwiększaniu transparentności lub ustaleniu, w jaki sposób definiować pomiar kompetencji.

Poniższa ramka wskazuje na ostatnie zmiany wprowadzone w roku 2014 w odniesieniu do kompetencji ekspertów.

Ramka 43: W praktyce – zmiany z roku 2014 dotyczące kompetencji ekspertów

W większości przypadków zmiany nie będą miały wielkiego wpływu na osoby prowadzące OOS:

- na chwilę obecną, z usług akredytowanych konsultantów korzysta co najmniej 14 państw członkowskich;
- większość wykonawców już zatrudnia specjalistów – konsultantów, których można uznać za posiadających odpowiednie kompetencje.

Nowy przepis daje możliwość większej kontroli formalnej raportu OOS:

- należy udowodnić, że eksperci posiadają odpowiednie kompetencje, zwłaszcza w przypadku późniejszego zakwestionowania OOS;
- wykonawcy muszą dołożyć więcej starań w zakresie wykazywania kompetencji osób przygotowujących raport OOS i korzystać z zewnętrznej wiedzy fachowej, nawet w przypadku wyższych kosztów.

Wskazanie ekspertów posiadających odpowiednie kompetencje (wykonawca)

Wykonawcy stosują różne podejścia pozwalające wykazać, że eksperci posiadają odpowiednie kompetencje do przygotowywania raportów OOS. Niektóre z przykładów wymienionych poniżej zostało omówionych bardziej szczegółowo w niniejszej sekcji:

- wykonawcy korzystają ze scentralizowanej listy/wykazu ustandaryzowanych kwalifikacji w celu określenia kompetencji;
- wykonawcy korzystają z usług ekspertów z uznanych instytucji;
- wykonawcy wykorzystują wiedzę fachową specjalistów jako miernik kompetencji;
- wykonawcy korzystają z bardziej elastycznego podejścia, w którym analiza kompetencji jest łatwiejsza dzięki zachowaniu transparentności.

Powyższe podejścia do weryfikacji kompetencji mogą być stosowane osobno; można je również stosować łącznie. Na przykład, można wykorzystać listę ekspertów akredytowanych – eksperci są z niej wybierani na podstawie doświadczenia lub przynależności do danej instytucji. Wybór pomiędzy zastosowaniem jednego lub kilku podejść jest bardzo ważny, a przy wdrażaniu wybranego podejścia/podejść należy postępować ze szczególną ostrożnością, o czym mowa jest w ramce poniżej.

Ramka 4: Przykłady różnych podejść stosowanych w Polsce do wyznaczania ekspertów posiadających odpowiednie kompetencje od lat osiemdziesiątych XX wieku.

Polska wdrożyła kilka podejść pozwalających na wyznaczenie „ekspertów posiadających odpowiednie kompetencje” już w latach osiemdziesiątych XX wieku (Uwaga: w Polsce OOS były przeprowadzane na wiele lat przed przystąpieniem do UE).

- Opracowano system list ekspertów „posiadających właściwe kwalifikacje”, ale w praktyce nie działał on zgodnie z oczekiwaniami. W efekcie uznano go za nieproduktywny. Ponadto, listę ustalano na

poziomie krajowym, podczas gdy większość OOS przeprowadza się na poziomie regionalnym, zdecentralizowanym. W efekcie ze stosowania tego podejścia zrezygnowano.

- W Polsce od lat funkcjonuje Krajowa Komisja ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko. Jest to organ opiniotwórczy i doradczy Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Głównym zadaniem Krajowej Komisji jest wydawanie opinii na temat złożonych kwestii i aspektów OOS. Istnieją również Regionalne Komisje ds. OOS, które pełnią funkcję organów doradczych przy regionalnych dyrektorach ochrony środowiska. W postępowaniach dotyczących złożonych kwestii środowiskowych uczestniczy również Krajowa Komisja ds. OOS.
- W ostatnich latach przyjęto bardziej elastyczne podejście. W przepisach krajowych określono kryteria dla ekspertów, nakładające wymóg posiadania wyższego wykształcenia (w różnych odpowiednich dziedzinach, w tym ekologii, biologii, itp.) i pięciu lat udokumentowanego doświadczenia w przeprowadzaniu OOS pod nadzorem starszych ekspertów. Znaczną rolę odgrywa też transparentność, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że wszystkie raporty są podawane do publicznej wiadomości, a także wpisywane do oficjalnego rejestru, co sprawia, że każdy może podważyć dokładność badania formalnie lub w drodze kontroli publicznej).

Wiele państw członkowskich wdrożyło podejścia umożliwiające identyfikację ekspertów OOS i weryfikację ich kompetencji. Wykonawcy zatrudniający takich ekspertów powinni zatem sprawdzić, czy systemy akredytacji, pozwalające im upewnić się, że eksperci zewnątrzni zatrudniani przez nich do przygotowania raportu OOS posiadają należyte licencje i certyfikaty, są dostępne. Należy pamiętać, że kryteria uznania eksperta za „posiadającego właściwe kwalifikacje” lub „kompetencje” mogą różnić się w poszczególnych państwach członkowskich.

- Wykaz kwalifikacji i/lub lista scentralizowana

To podejście wymaga przejścia przez ekspertów chcących przygotowywać raporty OOS specjalistycznego szkolenia, na uczelni wyższej lub u innego ustandaryzowanego podmiotu, w celu zapewnienia im niezbędnych umiejętności. Po uzyskaniu kwalifikacji w ramach procedury, eksperci mogą zostać włączeni na centralną listę prowadzoną na poziomie krajowym lub lokalnym, lub też przez samych wykonawców.

Ramka 45: zalety i wady akredytacji i list

Korzyści	Wady
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wszyscy eksperci posiadają ten sam minimalny poziom wiedzy; ▪ odpowiedniość wiedzy zweryfikowana za pomocą kryteriów zastosowania; ▪ wykonawcy mogą w prosty sposób znaleźć odpowiednich ekspertów; ▪ transparentność procesu wyboru ekspertów.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ogranicza korzystanie z usług ekspertów specjalistów nieznajdujących się na liście; ▪ fałszywe poczucie bezpieczeństwa (zwłaszcza w przypadku niemożności sprawdzenia wyników lub braku przejrzystości kryteriów włączania ekspertów na listę, np. poprzez opłaty); ▪ konieczność regularnych aktualizacji listy; ▪ lista musi zawierać wystarczającą liczbę ekspertów o wiedzy na każdym poziomie lokalnym i dotyczącej każdego rodzaju oddziaływania.

Takie podejście jest stosowane w Belgii, gdzie – w Walonii i w Regionie Stołecznym Brukseli - autorami raportów OOS mogą być jedynie osoby akredytowane (*agrément des auteurs d'études d'incidences*). Wdrożenie tego podejścia w obu regionach zostało pokrótce przedstawione w ramce poniżej.

Ramka 46: przykład procedur akredytacji: Walonia i Region Stołeczny Brukseli w Belgii

Data pierwszego wprowadzenia systemu	Walonia 1985	Region Stołeczny Brukseli 1992
Ramy	Jeden akt prawny (Kodeks Środowiska Walonii, Art. R.58 i kolejne), wymagane jest kilka akredytacji, w zależności od	Różne przepisy i akty prawne, w zależności od charakteru przedsięwzięcia

Publikacja	rodzaju przedsięwzięcia (np. w zakresie przemysłu, inżynierii lądowej, urbanistyki) Waloński minister odpowiedzialny za planowanie przestrzenne obszarów miejskich i wiejskich	Rząd Brukseli, Rada Coroczna publikacja wykazu akredytowanych osób/spółek w w Dzienniku Urzędowym (<i>Moniteur Belge</i>)
Okres obowiązywania	Publikacja w Dzienniku Urzędowym (<i>Moniteur Belge</i>) 5 lat (maksymalnie), odnawialne wraz z ponownym uruchomieniem procedury	15 lat (maksymalnie), odnawialne wraz z ponownym uruchomieniem procedury
Zmiany	Posiadacz akredytacji powinien powiadomić organ w przypadku zmian sytuacji, które mogą wpłynąć na dowolną z posiadanych akredytacji	
Sankcje	Tymczasowe lub stałe anulowanie akredytacji w różnych okolicznościach: <ul style="list-style-type: none"> ▪ niezachowanie zgodności z walońskim kodeksem środowiska ▪ po uprzednim ostrzeżeniu, i jeżeli opracowany projekt nie jest zgodny z „zasadami sztuki” lub jest „niskiej jakości”. Uprzednie ostrzeżenie mogą wydawać różne organy administracji ds. środowiska. 	Tymczasowe lub stałe anulowanie akredytacji w różnych okolicznościach: <ul style="list-style-type: none"> ▪ posiadacz akredytacji nie spełnia jej warunków ▪ posiadacz akredytacji nie dysponuje wystarczającymi środkami technicznymi ▪ po uprzednim ostrzeżeniu, jeżeli opracowany projekt jest „niewystarczającej jakości”

- Uznane instytucje

Kolejnym podobnym podejściem do zapewnienia możliwej do udokumentowania jakości ekspertów jest wstępna kwalifikacja instytucji, z których eksperci pochodzą. Sami eksperci mogą nie posiadać niezbędnych kwalifikacji lub doświadczenia, ale mogą pracować pod kierownictwem swych instytucji, w tym, m.in., uczelni wyższej (lub jej katedry) lub spółki konsultingowej specjalizującej się w dziedzinie oddziaływania na środowisko. Takie podejście wymaga dużego zaufania do instytucji, która gwarantuje kompetencje eksperta. Biorąc pod uwagę, że w takiej instytucji istnieje możliwość zapoznania się z pracą eksperta przy innych przedsięwzięciach, uznana instytucja jest wiarygodnym podmiotem poręczającym. Instytucja musi dbać o dobre imię i reputację, dlatego też zachęca do wykonywania pracy o wysokiej jakości.

- Doświadczenie

Przy wyborze ekspertów do opracowania raportu OOŚ, oparcie kompetencji na doświadczeniu wymagałoby od ekspertów wykazania, oprócz formalnych kwalifikacji, również doświadczenia przy przygotowywaniu takich ocen. Z upływem czasu, eksperci będą zyskiwać coraz większe doświadczenie, co przełoży się na jakość ich pracy. Doświadczenie może być oceniane zarówno na podstawie zbioru kryteriów, lub na zasadzie indywidualnej, i powinno być łatwe do wykazania na wypadek zakwestionowania jakości raportu OOŚ w przyszłości.

- Transparentność

Wybór i weryfikacja ekspertów w bardziej doraźnym, transparentnym procesie umożliwi większą elastyczność po stronie wykonawców, zakładając, że wykonawca nie wymaga określonej metody pomiaru kompetencji. Zamiast tego, niezależnie od metody wyboru ekspertów, nazwiska i CV wszystkich konsultantów są umieszczane w raporcie końcowym, a przyczyna zatrudnienia jest wyraźnie wskazana. Kompetencje mogą zostać zatem sprawdzone i przeanalizowane przez społeczeństwo i właściwy organ.

2.2.3 Kontrola jakości przez właściwe organy

Organy, podobnie jak wykonawcy, muszą zweryfikować, że raport OOS został przygotowany przez ekspertów posiadających odpowiednie kompetencje. Ponadto, organy muszą być w stanie wykazać, że posiadają ekspertów o wystarczających kompetencjach do zbadania i oceny raportów OOS. W różnych państwach członkowskich przyjęto różne metody realizacji tego celu.

Definiowanie „odpowiedniego poziomu wiedzy fachowej” (właściwe organy)

Art. 5 ust. 3 dyrektywy OOS wymaga, aby właściwe organy posiadały dostęp do niezbędnej wiedzy fachowej wymaganej do przeprowadzenia dokładnej oceny raportu OOS. Motyw 33 dyrektywy OOS, stanowi, iż „do celów analizy danego przedsięwzięcia przez właściwe organy wymaga się odpowiedniego poziomu wiedzy fachowej w danej dziedzinie w celu zagwarantowania, że informacje przedstawiane przez wykonawcę są kompletne i mają odpowiednio wysoką jakość”. Właściwy organ musi sprawdzić strukturę i logikę raportu OOS, a także ogólną jakość przedstawionych danych, opinii i konkluzji.

Właściwe organy mogą posiadać wewnętrzną wiedzę fachową lub dostęp do takiej wiedzy fachowej ze źródeł zewnętrznych. W niektórych państwach członkowskich, gdzie OOS przeprowadzane są od dziesięcioleci, osoby oceniające raporty OOS, w szczególności te działające we właściwych organach, posiadają wieloletnie doświadczenie, zatem można je uznać za ekspertów. W niektórych przypadkach mogą być prowadzone szkolenia organów ze środków unijnej polityki spójności i innych stron zainteresowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, lub też może być zapewniane wsparcie techniczne środków Europejskiego Funduszu Odbudowy i Rozwoju. W przypadku braku wewnętrznej wiedzy fachowej, oceny mogą prowadzić instytuty badawcze i organizacje zawodowe. W niektórych państwach członkowskich może funkcjonować podmiot oceniający odpowiedzialny za ocenę (patrz ramka 47 poniżej).¹⁵

Ramka 47: W praktyce – zmiany z 2014 roku dotyczące wiedzy fachowej właściwych organów

W większości przypadków zmiany nie będą miały większego wpływu na podmioty oceniające raport OOS:

- Właściwe organy oceniające dużą liczbę OOS posiadają już niezbędną wiedzę fachową;
- Niektóre państwa członkowskie wdrożyły już zróżnicowane mechanizmy systemowe oceny, do których zalicza się niezależne podmioty oceniające lub platformy międzyinstytucjonalne (patrz ramka poniżej przedstawiająca systemy na Cyprze, we Francji, Włoszech i Niderlandach).

Nowe przepisy art. 5 ust. 3 lit. b) wymagają od organów zdolności wykazania doświadczenia:

- eksperci muszą posiadać udowodnione kompetencje;
- w przypadku braku eksperta wewnętrznego, należy korzystać z usług ekspertów zewnętrznych.

Identyfikacja odpowiedniego poziomu wiedzy fachowej (właściwe organy)

Właściwe organy mogą stosować szereg podejść w celu zapewnienia dostępu do wiedzy fachowej niezbędnej do analizy raportów OOS, jeżeli taka wiedza nie jest dostępna wewnętrznie. Jeżeli eksperci zostali zakontraktowani na zasadzie indywidualnej, do identyfikacji ekspertów posiadających odpowiednie kompetencje do przeprowadzenia oceny raportu OOS w imieniu właściwego organu można również wykorzystać podejścia stosowane przez wykonawców w przeszłości, które zostały wyszczególnione powyżej. Inną dostępną dla państw członkowskich opcją jest ustanowienie dedykowanego, niezależnego organu oceniającego do przeprowadzania ocen i kontroli ocen raportów OOS.

Zgodnie z art. 5 ust. 3 lit. c), właściwy organ może zwrócić się do wykonawcy o dodatkowe informacje, które wykonawca jest zobowiązany dostarczyć przed podjęciem decyzji, o ile mają one bezpośredni związek z dojściem do uzasadnionej konkluzji. Właściwe organy muszą zapewnić, że informacje, o które wnoszą, bezpośrednio dotyczą procesu podejmowania decyzji, a nie mają głównie charakteru ostrożnościowego.

¹⁵ Przykłady niezależnych organów oceniających występują w Niderlandach (Holenderska Komisja ds. Ocen Środowiskowych), Francji (*Conseil General de l'Environnement et du Développement Durable*; Generalna Rada ds. Rozwoju Środowiska i Zrównoważonego Rozwoju) i Włoszech (*Instituto Superiore per la Protezione e Ricerca Ambientale*; Główny Instytut Ochrony Środowiska i Badań Środowiskowych).

Wiele państw członkowskich zapewnia dostęp wszystkim organów do wystarczającej wiedzy fachowej w zakresie oceny raportów OOŚ przez ustanowienie dedykowanych instytucji. Różnią się one składem, wielkością, a także powiązaniem z organami.

W niektórych państwach członkowskich są one uznawane za niezależne: w Niderlandach, minister powołuje Komisję, której wyłączną rolą jest utrzymanie puli ok. 300 ekspertów odpowiedzialnych za opiniowanie OOŚ. We Francji, organ oceniający składa się z dziewięciu specjalistów ds. oceny pochodzących bezpośrednio z Ministerstwa Środowiska, a także sześciu zewnętrznych wykwalifikowanych ekspertów.

Inne państwa członkowskie optują za mechanizmami bardziej zbliżonymi do platformy międzyinstytucjonalnej (w skład której mogą wchodzić członkowie społeczeństwa obywatelskiego). Przykładowo, na Cyprze powołano Komisję ds. OOŚ, w skład której wchodzi dziesięciu członków, w tym przedstawiciele różnych ministerstw, izby inżynierów, federacji organizacji środowiskowych i dwóch wykwalifikowanych ekspertów. Ramka poniżej przedstawia cztery przykłady w sposób bardziej szczegółowy.

Ramka 48: Przykłady oceny jakości na Cyprze, we Francji, Włoszech i Niderlandach

Państwo członkowskie i organ	Cypr	Francja	Włochy	Niderlandy
	Komisja ds. OOŚ (Επιτροπή Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων) ¹⁶	Generalna Rada ds. Rozwoju Środowiska i Zrównoważonego Rozwoju (CGEDD) działająca jako organ ds. środowiska ¹⁷	Komisja techniczna ds. ocen oddziaływania na środowisko ¹⁸	Holenderska Komisja ds. Ocen Środowiskowych (NCEA)
Udział w procedurze OOŚ	Zintegrowana z procedurą OOŚ	Zintegrowana z procedurą OOŚ	Zintegrowana z procedurą OOŚ	Zintegrowana z procedurą OOŚ
Stopień zaangażowania	- odpowiedzialna za preselekcję OOŚ - bada treść każdego raportu OOŚ - konsultuje się z właściwym organem w odniesieniu do kwestii związanych z OOŚ	Działa jako właściwy organ dla niektórych przedsięwzięć (i wszystkich planów i programów, zob. SOOŚ). Nadzoruje proces OOŚ: - odpowiedzialna za ustalenie zakresu OOŚ - wydaje opinie o jakości raportu OOŚ	Działa jako organ doradczy: - na żądanie - sprawdza możliwość zastosowania kryteriów wyłączenia na etapie ustalania zakresu - kontroluje zgodność z wymogami zawartymi w decyzji OOŚ - doradza w sprawie interpretacji i zastosowania decyzji OOŚ - doradza na etapie ustalania zakresu	Podczas lub po przygotowaniu raportu OOŚ: - odpowiedzialna za ustalenie zakresu OOŚ - może przedstawiać zalecenia przejściowe, na żądanie - kontroluje, czy OOŚ zawiera wszystkie niezbędne informacje po przygotowaniu wersji wstępnej
Czas trwania oceny		Opinia w sprawie raportu OOŚ jest wydawana w ciągu 3 miesięcy. Opinia jest publikowana przed przedłożeniem raportu OOŚ do konsultacji społecznej.	Opinia w sprawie decyzji OOŚ wydawana w ciągu 60 dni od dnia rozpoczęcia procedury (30 dni na wniesienie o dodatkowe dokumenty, jeśli niezbędne).	Opinia w sprawie raportu OOŚ wydawana w ciągu 6 – 9 tygodni.

¹⁶ Utworzenie Komisji jest zgodne z art. 5 ustawy OOŚ (Ustawa 140(I)/2005 – z późn. zm.)

¹⁷ Autorité environnementale du Conseil général de l'Environnement et du Développement durable <http://www.cgedd.developpementdurable.gouv.fr/l-autorite-environnementale-r145.html>.

¹⁸ Funkcjonowanie i organizację Komisji reguluje dekret ministra GAB/DEC/150/07 z dnia 18 lipca 2007 r.

Eksperci	Komisja jest złożona z dziesięciu członków, w tym sześciu przedstawicieli organów administracyjnych i czterech przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego.	Dziewięciu wykwalifikowanych specjalistów ds. oceny z Ministerstwa Środowiska i sześciu zewnętrznych wykwalifikowanych ekspertów. Utrzymuje pulę odpowiednich ekspertów.	Brak innych wytycznych czasowych. Komisja jest złożona z 50 członków o odpowiednich kwalifikacjach technicznych w kwestiach środowiskowych, powołanych przez Ministerstwo Środowiska	Członkowie komisji są powoływani przez ministrów. Komisja utrzymuje pulę/prowadzi wykaz ok. 300 odpowiednich ekspertów z sektora przemysłowego, uczelni wyższych, agencji rządowych i powiązanych kręgów. Przydzielani według odpowiedniej wiedzy fachowej.
Powołanie ekspertów dla poszczególnych OOS	Komisja może powołać specjalne komitety techniczne do zbadania specjalistycznych aspektów środowiskowych, które mogą pojawić się podczas badania OOS.	Eksperci wyznaczeni pod kątem odpowiedniej wiedzy fachowej i dostępności. Każda opinia jest przyjmowana po uzyskaniu oceny od wszystkich ekspertów.		
Charakter decyzji	Opinie nie są wiążące, a w określonych przypadkach Komisja działa wyłącznie jako konsultant.	Opinie nie są wiążące; jednakże, zawierają one zalecenia i są włączane do dokumentów konsultowanych społecznie. Ponadto, sędziowie mogą uwzględnić je w postępowaniach.	Opinie nie są wiążące, a w określonych przypadkach Komisja działa wyłącznie na żądanie (patrz wers powyżej w sprawie stopnia zaangażowania).	Opinie nie są wiążące.

2.2.4 Kompetencje w zakresie wiedzy fachowej i kontrola jakości: w skrócie

Dyrektywa wymaga, aby raport OOS był przygotowywany przez ekspertów posiadających odpowiednie kompetencje:

- podczas gdy w przeszłości wykonawcy nie byli formalnie zobowiązani do korzystania z usług ekspertów posiadających odpowiednie kompetencje do przygotowywania raportów OOS, obecnie muszą zapewnić, aby raporty OOS były przygotowywane przez takich ekspertów;
- wiele państw członkowskich przyjęło systemy zapewniające, że raport OOS jest przygotowywany przez ekspertów posiadających odpowiednie kompetencje, a wykonawcy muszą zachować zgodność z tymi wymogami podczas wyboru ekspertów. Obejmują one systemy akredytacji i wykazy (listy) wstępnie zakwalifikowanych ekspertów lub instytucji.

Dyrektywa wymaga, aby właściwe organy posiadały odpowiednią wiedzę fachową do oceny raportu OOS:

- wiele państw członkowskich już wdrożyło takie mechanizmy, w tym ustanawianie niezależnych organów oceniających. Funkcje tych organów różnią się w poszczególnych państwach członkowskich, przy czym wykonawcy i właściwe organy mają obowiązek odniesienia się do przepisów krajowych w tym zakresie.
- właściwe organy powinny zatrudniać ekspertów zewnętrznych, jeżeli nie mają dostępu do takich ekspertów wewnętrznie, niezależnie od obecności oficjalnego organu oceniającego.
- właściwe organy mogą żądać przedstawienia dodatkowych informacji, o ile informacje te bezpośrednio wiążą się z dojściem do uzasadnionej konkluzji.

3 KONSULTACJE I PROCES PODEJMOWANIA DECYZJI

Raport OOŚ jest zasadniczo narzędziem służącym podejmowaniu uzasadnionych decyzji: po przygotowaniu raportu przez wykonawcę, musi on zostać poddany analizie przez społeczeństwo i różne organy zainteresowane. Niniejsza sekcja pokazuje, w jaki sposób przeprowadzane są te procedury, zakładając, że mają one związek z procedurami gromadzenia informacji na etapie przygotowania raportu OOŚ. Sekcja opisuje wymogi dyrektywy OOŚ odnoszące się do konsultacji społecznych oraz roli OOŚ w podejmowaniu decyzji w sprawie zezwolenia na inwestycję, a także zawiera dyskusję o ramach czasowych dla obu wskazanych powyżej przypadków.

3.1 KONSULTACJE W SPRAWIE RAPORTU OOŚ

Procedury konsultacji są często szczegółowo opisane w przepisach krajowych, a także podlegają przepisom międzynarodowym (Konwencja z Aarhus i z Espoo – patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący powiązań z innymi instrumentami unijnymi). Specjaliści muszą zatem konsultować wszystkie mające zastosowanie przepisy krajowe i wytyczne. Niniejsze wytyczne opisują wymogi konsultacyjne i, w szczególności, odpowiednie ramy czasowe, jeżeli mają wpływ na osoby przygotowujące raport OOŚ.

3.1.1 Wymogi prawne dotyczące konsultacji

Art. 6 i 7 dyrektywy OOŚ stanowią główne przepisy dyrektywy regulujące kwestię konsultacji. Zastosowanie mają również inne jej przepisy, np. art. 4 ust. 5 dotyczący etapu preselekcji, czy też art. 5 ust. 2 dotyczący ustalania zakresu (w celu uzyskania dodatkowych informacji patrz wytyczne dotyczące preselekcji i ustalania zakresu z tej serii).

Przepisy te określają łącznie (i) jakie informacje należy przekazać stronom konsultowanym, (ii) z kim należy się konsultować w procesie OOŚ, oraz (iii) minimalne standardy zapewniające efektywność podejmowanych działań (rozdzielenie pomiędzy przekazaniem informacji a udziałem oraz ustalenie ram czasowych). Ponadto, należy pamiętać, że art. 8 dyrektywy OOŚ wymaga należytego uwzględnienia wyników konsultacji w procedurze wydawania zezwolenia na inwestycję (patrz sekcja dotycząca podejmowania decyzji poniżej).

Ramka 49: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 6 (fragmenty)

(1) Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki, aby zapewnić organom, których przedsięwzięcie może dotyczyć z powodu ich szczególnej odpowiedzialności w odniesieniu do środowiska lub z powodu ich właściwości terytorialnej na szczeblu lokalnym lub regionalnym, możliwość wyrażenia opinii na temat informacji dostarczonych przez wykonawcę i na temat wniosku o zezwolenie na inwestycję, uwzględniając w razie konieczności przypadki, o których mowa w art. 8a ust. 3. W tym celu państwa członkowskie wyznaczają organy, z którymi prowadzone są konsultacje, albo w sposób ogólny, albo w odniesieniu do poszczególnych przypadków. Informacje zebrane na podstawie art. 5 są przekazywane tym organom. Państwa członkowskie ustalają szczegółowe warunki konsultacji.

(2) Aby zapewnić rzeczywisty udział zainteresowanych grup społeczeństwa w procesie decyzyjnym, ogół społeczeństwa jest informowany elektronicznie, przez ogłoszenia publiczne lub za pomocą innych właściwych środków o poniżej określonych kwestiach, we wstępnej fazie procedur podejmowania decyzji w dziedzinie ochrony środowiska, o których mowa w art. 2 ust. 2, a najpóźniej, gdy można zasadnie oczekiwać przedłożenia tego rodzaju informacji:

- e) wskazania dostępności informacji zebranych na podstawie art. 5;

(3) Państwa członkowskie zapewniają, by w odpowiednich ramach czasowych udostępniane były zainteresowanej społeczności następujące informacje:

- a) wszelkie informacje zebrane na podstawie art. 5;

(4) Zainteresowana społeczność otrzymuje wczesne i skuteczne możliwości udziału w procedurach podejmowania decyzji dotyczących środowiska, o których mowa w art. 2 ust. 2, i w tym celu uprawniona jest do wyrażania komentarzy i opinii, kiedy właściwy organ lub organy dysponują wszystkimi opcjami zanim

podjęta zostanie decyzja w sprawie wniosku o zezwolenie na inwestycję.

(6) Zapewnia się odpowiednie ramy czasowe realizacji poszczególnych etapów, przy czym należy przewidzieć wystarczającą ilość czasu:

- a) na przekazanie informacji organom, o których mowa w ust. 1, oraz społeczeństwu; oraz
- b) aby organy, o których mowa w ust. 1, oraz zainteresowana społeczność przygotowały się do procedury podejmowania decyzji w zakresie ochrony środowiska i rzeczywiście w niej uczestniczyły z zastrzeżeniem przepisów niniejszego artykułu.

(7) Ramy czasowe konsultacji z zainteresowaną społecznością, dotyczących raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, o którym mowa w art. 5 ust. 1, nie są krótsze niż 30 dni.

Art. 7

(1) Jeżeli państwo członkowskie ma świadomość, że przedsięwzięcie może powodować znaczące skutki w środowisku innego państwa członkowskiego lub na żądanie państwa członkowskiego, które może być dotknięte takimi skutkami, państwo członkowskie, na którego terytorium przedsięwzięcie ma być zrealizowane, przesyła państwu członkowskiemu dotkniętemu skutkami danego przedsięwzięcia, jak najszybciej, nie później jednak niż w terminie poinformowania własnego społeczeństwa, między innymi:

- a) opis przedsięwzięcia wraz z wszelkimi dostępnymi informacjami o jego możliwym oddziaływaniu transgranicznym;
- b) informacje o charakterze decyzji, która może być podjęta.

Państwo członkowskie, na którego terytorium przedsięwzięcie ma być zrealizowane, przyznaje innemu państwu członkowskiemu rozsądny termin na wyrażenie woli wzięcia udziału w procedurach podejmowania decyzji dotyczących środowiska, o których mowa w art. 2 ust. 2, i może też załączyć informacje, o których mowa w ust. 2 niniejszego artykułu.

Konsultowane grupy

Zgodnie z powyższymi przepisami, konsultacje dotyczące różnych informacji powinny obejmować różne grupy:

- organy, których przedsięwzięcie może dotyczyć (art. 6 ust. 1 dyrektywy OOŚ):

Organy, których przedsięwzięcie może dotyczyć z powodu ich szczególnej odpowiedzialności w odniesieniu do środowiska lub z powodu ich właściwości terytorialnej na szczeblu lokalnym lub regionalnym, muszą mieć możliwość wyrażenia opinii na temat informacji dostarczonych przez wykonawcę i na temat wniosku o zezwolenie na inwestycję. Organy można identyfikować w sposób ogólny, albo w odniesieniu do poszczególnych przypadków. Powinny mieć one możliwość wyrażenia opinii na temat informacji przekazanych przez wykonawcę oraz wniosku o zezwolenie na inwestycję. Państwa członkowskie ustalają szczegółowe warunki konsultacji.

- zainteresowane grupy społeczeństwa (art. 6 ust. 2, 3 i 4 dyrektywy OOŚ):

Spółeczeństwo i zainteresowane grupy społeczeństwa muszą posiadać dostęp do informacji zebranych na etapie przygotowania raportu OOŚ, reakcji właściwego organu/właściwych organów w momencie udostępnienia informacji oraz innych istotnych informacji, które mogą pojawić się na późniejszych etapach. Zainteresowanym grupom społeczeństwa należy zapewnić możliwość skutecznego udziału w konsultacjach na wczesnym etapie, a także możliwość przedstawiania uwag i opinii. Państwa członkowskie ustalają szczegółowe warunki takiego udziału, niemniej jednak dyrektywa OOŚ reguluje tą kwestię za pomocą kilku przepisów, w tym wskazuje, które informacje należy udostępnić społeczeństwu. Informacje te zawiera raport OOŚ.

- właściwe strony w innych narażonych państwach członkowskich (art. 7 dyrektywy OOŚ)

Jeżeli przedsięwzięcie może mieć znaczący wpływ na środowisko w innym państwie członkowskim, lub też na żądanie innego państwa członkowskiego, należy przeprowadzić konsultacje transgraniczne. Państwo członkowskie, na terytorium którego będzie realizowane przedsięwzięcie, przesyła narażonemu państwu członkowskiemu opis przedsięwzięcia (w tym informacje o prawdopodobnym wpływie transgranicznym) oraz informacje o charakterze decyzji, która może zostać podjęta. Narażonemu państwu członkowskiemu należy przyznać rozsądny termin na wyrażenie woli wzięcia udziału w procedurach podejmowania decyzji; jeżeli narażone państwo członkowskie uzna, że będzie uczestniczyć w procedurach, społeczeństwo i organy w narażonym państwie członkowskim muszą zostać poinformowane o tym fakcie i otrzymać możliwość przekazania

swej opinii przed wydaniem zezwolenia na inwestycję. Konsultacje mogą być prowadzone przez odpowiedni wspólny organ, przy czym w niektórych państwach członkowskich mogą funkcjonować przepisy krajowe nakładające dodatkowe wymogi w tym zakresie.

Minimalne standardy skutecznych konsultacji

Konsultacje składają się z dwóch głównych elementów:

- informowania stron konsultowanych; oraz
- przyznania stronom konsultowanym, w tym społeczeństwu lub organom publicznym, czasu na przygotowanie się i zapewnienie skutecznego udziału w procesie podejmowania decyzji w kwestiach środowiskowych.

Ponadto dla konsultacji określono wymogi dotyczące ram czasowych. Dyrektywa nakłada następujące wymogi dotyczące ram czasowych:

- ramy czasowe zostały wyraźnie wskazane w dyrektywie w art. 6 ust. 7, tj. co najmniej trzydzieści dni na przeprowadzenie konsultacji społecznych;
- nie wskazano żadnego innego okresu minimalnego lub maksymalnego, niemniej jednak art. 6 ust. 6 dyrektywy OOS wymaga określenia „odpowiednich ram czasowych” dla konsultacji organów publicznych i społeczeństwa. Zwrot ten występuje ponadto w różnych ustępach art. 6, a także w art. 7 w odniesieniu do konsultacji transgranicznych. Koncepcja odpowiednich ram czasowych została szczegółowo opisana w sekcji poniżej.

Niektóre wymogi wskazane powyżej zostały włączone do dyrektywy OOS w roku 2014 i zostały podsumowane w ramce poniżej.

Ramka 50: w praktyce – zmiany z roku 2014 w sprawie konsultacji

Zmiany z roku 2014 obejmuje istotne zmiany w procesie konsultacji i wskazanie ram czasowych dotyczących konsultacji:

- dyrektywa dokonuje rozróżnienia pomiędzy przekazywaniem informacji a udziałem w konsultacjach;
- przepisy dotyczące konsultacji społecznych wymagają „odpowiednich ram czasowych” dla każdego etapu konsultacji w odniesieniu do społeczeństwa i organów publicznych;
- przeprowadzenie konsultacji społecznych wymaga okresu co najmniej 30 dni. Dyrektywa wyraźnie odnosi się do organów lokalnych lub regionalnych jako do organów, których przedsięwzięcie może dotyczyć;
- dyrektywa nakłada wymóg zapewnienia, aby informacje dotyczące konsultacji społecznych były dostępne w formie elektronicznej.

3.1.2 Konsultacje a „odpowiednie ramy czasowe”

Wykonawcy i specjaliści przygotowujący raporty OOS muszą mieć świadomość udostępniania informacji właściwym stronom w sposób terminowy, co mogą w sposób szczegółowy określać przepisy krajowe lub w sposób ogólny umowa z właściwymi organami. Państwa członkowskie określają także sposoby przekazywania informacji; należy przy tym zauważyć, że dyrektywa OOS nakłada wymóg udostępniania informacji w formie elektronicznej. Precyzyjnie zdefiniowane sposoby udostępniania informacji oraz ramy czasowe przyczyniają się w każdym przypadku do zwiększenia pewności administracyjnej, zapobiegają opóźnieniom i dają pewność, że poszczególne etapy procesu OOS będą realizowane w określonych ramach czasowych.

Odpowiednie ramy czasowe w prawie unijnym

- Wyjaśnienie zastosowania terminu „odpowiednie” w dyrektywie OOS

Zgodnie z zasadą subsydiarności, przepisy dyrektywy OOS stanowią, że dokładne ustalenie ram czasowych będą odbywać się w drodze konsultacji prowadzonych przez państwa członkowskie. W rzeczywistości, jak wykazano

w ramce poniżej, przedsięwzięcia wymagające OOS różnią się wielkością, skalą, lokalizacją i stopniem złożoności, dlatego też ustalanie standardowych i wyraźnych ram czasowych mających zastosowanie do wszystkich przedsięwzięć na różnych etapach może okazać się nieodpowiednim podejściem.

Ramka 51: koncepcja terminu „odpowiednie” w odniesieniu do ram czasowych procedury OOS

- motyw 36 dyrektywy z roku 2014 zmieniającej dyrektywę OOS

„państwa członkowskie powinny zapewnić realizację poszczególnych etapów oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko w rozsądnym czasie, w zależności od charakteru przedsięwzięcia, jego stopnia złożoności, lokalizacji oraz rozmiaru”.

- średni czas trwania procesu OOS

Średni czas trwania procedury OOS oszacowano na 11, 3 miesiąca, ale dane liczbowe wahają się od 5 do 27 miesięcy. Średni czas wymagany do podjęcia ostatecznej decyzji w sprawie OOS po zakończeniu konsultacji wynosi 2 miesiące.

Źródło: GHK (2010), Collection of information and data to support the IA study of the review of the EIA Directive. (Gromadzenie informacji i danych wspierających badanie OO w rewizji dyrektywy OOS).

- Komitetu Zgodności z Konwencją z Aarhus: Litwa ACCC/2006/16; ECE/MP/PP/2008/5/Add.6, 4 kwietnia 2008 r., par. 49

„ramy czasowe, które mogą być odpowiednie dla niewielkiego i prostego przedsięwzięcia wywierającego jedynie lokalny wpływ na środowisko mogą nie być odpowiednie dla dużych i złożonych przedsięwzięć”.

- Definiowanie odpowiednich ram czasowych w stosowaniu dyrektywy OOS

Art. 6 dyrektywy OOS odnosi się kilkakrotnie do odpowiednich ram czasowych w kontekście przeprowadzania konsultacji publicznych i konsultacji z innymi organami, których może dotyczyć przedsięwzięcie. Ponadto, art. 6 ust. 7 wyraźnie podaje termin 30 dni jako minimalny okres czasu na konsultacje społeczne w sprawie raportu OOS.

Koncepcja odpowiednich ram czasowych, w odniesieniu do konsultacji społecznych, jest szeroko opisywana w innych dokumentach dotyczących tego tematu, w szczególności w dokumentach dotyczących Konwencji z Aarhus, co pokazuje poniższa ramka zawierająca wybrane orzecznictwo. W ustalaniu ram czasowych dla procedury OOS można posłużyć się niniejszymi wytycznymi (patrz również załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi).

Ramka 52: odpowiednie ramy czasowe dla udziału społeczeństwa w orzecznictwie Komitetu ds. Zgodności z Konwencją z Aarhus

- wystarczające ramy czasowe:

Orzecznictwo Komitetu ds. Zgodności z Konwencją z Aarhus stanowi, że wystarczającymi ramami czasowymi jest okres 90 dni, z tego 45 dni jest przeznaczone na weryfikację odpowiednich informacji i przygotowania, a kolejne 45 dni na uwagi.

- niewystarczające ramy czasowe:

Orzecznictwo Komitetu ds. Zgodności z Konwencją z Aarhus stanowi, że okres 10 dni roboczych przeznaczony na weryfikację odpowiednich informacji i przygotowania do udziału w procesie podejmowania decyzji nie może być uznany za wystarczający.

A. Andrusevych, T. Alge, C. Konrad (ed.), Case Law of the Aarhus Convention Compliance Committee 2004-2011, (Orzecznictwo Komitetu ds. Zgodności z Konwencją z Aarhus w latach 2004-2011), wydanie 2, str. 44-45.

W odniesieniu do konsultacji transgranicznych, podejście państw członkowskich do przedsięwzięć, które mogą mieć znaczący wpływ na środowisko w innym państwie członkowskim określa art. 7. Ponownie, słowo „odpowiednie” jest stosowane przy odniesieniach do okresu czasu, w którym informacje powinny być udostępniane społeczeństwu lub organom, których dotyczy przedsięwzięcie. Ponadto, art. 7 ust. 5 stanowi, że ramy czasowe należy określać w oparciu o ramy wskazane w art. 6. W interpretacji i wdrażaniu dyrektywy OOS w tym kontekście mogą pomóc wytyczne dotyczące Konwencji z Espoo.

Specjaliści przygotowujący raport OOS powinni zapoznać się z tymi artykułami oraz z przepisami krajowymi w celu zmniejszenia opóźnień i zwiększenia pewności administracyjnej. Należy podkreślić, że narażone państwo członkowskie powinno otrzymać informacje najpóźniej w tym samym czasie, co społeczeństwo w państwie członkowskim, w którym realizowane jest przedsięwzięcie.

- Ramy czasowe i optymalizacja ocen wpływu na środowisko w instrumentach unijnych

Przedsięwzięcia są w wielu wypadkach poddawane kilku procedurom oceny wpływu na środowisko, w tym OOS. Art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS wymaga stosowania skoordynowanej lub wspólnej procedury dla przedsięwzięć objętych wymogami zarówno dyrektywy OOS, jak i dyrektywy siedliskowej/ptasiej. Ponadto, artykuł ten zachęca do stosowania procedur skoordynowanych, gdy oceny skutków dla środowiska wynikają z przepisów OOS i innych przepisów unijnych (w celu uzyskania dodatkowych informacji patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący powiązań z innymi instrumentami unijnymi). Wspólne lub skoordynowane procedury dla innych unijnych ocen wpływu na środowisko mogą zminimalizować zjawisko nakładania się procedur, które może prowadzić do zbędnych opóźnień, rozbieżności i niepewności administracyjnej. Uwzględniając fakt, że określone ramy czasowe mogą pomóc w ujednocnieniu procedur, które mogą być prowadzone przez różne strony, ramy czasowe odgrywają istotną rolę w skutecznej realizacji wspólnej lub skoordynowanej procedury.

Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące optymalizacji ocen środowiskowych przeprowadzanych na mocy art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS dają wskazówki dotyczące zarządzania różnymi ocenami wpływu na środowisko w kontekście wspólnych i/lub skoordynowanych procedur, i powinny być analizowane wspólnie z niniejszymi wytycznymi. Ponadto, strukturę ram czasowych mogą określać też inne przepisy. Przykładowo, rozporządzenie w sprawie transeuropejskiej sieci energetycznej (patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący powiązań z innymi instrumentami unijnymi), podaje okres trzech i pół roku jako wiążący dla całościowego procesu wydawania zezwolenia (tj. wydania decyzji o zezwoleniu na inwestycję) dla określonych przedsięwzięć. Komisja Europejska wydała także wytyczne dotyczące usprawniania procedur oceny oddziaływania na środowisko dla projektów w kontekście rozporządzenia TEN-R (patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi).

Ramka 53: inne odpowiednie wytyczne unijne

Wytyczne Komisji dotyczące usprawniania procedur oceny oddziaływania na środowisko dla projektów z zakresu infrastruktury energetycznej będących przedmiotem wspólnego zainteresowania (PCI)

Wytyczne Komisji dotyczące optymalizacji ocen środowiskowych przeprowadzanych na mocy art. 2 ust. 3 dyrektywy w sprawie ocen oddziaływania na środowisko (Dyrektywy 2011/92/UE Parlamentu Europejskiego i Rady zmienionej dyrektywą 2014/52/UE) (2016/C 273/01).

Wdrażanie odpowiednich ram czasowych w kontekście krajowym

Wyraźne ramy czasowe, o minimalnych i maksymalnych granicach, o ile nie są ustalane na poziomie unijnym, mogą być ustalane przez państwa członkowskie w przepisach krajowych lub przez właściwe organy na zasadzie indywidualnej.

W każdym przypadku wyznaczania ram czasowych, motyw 36 dyrektywy z roku 2014 zmieniającej dyrektywę OOS wskazuje, iż powinny one:

- prowadzić do bardziej efektywnego podejmowania decyzji i zwiększenia pewności prawnej; i
- nie opóźniać realizacji celu dyrektywy, którym jest zapewnienie wysokiego stopnia ochrony środowiska i zdrowia ludzkiego.

Poniższa ramka zawiera kilka wskazówek dotyczących ustalania odpowiednich ram czasowych na potrzeby OOS.

Ramka 54: Wskazówki dotyczące ustalania wyraźnych ram czasowych

- Ramy czasowe powinny być proporcjonalne do charakteru, złożoności, lokalizacji i wielkości przedsięwzięcia.

- Ramy czasowe powinny być wyraźnie zdefiniowane.
- Ramy czasowe powinny być wystarczająco elastyczne, aby dostosować je do okoliczności.
- Ramy czasowe powinny zmniejszać zbędne opóźnienia w procedurach oceny i zwiększać pewność administracyjną.
- Ramy czasowe nie powinny obniżać jakości wykonywanych ocen oddziaływania na środowisko.

3.1.3 Konsultacje: w skrócie

- Dyrektywa OOŚ wymaga przeprowadzenia konsultacji z trzema różnymi grupami w kontekście raportu OOŚ: zainteresowanymi grupami społecznymi, z którym należy konsultować się w każdym przypadku; organami publicznymi, z którymi konsultacje należy przeprowadzić, jeżeli przedsięwzięcie może ich dotyczyć; oraz innymi państwami członkowskimi w przypadku przedsięwzięć o oddziaływaniu transgranicznym.
- Konsultacje obejmują przekazanie informacji oraz możliwość efektywnego przygotowania i udziału w procesie podejmowania decyzji.
- Dyrektywa określa wymóg minimalnych ram czasowych na konsultacje społeczne w sprawie raportu OOŚ (co najmniej 30 dni).
- W innych przypadkach, dyrektywa odnosi się do odpowiednich ram czasowych. Termin odpowiednich ram czasowych należy doprecyzować na poziomie krajowym, w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w celu zwiększenia pewności administracyjnej i zmniejszenia opóźnień.

3.2 PROCES PODEJMOWANIA DECYZJI: UZASADNIONA KONKLUZJA I ZEZWOLENIE NA INWESTYCJĘ

3.2.1 Wymogi prawne dotyczące podejmowania decyzji

Definicja w art. 1 dyrektywy OOŚ odnosi się do:

- uzasadnionej konkluzji, w szczególności decyzji właściwego organu o wpływie przedsięwzięcia na środowisko w oparciu o raport OOŚ oraz o inne odpowiednie informacje, w tym informacje uzyskane w drodze konsultacji;
- włączenia uzasadnionej konkluzji do zezwolenia na inwestycję dla przedsięwzięcia, tj. do decyzji zatwierdzającej lub odmawiającej przyznania zezwolenia na realizację przedsięwzięcia.

Art. 8 dyrektywy wymaga także, aby, przy podejmowaniu decyzji o zezwoleniu na inwestycję, organ właściwy należycie uwzględnił wyniki konsultacji.

Ramka 55: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 1 ust. 2 lit. g) ppkt (iii), (iv) i (v)

Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

g) „ocena oddziaływania na środowisko” oznacza procedurę obejmującą:

- (iii) przeanalizowanie przez właściwy organ informacji przedstawionych w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko oraz, w razie konieczności, wszelkich dodatkowych informacji przedstawionych przez wykonawcę zgodnie z art. 5 ust. 3, a także wszelkich istotnych informacji uzyskanych w drodze konsultacji na podstawie art. 6 i 7;
- (iv) uzasadnioną konkluzję właściwego organu na temat znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko, uwzględniającą wyniki analizy, o której mowa w ppkt (iii) oraz — w stosownych przypadkach — dodatkową analizę przeprowadzoną przez ten organ; oraz
- (v) włączenie uzasadnionej konkluzji właściwego organu do decyzji, o których mowa w art. 8a.

Art. 8

Wyniki konsultacji oraz informacje zebrane na podstawie art. 5–7 są należycie brane pod uwagę w procedurze zezwolenia na inwestycję.

Art. 8a ust. 1

1. Decyzja o udzieleniu zezwolenia na inwestycję zawiera co najmniej następujące informacje:

- a) uzasadnioną konkluzję, o której mowa w art. 1 ust. 2 lit. g) ppkt (iv);
- b) wszelkie warunki dotyczące środowiska przedstawione wraz z decyzją, opis wszelkich cech

przedsięwzięcia lub środków przewidzianych w celu uniknięcia, zapobieżenia lub ograniczenia i, w miarę możliwości, zrównoważenia znaczących niekorzystnych skutków dla środowiska oraz, w stosownych przypadkach, środki w zakresie monitorowania.

Art. 8a ust. 2

(2) W decyzji o odmowie wydania zezwolenia na inwestycję podaje się główne przyczyny odmowy.

Art. 8a ust. 6

(6) Właściwy organ, podejmując decyzję o udzieleniu lub nieudzieleniu zezwolenia na inwestycję, upewnia się, że uzasadniona konkluzja, o której mowa w art. 1 ust. 2 lit. g) ppkt (iv), lub wszelkie decyzje, o których mowa w ust. 3 niniejszego artykułu, są nadal aktualne. W tym celu państwa członkowskie mogą ustalić terminy ważności uzasadnionej konkluzji, o której mowa w art. 1 ust. 2 lit. g) ppkt (iv), oraz wszelkich decyzji, o których mowa w ust. 3 niniejszego artykułu.

Artykuły dotyczące podejmowania decyzji nakładają wymóg opracowania przejrzystego uzasadnienia powodów i opisu warunków związanych z wydaniem decyzji w sprawie przyznania (lub odmowy) zezwolenia na inwestycję oraz uwzględnienia warunków dotyczących środowiska wynikających z decyzji OOS podczas wydawania decyzji o zezwoleniu na inwestycję. Celem powyższego jest zapewnienie, aby proces OOS dostarczał informacji ułatwiających podjęcie decyzji, oraz zagwarantowanie wysokiego poziomu ochrony środowiska po zrealizowaniu i rozpoczęciu eksploatacji przedsięwzięcia.

Ramka 56: W praktyce – zmiany z roku 2014 dotyczące procesu podejmowania decyzji

Celem zmian różnych artykułów było dwukierunkowe wzmocnienie procesu decyzyjnego: po pierwsze, w zakresie uzyskania bardziej formalnego i transparentnego uzasadnienia decyzji:

- Art. 8 zawiera słowa „należy brać pod uwagę”, co ma zapewnić, aby kwestie dotyczące środowiska oraz opinie konsultowanej społeczności nie były pomijane podczas wydawania decyzji o zezwoleniu na inwestycję;
- Art. 8a ust. 1 wymaga zintegrowania różnych elementów w decyzji o zezwoleniu na inwestycję (np. uzasadnionej konkluzji, warunków dotyczących środowiska, środków w zakresie monitorowania);
- Art. 8a ust. 2 wymaga uzasadnienia decyzji odmownych w sprawie zezwolenia na inwestycję.

Po drugie, zmiany mają zapewnić, aby warunki dotyczące środowiska były stale brane pod uwagę na etapie rzeczywistej budowy przedsięwzięcia oraz/lub w fazie eksploatacji, a także w kolejnych procedurach wydawania zezwoleń:

- Art. 8a ust. 1 wymaga zintegrowania różnych elementów w decyzji o zezwoleniu na inwestycję (np. uzasadnionej konkluzji, warunków dotyczących środowiska, środków w zakresie monitorowania);
- Art. 8a ust. 6 wymaga, aby właściwy organ upewnił się, że uzasadniona konkluzja jest aktualna.

3.2.2 Uzasadniona konkluzja

Niniejsza sekcja dotyczy obowiązków właściwego organu, który przyjmuje uzasadnione konkluzje, i opisuje dwa różne systemy przewidziane w dyrektywie OOS, jakie mogą być stosowane w państwach członkowskich w odniesieniu do przyjęcia uzasadnionej konkluzji.

Obowiązek przeprowadzenia oceny przez właściwy organ

W art. 1 ust. 2 lit. g) dyrektywy OOS (wprowadzonym w efekcie zmian z 2014 roku), definiującym proces OOS, kilkakrotnie stosowany jest termin „analiza” w odniesieniu do zadań realizowanych przez właściwy organ przyjmujący uzasadnioną konkluzję. Jak wskazano poniżej, termin ten wymaga, aby uzasadniona konkluzja była bezpośrednim wynikiem obowiązku oceny znaczącego wpływu przedsięwzięcia, spoczywającego na właściwym organie. Właściwy organ musi zatem nie tylko opierać się na ocenie wykonawcy i skompilować informacje zebrane podczas konsultacji, ale przeprowadzić własną, osobną ocenę znaczącego wpływu przedsięwzięcia.

Ramka 57: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 1 ust. 2 lit. g) ppkt (iii) i (iv)

- (iii) przeanalizowanie przez właściwy organ informacji przedstawionych w raporcie o oddziaływaniu

przedsięwzięcia na środowisko oraz, w razie konieczności, wszelkich dodatkowych informacji przedstawionych przez wykonawcę zgodnie z art. 5 ust. 3, a także wszelkich istotnych informacji uzyskanych w drodze konsultacji na podstawie art. 6 i 7;

- (iv) uzasadnioną konkluzję właściwego organu na temat znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko, uwzględniającą wyniki analizy, o której mowa w ppkt (iii) oraz — w stosownych przypadkach — dodatkową analizę przeprowadzoną przez ten organ;

Termin „analizować” jest stosowany w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) z roku 2011. W tym orzeczeniu, Trybunał orzekł, że art. 3 dyrektywy OOS jest podstawowym przepisem dla całego procesu OOS. Przepis ten wymaga, aby proces OOS nie tylko identyfikował i opisywał, ale także *oceniał* bezpośredni i pośredni wpływ przedsięwzięcia. Zgodnie z orzeczeniem Trybunału, ocena ta obejmuje *analizę* zarówno informacji przekazanych w raporcie OOS, jak i wyników konsultacji przez właściwy organ.

Wybrane kluczowe fragmenty z orzeczenia Trybunału zostały przedstawione w ramce poniżej.

Ramka 58: TSUE, C-50/09, Komisja przeciwko Irlandii

40. ... W rzeczywistości, ocena, która musi zostać przeprowadzona przed podjęciem decyzji (...) obejmuje analizę treści zebranych informacji oraz celowości ich uzupełniania, w stosownych przypadkach, dodatkowymi danymi. Właściwy organ ds. środowiska musi zatem przeprowadzić zarówno badanie, jak i analizę, aby uzyskać tak dokładną ocenę bezpośredniego i pośredniego wpływu danego przedsięwzięcia na elementy wskazane w pierwszych trzech akapitach art. 3 oraz interakcji pomiędzy tymi elementami, jak jest to możliwe.

4.1 [...] Art. 3 jest przepisem podstawowym.

44. [...] tj. uwzględnienie wyników konsultacji oraz zebranych informacji w procedurze wydawania zezwolenia. Obowiązek ten nie jest powiązany z szerszym obowiązkiem, nałożonym przepisami art. 3 dyrektywy 83/337 na właściwy organ ds. środowiska i dotyczącym przeprowadzenia przez niego oceny oddziaływania na środowisko w świetle elementów wskazanych w tym przepisie.

Treść uzasadnionej konkluzji

Jak opisano powyżej, właściwy organ musi przeanalizować informacje przekazane w raporcie OOS, a także wyniki konsultacji i, w stosownych przypadkach, wniesić o przekazanie informacji uzupełniających. Uzasadniona konkluzja, jako bezpośredni wynik tej oceny, powinna szczegółowo przedstawiać te analizy.

Poniższa ramka zawiera kilka wskazówek dotyczących sposobu opracowania wysokiej jakości uzasadnionej konkluzji.

Ramka 59: Wskazówki dotyczące opracowania uzasadnionej konkluzji

- Analiza i uzasadnienie różnych narzędzi i metod wykorzystywanych podczas przygotowania raportu OOS oraz następczych konsultacji.
- Analiza informacji i danych przekazanych w raporcie OOS oraz podczas konsultacji. Należy podkreślić kluczowe informacje ze scenariusza odniesienia, znaczący wpływ, przewidywany wpływ przedsięwzięcia, sugerowane środki w zakresie monitorowania i środki łagodzące oraz inne informacje.
- Przejrzyste omówienie dowodów w kontekście dojścia do konkluzji, z uwzględnieniem dodatkowych argumentów, które mogą się pojawić.
- Jednoznaczne wskazanie uzasadnionej konkluzji oraz argumentów, na których konkluzja została oparta.
- Opracowanie programu łagodzącego i monitorującego skutki przedsięwzięcia (w przypadku znaczącego negatywnego wpływu powodowanego przez przedsięwzięcie).

Dwa różne mechanizmy przyjmowania uzasadnionej konkluzji oraz wydania zezwolenia na inwestycję

Art. 8a ust. 1 dotyczy decyzji o przyznaniu zezwolenia na inwestycję i podkreśla konieczność włączenia do tej decyzji szeregu elementów, w tym uzasadnionej konkluzji i środków w zakresie monitorowania (patrz również sekcja dotycząca monitorowania).

W odniesieniu do tego punktu, dyrektywa OOŚ dopuszcza funkcjonowanie różnych mechanizmów OOŚ w państwach członkowskich, o czym mowa w art. 2 ust. 2 dyrektywy (patrz ramka poniżej).

Ramka 60: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 2 ust. 2

2. Ocena oddziaływania na środowisko może być zintegrowana z istniejącymi procedurami udzielania zezwolenia na inwestycję w państwach członkowskich lub, jeżeli takie nie istnieją, z innymi procedurami albo z procedurami, które będą ustanowione do realizacji celów niniejszej dyrektywy.

Zasadniczą koncepcją przedstawioną w motywie 21 dyrektywy z roku 2014 zmieniającej dyrektywę OOŚ, jest to, że „uzasadniona konkluzja [...] może być częścią zintegrowanej procedury udzielania zezwolenia na inwestycję lub może zostać włączona do innej wiążącej decyzji wymaganej, aby zrealizować cele niniejszej dyrektywy”. W UE funkcjonują dwa główne mechanizmy odnoszące się do wdrażania dyrektywy OOŚ. Można je opisać jako oddzielną procedurę OOŚ i procedurę zintegrowaną, w której OOŚ jest jedną z ocen prowadzonych w celu wydania decyzji o zezwoleniu na inwestycję.

- **Procedura zintegrowana**

Mechanizm procedury zintegrowanej obejmuje procedurę OOŚ przeprowadzaną równolegle z innymi ocenami w celu wydania decyzji o zezwoleniu na inwestycję. Uzasadniona konkluzja, jako taka, stanowi część decyzji ostatecznej w sprawie zezwolenia na inwestycję dla przedsięwzięcia.

- **Oddzielna procedura OOŚ**

W oddzielnej procedurze OOŚ, uzasadniona konkluzja jest przyjmowana w ramach procedury decyzyjnej prowadzonej osobno od procedury mającej na celu wydanie zezwolenia na inwestycję. W tym przypadku, warunki dotyczące środowiska wskazane w uzasadnionej konkluzji są wiążące. Wymóg art. 8a ust. 1 dyrektywy OOŚ zapewnia, że warunki dotyczące środowiska wskazane w uzasadnionej konkluzji są włączane do decyzji o zezwoleniu na inwestycję na późniejszym etapie. Ponieważ warunki określone w uzasadnionej konkluzji w sprawie OOŚ są wiążące, powinny obowiązywać podczas uchwalania zezwolenia na inwestycję.

3.2.3 Ramy czasowe w procesie podejmowania decyzji

Obowiązek zachowania odpowiednich ram czasowych w procesie podejmowania decyzji

Art. 5a ust. 5 dyrektywy OOŚ dotyczy określenia ram czasowych, w których muszą zostać podjęte decyzje w procesie OOŚ.

Ramka 60: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 8a ust. 5

5. Państwa członkowskie dokładają starań, by właściwy organ w rozsądnym czasie podjął wszelkie decyzje, o których mowa w ust. 1–3.

Art. ten opisuje ogólny obowiązek „rozsądnego czasu”. Obowiązek ten nie ma zastosowania całościowego, ale odnosi się do różnych decyzji, w tym m.in. do decyzji o uzasadnionej konkluzji, a także zezwolenia na inwestycję. Dyrektywa nie wskazuje dokładnie, jak długo powinien trwać rozsądny czas, a wykonawcy powinni mieć świadomość, że dokładne ramy czasowe mogą określać przepisy krajowe lub inne przepisy (np. rozporządzenie TEN-E).

Czas potrzebny organom na wydanie decyzji w sprawie zezwolenia na inwestycję może powodować istotną niepewność i znaczne opóźnienia po stronie wykonawców, a także generować dodatkowe koszty. Ponownie, zapewnienie, że decyzje są podejmowane w „rozsądnym czasie” może przyczynić się do bardziej efektywnego podejmowania decyzji i zwiększenia pewności, a także unikania wydłużonych procedur OOŚ.

Ramy czasowe obowiązywania uzasadnionej konkluzji

Dyrektywa OOS¹⁹ wymaga, aby organ właściwy dla wydania zezwolenia na inwestycję zappełnił aktualność uzasadnionej konkluzji w czasie podejmowania przez niego decyzji (Art. 8a ust. 6).

Ramka 61: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 8a ust. 6

6. Właściwy organ, podejmując decyzję o udzieleniu lub nieudzieleniu zezwolenia na inwestycję, upewnia się, że uzasadniona konkluzja, o której mowa w art. 1 ust. 2 lit. g) ppkt (iv), lub wszelkie decyzje, o których mowa w ust. 3 niniejszego artykułu, są nadal aktualne. W tym celu państwa członkowskie mogą ustalić terminy ważności uzasadnionej konkluzji, o której mowa w art. 1 ust. 2 lit. g) ppkt (iv), oraz wszelkich decyzji, o których mowa w ust. 3 niniejszego artykułu.

Elementy te rzucają dodatkowe światło na ogólny obowiązek zachowania „rozsądnego czasu”, o którym mowa w art. 8a ust. 5. W kontekście oddzielnej procedury OOS¹⁹, ocena wpływu na środowisko może zostać ukończona na wiele lat przed wydaniem decyzji o uzasadnionej konkluzji.

W związku z powyższym, państwa członkowskie mogą ustanowić ramy czasowe, w których uzasadniona konkluzja zachowuje ważność.

Ramka 63: Ważność uzasadnionej konkluzji w Chorwacji

Chorwacka ustawa o ochronie środowiska (*Zakon o zaštiti okoliša*) („O.G.” Nr 80/13, 153/13 i 78/15) reguluje zasady prowadzenia procedury OOS¹⁹ w Chorwacji.

Art. 92 ustawy określa okres ważności ostatecznej decyzji OOS¹⁹ na okres nieprzekraczający dwóch lat. W szczególności stanowi on, że decyzja OOS¹⁹ jest nieważna, jeżeli operator nie zażąda wydania zezwolenia prowadzącego do wydania pozwolenia na budowę w ciągu dwóch lat od daty wejścia w życie decyzji.

Właściwy organ powinien, w każdym przypadku, upewnić się, że uzasadniona konkluzja jest ważna, niezależnie od tego, czy ustalone dla niej ramy czasowe upłynęły, czy nie.

Ramy czasowe dla poinformowania społeczeństwa o decyzji w sprawie zezwolenia na inwestycję

Po wydaniu decyzji o zezwoleniu na inwestycję, należy poinformować społeczeństwo o jej wyniku.

Ramka 64: dyrektywa 2011/92/UE zmieniona dyrektywą 2014/52/UE

Art. 9 ust. 1

1. Kiedy podjęta zostaje decyzja o udzieleniu lub nieudzieleniu zezwolenia na inwestycję, właściwy organ lub organy niezwłocznie informują o niej społeczeństwo oraz organy, o których mowa w art. 6 ust. 1 [...]

Zmiany prawne dyrektywy OOS¹⁹ z roku 2014 dodały „niezwłocznie” do art. 9 ust. 1, tak aby ujednolicić go z brzmieniem art. 9 ust. 9 Konwencji z Aarhus, w której termin ten jest wykorzystywany. Należy zauważyć, że „niezwłocznie” można interpretować odmienne od zwrotu „odpowiednie ramy czasowe” stosowanego w dyrektywie OOS¹⁹. Sugeruje to brak określonego maksymalnego okresu czasu (ram czasowych), w których należy podjąć działania, ale także, że takie działania powinno być podjęte tak szybko, jak to możliwe.¹⁹

Na poziomie państw członkowskich mogą funkcjonować limity czasowe na odwołanie od decyzji, które obowiązują na poziomie krajowym.

3.2.4 Proces podejmowania decyzji w sprawie raportu OOS¹⁹: w skrócie

- Kwestie dotyczące środowiska oraz opinie konsultowanych społeczności muszą być „należycie wzięte pod uwagę” na etapie podejmowania decyzji (zarówno w sprawie uzasadnionej konkluzji, jak i zezwolenia na inwestycję).

¹⁹ Andrusevych, T. Alge, C. Konrad (eds), Case Law of the Aarhus Convention Compliance Committee 2004-2011 (Orzecznictwo Komitetu Zgodności z Konwencją Aarhus 2004-2011), wydanie drugie, str. 87

- Uzasadniona konkluzja jest wynikiem oceny przeprowadzonej przez właściwy organ niezależnie od oceny wykonawcy. Obejmuje ocenę informacji przekazanych w raporcie OOS, ocenę wyników konsultacji oraz, w stosownych przypadkach ocenę uzupełniającą właściwego organu oraz podjętą w efekcie decyzję w sprawie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.
- W państwach członkowskich funkcjonują dwa główne mechanizmy przyjmowania uzasadnionej konkluzji:
  - procedura zintegrowana – uzasadniona konkluzja jest włączana do decyzji o zezwoleniu na inwestycję;
  - oddzielna procedura OOS – uzasadniona konkluzja, jako wiążąca prawnie decyzja środowiskowa, jest przyjmowana niezależnie od wydania decyzji o zezwoleniu na inwestycję.
- Przed podjęciem decyzji o zezwoleniu na inwestycję, właściwy organ powinien sprawdzić, czy uzasadniona konkluzja jest aktualna.
- W decyzję o zezwoleniu na inwestycję należy włączyć różne elementy, w tym uzasadnioną konkluzję, warunki dotyczące środowiska oraz środki w zakresie monitorowania.
- Decyzję o odmowie wydania zezwolenia na inwestycję należy uzasadnić.

CZĘŚĆ C – LISTA KONTROLNA RAPORTU OOŚ

1 WPROWADZENIE

Niniejsza lista kontrolna została opracowana jako wsparcie dla użytkowników niniejszych wytycznych przy przygotowywaniu i ocenie raportu OOŚ. Listę kontrolną należy stosować łącznie z wytycznymi; może być ona wykorzystywana na wielu etapach procedury OOŚ. m.in.:

- do planowania i kierowania przygotowaniem raportu OOŚ przez wykonawców lub specjalistów;
- podczas oceny wersji wstępnej, do zapewnienia, że jest ona kompletna i zgodna ze wszystkimi wymogami i może zostać zastosowana do konsultacji lub przedłożona do właściwych organów;
- podczas sprawdzania, czy przekazano wystarczającą ilość informacji, aby umożliwić społeczeństwu i grupom zainteresowanym wyrażenie świadomych opinii i reakcji; oraz
- przez organy, w celu przeprowadzenia analizy raportu OOŚ po jego przedłożeniu.

Listę kontrolną podzielono na siedem sekcji zgodnych z kolejnością przedstawienia poszczególnych aspektów w części B niniejszych wytycznych:

- Opis przedsięwzięcia;
- Opis środowiska, które może zostać objęte oddziaływaniem przedsięwzięcia (w tym scenariusza odniesienia);
- Opis prawdopodobnego znaczącego wpływu przedsięwzięcia;
- Rozwiązania alternatywne;
- Opis środków łagodzących i kompensacyjnych;
- Opis środków w zakresie monitorowania;
- Jakość (prezentacja, podsumowanie w języku nietechnicznym i jakość ekspertów).

Każda sekcja zawiera szereg pytań do rozpatrzenia. Numery pytań znajdują się w pierwszej kolumnie, a sama treść pytań w drugiej. W trzeciej i czwartej kolumnie ocenia się, czy pytania są odpowiednie i czy zostały odpowiednio ukierunkowane. W ostatniej kolumnie należy wskazać, jakie dodatkowe informacje są wymagane.

Niektóre instrukcje dotyczące korzystania z listy kontrolnej zostały przedstawione powyżej, przy czym należy pamiętać, że sama lista kontrolna została opracowana jako elastyczne narzędzie, umożliwiające różnym uczestnikom procedury OOŚ korzystanie z niej na różnych etapach procedury.

Ocena, czy pytania zawarte w liście kontrolnej są odpowiednie

Lista kontrolna została opracowana tak, aby obejmować szeroki wachlarz potencjalnych sytuacji związanych z przedsięwzięciem, które zostały przewidziane w postanowieniach dyrektywy OOS. Obejmuje również różne rodzaje odpowiedzialności użytkowników, takich jak potwierdzenie, czy organy mają dostęp do niezbędnej wiedzy fachowej. W związku z powyższym, pierwszym krokiem podejmowanym przy korzystaniu z listy kontrolnej jest zdecydowanie - dla każdego pytania - czy jest ono odpowiednie dla:

- danego przedsięwzięcia;
- etapu procedury OOS (np. planowania, opracowania wersji wstępnej raportu, oceny końcowej, itp.);
- użytkownika w obszarze jego kompetencji (może być to np. specjalista przygotowujący raport, wykonawca oceniający wersję wstępną, organ analizujący raport końcowy).

Jeżeli pytanie jest odpowiednie, w kolumnie 3 należy wpisać „Tak”. Pod koniec każdej sekcji listy kontrolnej należy rozpatrzyć, czy przedsięwzięcie ma cechy szczególne, które wskazują na konieczność przekazania pewnych rodzajów informacji, które nie zostały zidentyfikowane w liście kontrolnej i które mogłyby być odpowiednie, i dodać je do listy kontrolnej w dedykowanych polach.

Ocena, czy przekazane informacje są wystarczające

Dla wszystkich pytań mających zastosowanie do przedsięwzięcia i kontekstu, użytkownik może następująco:

- włączyć określony punkt do planowania raportu OOS; lub
- przeprowadzić bardziej szczegółową ocenę raportu OOS i podjąć decyzje, czy informacje wskazane w pytaniu zostały przekazane i czy są wystarczające. Jeżeli informacje zostały przekazane i są wystarczające, w kolumnie 3 należy wpisać „Tak”. W przeciwnym razie należy wpisać „Nie”.

Podczas analizy, czy informacje są kompletne i wystarczające, osoba oceniająca powinna sprawdzić, czy pojawiły się jakiegokolwiek przeoczenia i czy mają one istotne znaczenie dla procesu konsultacji lub podejmowania decyzji. Jeżeli nie, ich identyfikacja lub wnioskowanie o przekazanie dalszych informacji może okazać się zbędne. Takie działanie pozwoli na uniknięcie zbędnych opóźnień w procesie OOS. Elementy wymagające rozpatrzenia obejmują:

- mające zastosowanie przepisy prawne i elementy, które podmiot podejmujący decyzje powinien uwzględnić na tym etapie w procesie przyznawania zezwolenia dla przedsięwzięcia;
- skalę i złożoność przedsięwzięcia, a także wrażliwość środowiska, na które będzie oddziaływać przedsięwzięcie;
- stwierdzenie, czy aspekty środowiskowe podniesione w przedsięwzięciu są znaczące;
- opinie społeczne i strony konsultowane w przedsięwzięciu oraz stopień kontrowersji.

Wskazanie, czy przekazanie informacji uzupełniających jest konieczne

Jeżeli odpowiedź na pytanie oceniające wynosi „Nie”, należy rozpatrzyć, jakie dalsze informacje są wymagane i wskazać je w kolumnie 4.

Sytuacja taka może pojawić się w wielu przypadkach, przykładowo, gdy:

- wykonawcy oceniający raport OOS, przed jego złożeniem, stwierdzą, że informacje przekazane przez specjalistów OOS są niewystarczające i mogą zażądać, aby zebrali dodatkowe dowody i poddali je analizie;

- członkowie społeczności uczestniczącej w procedurze konsultacji stwierdzą, że przekazane informacje są niekompletne lub niewystarczające, aby umożliwić im skuteczny udział w procesie konsultacji. Na etapie konsultacji, mogą oni poinformować o tym fakcie zarówno podmioty oceniające, jak i właściwy organ. Właściwy organ interweniujący w proces OOS musi mieć pewność, że przekazane informacje są wystarczające do przyjęcia uzasadnionej konkluzji i wydania decyzji o zezwoleniu na inwestycję.

Użytkownik może również przekazać sugestie dotyczące miejsca i sposobu uzyskania informacji.

3 LISTA KONTROLNA OCENY

SEKCJA 1 OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
Cele i cechy fizyczne przedsięwzięcia				
1.1	Czy wyjaśniono cele przedsięwzięcia i konieczność jego realizacji?			
1.2	Czy opisano program realizacji przedsięwzięcia, przedstawiający szczegółowo szacowany okres realizacji (np. planowane daty rozpoczęcia i zakończenia) budowy, eksploatacji i likwidacji? (opis powinien zawierać etapy różnych działań w głównych etapach przedsięwzięcia, przykładowo etap wydobywania w przypadku działalności górniczej)			
1.3	Czy opisano wszystkie główne cechy przedsięwzięcia? (w celu uzyskania wsparcia, patrz lista kontrolna w części C wytycznych dotyczących ustalania zakresu z tej serii)			
1.4	Czy zidentyfikowano lokalizację każdego elementu przedsięwzięcia, w razie konieczności za pomocą map, planów i wykresów?			
1.5	Czy opisano plan obiektu (lub obiektów), którego dotyczy przedsięwzięcie? (w tym wysokość terenu n.p.m., budynki, inne struktury fizyczne, roboty podziemne, nabrzeżne, magazyny, zbiorniki wodne, roślinność, korytarze dostępne, granice)			
1.6	Dla przedsięwzięć liniowych, czy opisano korytarze drogowe, położenie w płaszczyźnie poziomej i pionowej oraz tunelowanie i roboty ziemne?			
1.7	Czy opisano działania niezbędne na etapie budowy przedsięwzięcia (w tym wymogi dotyczące zagospodarowania terenu)?			
1.8	Czy opisano działania niezbędne na etapie eksploatacji przedsięwzięcia? (w tym wymogi dotyczące zagospodarowania terenu i roboty rozbiórkowe)?			
1.9	Czy opisano działania niezbędne na etapie likwidacji przedsięwzięcia (w tym zamknięcie, demontaż, rozbiórkę, porządkowanie, rekultywację, przywrócenie użytkowania, itp.)			
1.10	Czy opisano dodatkowe usługi wymagane do realizacji przedsięwzięcia? (np. transport, wodociągi, kanalizacja, zagospodarowanie odpadów, elektryczność, telekomunikacja)			
1.11	Czy zidentyfikowano potencjalną zabudowę, która powstanie w efekcie realizacji przedsięwzięcia? (np. nowe budynki, drogi, infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna, wydobywanie kruszyw)			
1.12	Czy zidentyfikowano bieżące rodzaje działalności,			

SEKCJA 1 OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
	które ulegną zmianie lub zanikną w efekcie realizacji przedsięwzięcia?			
1.13	Czy zidentyfikowano inną istniejącą lub planowaną zabudowę, na które przedsięwzięcie może wywierać skutki kumulatywne?			
1.14	Czy opisano „całe przedsięwzięcie”, np. w tym wszystkie roboty powiązane/towarzyszące?			
1.15	Czy jakiegokolwiek działania opisane jako część „całego przedsięwzięcia” zostały wyłączone z oceny? Czy zidentyfikowano takie wyłączenia? (np. działalność powiązana/towarzysząca może zostać włączona, ponieważ mieści się w zakresie dyrektywy (załącznik I lub II), lub można uznać ją za integralną część głównych robót infrastrukturalnych za pomocą „testu środka ciężkości”. Wytyczne dotyczące robót powiązanych i towarzyszących zostały opublikowane przez Komisję Europejską w orzecznictwie dostępnym pod adresem: http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Note%20-%20Interpretation%20of%20Directive%2085-337-EEC.pdf)			
Wielkość przedsięwzięcia				
1.16	Czy określono wielkość terenu zajętego przez każdy ze stałych elementów przedsięwzięcia i przedstawiono go na mapie w skali? (w tym powiązane ustalenia dostępne, krajobrazowe i dotyczące obiektów towarzyszących)			
1.17	Czy określono wielkość terenu niezbędnego tymczasowo pod budowę i przedstawiono go na mapie?			
1.18	Czy opisano sposób rekultywacji i użytkowania terenu niezbędnego tymczasowo pod eksploatację przedsięwzięcia? (np. teren wykorzystywany pod górnictwo lub wydobywanie)			
1.19	Czy określono wielkość konstrukcji lub innych robót będących częścią przedsięwzięcia? (np. powierzchnię i wysokość budynków, wielkość wykopów, powierzchnię lub wysokość nasadzeń, wysokość konstrukcji takich jak skarpy, mosty lub kominy, przepływ lub głębokość wód)			
1.20	Czy opisano postać i wygląd konstrukcji lub innych obiektów wykonanych w ramach przedsięwzięcia? (np. rodzaj, wykończenie i kolor materiałów, projekt budynków i konstrukcji, gatunki roślin, nawierzchnie ziemne, itp.)			
1.21	Dla przedsięwzięć z zakresu zabudowy miejskiej lub podobnej, czy określono liczbę i inne cechy charakterystyczne nowych populacji lub społeczności biznesowych?			
1.22	Dla przedsięwzięć obejmujących przesiedlenie ludzi lub relokację działalności, czy opisano liczbę			

SEKCJA 1 OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
	i inne cechy charakterystyczne relokowanych osób/podmiotów?			
1.23	Dla nowej infrastruktury transportowej lub przedsięwzięć generujących intensywny ruch, czy opisano rodzaj, wielkość, wzorzec czasowy oraz rozkład geograficzny nowego ruchu generowanego lub zmienionego w efekcie realizacji przedsięwzięcia?			
Procesy produkcyjne i wykorzystane zasoby				
1.24	Czy opisano wszystkie procesy występujące na etapie eksploatacji przedsięwzięcia? (np. procesy produkcyjne lub inżynieryjne, produkcję surowców, metody produkcji rolnej lub leśnej, procesy wydobywcze)			
1.25	Czy opisano rodzaje i ilości produktów wytworzonych przez przedsięwzięcie? (mogą być to produkty pierwotne lub wyroby, zasoby, takie jak moc lub woda lub usługi, w tym usługi dla domu, transportowe, w zakresie handlu detalicznego, rekreacji, edukacji i usługi komunalne (woda, odpady, itp.)			
1.26	Czy omówiono rodzaje i wielkość zasobów, np. zasobów naturalnych (w tym wód, gruntów, gleb i różnorodności biologicznej), surowców i energii?			
1.27	Czy omówiono implikacje związane z pozyskaniem zasobów, np. zasobów naturalnych (w tym wód, gruntów, gleb i różnorodności biologicznej), materiałów i energii?			
1.28	Czy omówiono efektywność gospodarowania zasobami i ich zrównoważone wykorzystywanie, np. zasobów naturalnych (w tym wód, gruntów, gleb i różnorodności biologicznej), surowców i energii?			
1.29	Czy zidentyfikowano i określono ilość materiałów niebezpiecznych stosowanych, przechowywanych, wykorzystywanych lub wytwarzanych w ramach przedsięwzięcia? <ul style="list-style-type: none"> ▪ na etapie budowy; ▪ na etapie eksploatacji; ▪ na etapie likwidacji. 			
1.30	Czy omówiono transport zasobów, w tym zasobów naturalnych (w tym wód, gruntów, gleb i różnorodności biologicznej) i surowców do miejsca realizacji przedsięwzięcia oraz wielkość ruchu? (w tym transport drogowy, kolejowy i morski) <ul style="list-style-type: none"> ▪ na etapie budowy; ▪ na etapie eksploatacji; ▪ na etapie likwidacji. 			
1.31	Czy omówiono implikacje dla środowiska, społeczne i społeczno-ekonomiczne wynikające			

SEKCJA 1 OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
	z realizacji przedsięwzięcia? Czy, przykładowo, w efekcie realizacji przedsięwzięcia wzrośnie lub spadnie zatrudnienie? <ul style="list-style-type: none"> ▪ na etapie budowy; ▪ na etapie eksploatacji; ▪ na etapie likwidacji. 			
1.32	Czy oszacowano środki dotyczące dostępu oraz wielkość ruchu związaną z transportem robotników i osób odwiedzających na miejsce realizacji przedsięwzięcia? <ul style="list-style-type: none"> ▪ na etapie budowy; ▪ na etapie eksploatacji; ▪ na etapie likwidacji. 			
1.3.3	Czy omówiono warunki zamieszkania i usługi dla pracowników tymczasowych lub stałych przedsięwzięcia? (dotyczy przedsięwzięć wymagających przeniesienia licznej nowej siły roboczej w miejsce realizacji, na potrzeby budowy lub długoterminowo)			
Pozostałości i emisje				
1.34	Czy zidentyfikowano rodzaje i ilość odpadów stałych wytwarzanych przez przedsięwzięcie? (w tym odpady budowlane lub rozbiórkowe, nadwyżka urobku, odpady procesowe, produkty uboczne, nadwyżki produktów lub produkty odrzucone, odpady niebezpieczne, odpady komunalne lub komercyjne, odpady rolne lub leśne, odpady z porządkowania terenu, odpady górnicze i likwidacyjne) <ul style="list-style-type: none"> ▪ na etapie budowy; ▪ na etapie eksploatacji; ▪ na etapie likwidacji. 			
1.35	Czy omówiono skład i toksyczność lub inne zagrożenia powodowane przez odpady stałe wytwarzane w ramach przedsięwzięcia?			
1.36	Czy opisano metody zbiórki, przechowywania, zagospodarowania, transportu i utylizacji odpadów stałych?			
1.37	Czy omówiono lokalizację końcowej utylizacji wszystkich odpadów stałych, z uwzględnieniem odpowiedniego/odpowiednich planu/planów gospodarki odpadami?			
1.38	Czy zidentyfikowano rodzaje i ilość ścieków wytworzonych w ramach przedsięwzięcia? (w tym spływ z terenu przedsięwzięcia i kanalizację, ścieki procesowe, wody chłodzące, ścieki oczyszczone, kanalizacja) <ul style="list-style-type: none"> ▪ na etapie budowy; ▪ na etapie eksploatacji; ▪ na etapie likwidacji. 			
1.39	Czy omówiono skład i toksyczność lub inne zagrożenia powodowane przez ścieki wytwarzane w ramach przedsięwzięcia?			
1.40	Czy opisano metody zbiórki, przechowywania,			

SEKCJA 1 OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
	zagospodarowania, transportu i utylizacji ścieków?			
1.41	Czy omówiono lokalizację końcowej utylizacji wszystkich ścieków?			
1.42	Czy zidentyfikowano rodzaje i ilość emisji gazowych i pyłów wytworzonych w ramach przedsięwzięcia? (w tym emisje procesowe, nieorganizowane, emisje ze spalania paliw kopalnych ze źródeł stacjonarnych i mobilnych, emisje z ruchu, pyły z transportu materiałów, odory) <ul style="list-style-type: none"> ▪ na etapie budowy; ▪ na etapie eksploatacji; ▪ na etapie likwidacji. 			
1.43	Czy omówiono skład i toksyczność lub inne zagrożenia powodowane przez emisje do powietrza wytwarzane w ramach przedsięwzięcia?			
1.44	Czy opisano metody zbiórki, przechowywania, zagospodarowania, transportu i uwolnienia emisji do powietrza?			
1.45	Czy omówiono lokalizację uwolnienia zidentyfikowanych emisji do powietrza i czy zidentyfikowano cechy uwolnienia? (np. wysokość komina, prędkość i temperaturę uwolnienia)			
1.46	Czy opisano metody wychwytywania, utylizacji i zagospodarowania emisji?			
1.47	Czy zidentyfikowano lokalizację zagospodarowania zidentyfikowanych emisji oraz cechy miejsca zagospodarowania? (np. rodzaj miejsca, pojemność, stosowane metody)			
1.48	Czy omówiono potencjał odzysku materiałów z odpadów i pozostałości? (w tym ponowne wykorzystanie, recykling lub odzysk energii z odpadów stałych i ścieków)			
1.49	Czy zidentyfikowano i określono wielkość jakichkolwiek źródeł hałasu, ciepła, światła lub promieniowania elektromagnetycznego pochodzących z przedsięwzięcia? (w tym sprzęt, procesy, roboty budowlane, ruch, oświetlenie, itp.)			
1.50	Czy zidentyfikowano metody szacowania ilości i składu wszystkich pozostałości i emisji i omówiono potencjalne trudności?			
1.51	Czy omówiono niepewności związane z szacowaniem pozostałości i emisji?			
Ryzyka wypadków i zagrożenia				
1.52	Czy omówiono ryzyka związane z realizacją przedsięwzięcia? <ul style="list-style-type: none"> ▪ ryzyka związane z postępowaniem z materiałami niebezpiecznymi; ▪ ryzyka związane z wyciekami, pożarem, wybuchem; ▪ ryzyka związane z wypadkami drogowymi; 			

SEKCJA 1 OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ryzyka związane z awariami lub usterkami procesowymi lub instalacji; ▪ ryzyka związane z narażeniem przedsięwzięcia na katastrofy naturalne (trzęsienie ziemi, powódź, osuwiska, itp.) 			
1.53	Czy opisano środki zapobiegające i metody reagowania na wypadki i zdarzenia niestandardowe? (środki zapobiegawcze, szkolenia, plany awaryjne, plany reagowania, systemy wczesnego ostrzegania, itp.)			
1.54	Czy wdrożono plan gotowości na wypadek sytuacji awaryjnej (np. proponowany jako część środków łagodzących ujętych w raporcie OOS)?			
1.55	Czy ten plan jest zgodny z wymogami przepisów unijnych, w szczególności art. 12 dyrektywy Seveso (Dyrektywa 2012/18/UE w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi), który odnosi się do planów awaryjnych?			
Inne pytania dotyczące opisu przedsięwzięcia				

SEKCJA 2 OPIS ELEMENTÓW ŚRODOWISKA, NA KTÓRE PRZEDSIĘWZIĘCIE MOŻE MIEĆ WPŁYW				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
Scenariusz odniesienia: aspekty środowiska				
2.1	Czy opisano obecne sposoby zagospodarowania terenu, na którym ma być realizowane przedsięwzięcie oraz otaczające tereny, i czy zidentyfikowano osoby mieszkające lub użytkujące teren? (w tym zagospodarowanie terenu do celów mieszkalnych, komercyjnych, przemysłowych, rolnych, rekreacyjnych i wypoczynkowych oraz wszelkie budynki, konstrukcje lub inne nieruchomości)			
2.2	Czy opisano ukształtowanie, warunki geologiczne i gruntowe terenu, na którym ma być realizowane przedsięwzięcie, oraz otaczających terenów?			
2.3	Czy opisano jakiegokolwiek istotne cechy ukształtowania terenu lub warunków geologicznych oraz warunki i sposób zagospodarowania gruntów? (w tym jakość, stabilność i erozję gleb, wykorzystanie na potrzeby rolnicze i jakość gruntów rolnych)			
2.4	Czy opisano różnorodność biologiczną terenów/obszarów morskich, na które przedsięwzięcie może mieć wpływ, oraz otaczających terenów/obszarów i czy przedstawiono ją na odpowiednich mapach?			
2.5	Czy opisano gatunki (w tym populacje i siedliska) oraz rodzaj siedlisk, na które przedsięwzięcie może mieć wpływ? (szczególną uwagę należy zwrócić na gatunki i siedliska chronione na mocy dyrektywy ptasiej i siedliskowej (Dyrektywa 92/43/EWG i dyrektywa 2009/147/WE)			
2.6	Czy opisano obszary Natura 2000, na które przedsięwzięcie może mieć wpływ?			
2.7	Czy opisano środowisko wodne na obszarze? (w tym odniesienia do planów/programów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy na mocy RDW, płynące i stojące wody powierzchniowe, wody podziemne, ujścia rzek, wody przybrzeżne i morskie oraz sptyw i drenaż. Uwaga: nie dotyczy, jeżeli przedsięwzięcie nie będzie mieć wpływu na środowisko wodne)			
2.8	Czy opisano warunki hydrologiczne, stan wód oraz wykorzystanie zasobów wodnych, na które przedsięwzięcie może mieć wpływ? (w tym plan/program gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy lub środki na mocy RDW, wykorzystanie wód na potrzeby wodociągów, rybołówstwo, wędkarstwo, kąpiele, rekreacja, żegluga, zrzut ścieków)			
2.9	Czy opisano lokalne warunki klimatyczne i meteorologiczne na obszarze? (Uwaga: nie dotyczy, jeżeli przedsięwzięcie nie będzie mieć wpływu na atmosferę)			
2.10	Czy opisano obecną jakość powietrza na obszarze, w tym, w stosownych przypadkach, wartości graniczne określone przepisami			

SEKCJA 2 OPIS ELEMENTÓW ŚRODOWISKA, NA KTÓRE PRZEDSIĘWZIĘCIE MOŻE MIEĆ WPŁYW				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
	Dyrektywy 2008/50/WE i 2004/107/WE, a także stosownych programów przyjętych na mocy tych przepisów? (Uwaga: nie dotyczy, jeżeli przedsięwzięcie nie będzie mieć wpływu na powietrze atmosferyczne).			
2.11	Czy opisano istniejące emisje hałasu, w tym, w stosownych przypadkach, odniesienia do map hałasu i planów działań określonych przepisami dyrektywy 2002/49/UE odnoszącej się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku? (Uwaga: nie dotyczy, jeżeli przedsięwzięcie nie będzie mieć wpływu na środowisko akustyczne)			
2.12	Czy opisano bieżącą sytuację w zakresie światła, ciepła i promieniowania elektromagnetycznego? (Uwaga: nie dotyczy, jeżeli przedsięwzięcie nie będzie mieć wpływu na te cechy środowiska)			
2.13	Czy opisano aktywa materialne na obszarze, na które przedsięwzięcie może mieć wpływ? (w tym budynki, inne konstrukcje, zasoby mineralne i wodne)			
2.14	Czy opisano lokalizacje lub elementy cenne pod względem archeologicznym, historycznym, architektonicznym lub inne elementy o znaczeniu dla wspólnoty lub kultury na obszarze, na które przedsięwzięcie może mieć wpływ, w tym obszary wyznaczone lub chronione?			
2.15	Czy opisano krajobraz lub krajobraz miejski na obszarze, na który przedsięwzięcie może mieć wpływ, w tym elementy krajobrazu chronionego lub elementy i punkty widokowe?			
2.16	Czy opisano warunki demograficzne, społeczne i społeczno-gospodarcze (np. zatrudnienie) na obszarze?			
2.17	Czy opisano przyszłe zmiany w którymkolwiek z ww. aspektów środowiska, które mogą pojawić się w przypadku niezrealizowania przedsięwzięcia? (tzw. dynamiczny scenariusz odniesienia)			
Gromadzenie danych i metody				
2.18	Czy badany obszar został określony wystarczająco kompleksowo i obejmuje wszystkie obszary, na które przedsięwzięcie może mieć wpływ?			
2.19	Czy skontaktowano się ze wszystkimi właściwymi krajowymi i lokalnymi organami w celu zebrania informacji o stanie środowiska opisanym w scenariuszu odniesienia?			
2.20	Czy zbadano wszystkie źródła danych i informacji z istniejących baz danych, bezpłatnych serwisów i innych odpowiednich ocen wpływu na środowisko?			
2.21	Czy zamieszczono odpowiednie odniesienia do źródeł danych i informacji dotyczących istniejącego stanu środowiska?			
2.22	Czy uzasadniono, dlaczego wykorzystano			

SEKCJA 2 OPIS ELEMENTÓW ŚRODOWISKA, NA KTÓRE PRZEDSIĘWZIĘCIE MOŻE MIEĆ WPŁYW				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
	określone bazy danych, a nie inne?			
2.23	Czy zgromadzono dane na potrzeby scharakteryzowania środowiska opisanego w scenariuszu odniesienia, czy opisano zastosowane metody, napotkane trudności i niepewności?			
2.24	Czy metody zastosowano zgodnie z przeznaczeniem?			
2.25	Czy opisano metody zastosowane do prognozowania wpływu przedsięwzięcia na zmiany klimatu? (w stosownych przypadkach)			
2.26	Czy opisano metody zastosowane do prognozowania wpływu zmian klimatu na przedsięwzięcie?			
2.27	Czy omówiono niepewności związane z prognozami rozwoju zmian klimatu? (w stosownych przypadkach)			
2.28	Czy rozważono przeprowadzenie oceny cyklu życia przedsięwzięcia w celu opisanego wpływu przedsięwzięcia na zmiany klimatu? (w stosownych przypadkach)			
2.29	Czy wyjaśniono istotne braki danych dotyczących obecnego stanu środowiska/prognozie rozwoju (np. zmian klimatu), oraz środki podjęte w celu kompensacji tych braków podczas oceny?			
2.30	Czy gromadzenie danych w celu odpowiedniego scharakteryzowania stanu środowiska opisanego w scenariuszu odniesienia mogłoby być wymagane, ale nie jest praktyczne i zasadne z jakiegokolwiek przyczyny, czy wyjaśniono powody, i czy podano propozycje dotyczące badań podejmowanych na późniejszym etapie?			
Inne pytania dotyczące opisu środowiska				

SEKCJA 3 OPIS PRAWDOPODOBNEGO ZNACZĄCEGO WPŁYWU PRZEDSIĘWZIĘCIA				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
Ustalanie zakresu wpływu				
3.1	Czy opisano proces, w ramach którego ustalono zakres informacji do raportu OOS? (w celu uzyskania informacji pomocniczych, patrz wytyczne dotyczące ustalania zakresu z tej serii)			
3.2	Czy wyraźnie wskazano, że do ustalania zakresu zastosowano podejście systemowe?			
3.3	Czy podczas ustalania zakresu przeprowadzono konsultacje?			
3.4	Czy przedstawiono uwagi i opinie stron konsultowanych?			
Prognozowanie bezpośredniego wpływu				
3.5	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, określono wielkość bezpośredniego, pierwotnego wpływu na zagospodarowanie terenu, ludność i zabudowę?			
3.6	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, określono wielkość bezpośredniego, pierwotnego wpływu na właściwości geologiczne i charakterystykę gleb?			
3.7	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, określono wielkość bezpośredniego, pierwotnego wpływu na różnorodność biologiczną? (czy, w stosownych przypadkach, dokonano odniesień do obszarów Natura 2000 (Dyrektywa 2009/147/WE i Dyrektywa 92/43/EWG)).			
3.8	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, określono wielkość bezpośredniego, pierwotnego wpływu na warunki hydrologiczne i stan wód?			
3.9	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, określono wielkość bezpośredniego, pierwotnego wpływu na zagospodarowanie środowiska wodnego? (czy, w stosownych przypadkach, dokonano odniesień do planów/programów zagospodarowania wód na obszarach dorzeczy w ramach środków przewidzianych w RDW (2000/60/WE))			
3.10	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, określono wielkość bezpośredniego, pierwotnego wpływu na jakość powietrza? (czy, w stosownych przypadkach, dokonano odniesień do planów jakości powietrza przewidzianych dyrektywą 2008/50/WE i 2004/107/WE))			
3.11	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, określono wielkość bezpośredniego, pierwotnego wpływu na zmiany klimatu?			
3.12	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, określono wielkość bezpośredniego, pierwotnego wpływu na środowisko akustyczne (hałas lub drgania)? (czy, w stosownych przypadkach, dokonano odniesień do planów/programów działań na mocy dyrektywy o hałasie w środowisku (2002/49/UE))			
3.13	Czy opisano i, w stosownych przypadkach,			

SEKCJA 3 OPIS PRAWDOPODOBNEGO ZNACZĄCEGO WPŁYWU PRZEDSIĘWZIĘCIA				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
	określono wielkość bezpośredniego, pierwotnego wpływu na światło, ciepło lub promieniowanie elektromagnetyczne?			
3.14	Czy opisano bezpośredni, pierwotny wpływ na aktywa materialne i wyczerpywanie się zasobów naturalnych (np. paliw kopalnych, minerałów)?			
3.15	Czy opisano bezpośredni, pierwotny wpływ na lokalizacje lub obiekty o znaczeniu kulturowym?			
3.16	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, zilustrowano bezpośredni, pierwotny wpływ na jakość krajobrazu oraz elementy i punkty widokowe?			
3.17	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, określono wielkość bezpośredniego, pierwotnego wpływu na istotne dla środowiska uwarunkowania demograficzne, społeczne i społeczno-gospodarcze na obszarze?			
3.18	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, określono ilościowo wtórny wpływ na elementy środowiska określone powyżej, spowodowany wpływem pierwotnym na inne elementy? (np. wpływ na różnorodność biologiczną, w tym na gatunki i siedliska chronione na mocy dyrektyw 92/42/EWG i 2009/147/WE spowodowany przez zanieczyszczenia gleb, powietrza lub wód, wpływ na wykorzystanie wód wynikający ze zmian w hydrologii lub jakości wód; wpływ na pozostałości archeologiczne spowodowany przemieszczeniem gleb)			
3.19	Czy opisano tymczasowy, krótkoterminowy wpływ powodowany wyłącznie na etapie budowy lub na ograniczonych czasowo etapach eksploatacji przedsięwzięcia lub likwidacji? (np. emisje wytwarzane na etapie budowy)			
3.20	Czy opisano trwały wpływ na środowisko spowodowany budową, eksploatacją lub likwidacją przedsięwzięcia?			
3.21	Czy opisano długoterminowy wpływ spowodowany przez działalność w całym cyklu życia przedsięwzięcia lub akumulacją zanieczyszczeń?			
3.22	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, określono ilościowo wpływ, który mógł wynikać z wypadków, niestandardowych zdarzeń lub narażenia przedsięwzięcia na katastrofy naturalne lub spowodowane przez człowieka?			
3.23	Czy opisano wpływ na środowisko spowodowany działalnością pomocniczą dla głównego przedsięwzięcia? (działalność pomocnicza stanowi część przedsięwzięcia, ale zwykle odbywa się w pewnej odległości od lokalizacji przedsięwzięcia, np. budowa dróg dojazdowych i infrastruktury, ruch, pozyskiwanie kruszyw lub innych surowców, wytwarzanie i dostawy			

SEKCJA 3 OPIS PRAWDOPODOBNEGO ZNACZĄCEGO WPŁYWU PRZEDSIĘWZIĘCIA				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
	prądu, utylizacja ścieków lub odpadów). W celu zapoznania się z dodatkowymi wytycznymi i wyjaśnieniami dotyczącymi oceny robót pomocniczych, patrz http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Note%20-%20Interpretation%20of%20Directive%2085-337-EEC.pdf			
3.24	Czy opisano wpływ pośredni na środowisko na skutek zabudowy wtórnej? (zabudowa wtórna dotyczy innych przedsięwzięć, niebędących częścią głównego przedsięwzięcia, wybudowaną w efekcie realizacji przedsięwzięcia, tj. w celu dostarczania nowych towarów lub usług niezbędnych do funkcjonowania przedsięwzięcia, zakwaterowania pracowników przyjezdnych lub działalności, które powstały w efekcie przedsięwzięcia)			
3.25	Czy opisano skutki kumulatywne dla środowiska powstałe w efekcie przedsięwzięcia, w połączeniu z innymi obecnymi lub planowanymi projektami w pobliżu lokalizacji przedsięwzięcia? (należy opisać różne przyszłe scenariusze w tym najgorszy możliwy scenariusz, a także wpływ na zmiany klimatu i różnorodność biologiczną. W celu zapoznania się z dodatkowymi wytycznymi dotyczącymi skutków kumulatywnych, patrz http://europa.eu.environment/eia/eia-support http://ec.europa.eu/environment/archives/eia/eia-studiesand-reports/pdf/guidel.pdf).			
3.26	Czy opisano wpływ transgraniczny przedsięwzięcia na środowisko, zarówno w fazie budowy, jak i eksploatacji?			
3.27	Czy odpowiednio zidentyfikowano zakres geograficzny, czas trwania, częstotliwość, odwracalność i prawdopodobieństwo wystąpienia każdego wpływu?			
Prognozowanie wpływu na zdrowie ludzkie i zrównoważony rozwój				
3.28	Czy opisano i, w stosownych przypadkach, określono wielkość wpływu pierwotnego i wtórnego na zdrowie ludzkie i dobrostan? (np. wpływ na zdrowie spowodowany uwalnianiem substancji toksycznych do środowiska, zagrożenia dla zdrowia w efekcie poważnych zagrożeń związanych z przedsięwzięciem, wpływu spowodowanego zmianami wektorów chorób w efekcie realizacji przedsięwzięcia, zmiany warunków życiowych, wpływ na grupy podatne)			
3.29	Czy omówiono, w stosownych przypadkach, wpływ na takie kwestie jak różnorodność biologiczna, środowisko morskie, globalne zmiany klimatu, wykorzystanie zasobów naturalnych i ryzyko katastrof?			
Ocena znaczenia wpływu				
3.30	Czy znaczenie lub istotność każdego prognozowanego			

SEKCJA 3 OPIS PRAWDOPODOBNEGO ZNACZĄCEGO WPŁYWU PRZEDSIĘWZIĘCIA				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
	wpływu została należycie wyjaśniona w odniesieniu do wymogów prawnych lub wymogów polityk, innych standardów, i czy wskazano, liczbę, istotność oraz wrażliwość narażonych osób, zasobów lub innych receptorów?			
3.31	W przypadkach, gdy wpływ został oceniony pod kątem wymogów i norm prawnych, czy zastosowano odpowiednie normy lokalne, krajowe lub międzynarodowe, i czy wskazano odpowiednie wytyczne?			
3.32	Czy opisano zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ na środowisko?			
Metody oceny oddziaływania				
3.33	Czy opisano metody stosowane do prognozowania wpływu, i czy omówiono powody ich wyboru, napotkane trudności i niepewność wyników?			
3.34	W przypadku niepewności co do szczegółów przedsięwzięcia, i jego wpływu na środowisko/zmiany klimatu, czy opisano najgorsze możliwe prognozy?			
3.35	W przypadku trudności w gromadzeniu danych niezbędnych do prognozy lub oceny wpływu, czy trudności te zostały opisane i czy omówiono ich implikacje na wyniki?			
3.36	Czy przejrzystość opisano podstawę oceny znaczenia lub istotności oddziaływań?			
3.37	Czy oddziaływania opisano w scenariuszu, w którym wszystkie proponowane środki łagodzące zostały wdrożone, tj. czy opisano wpływ rezydualny?			
3.38	Czy poziom uwzględnienia każdego wpływu jest odpowiedni do jego istotności w kontekście wydania decyzji o zezwoleniu na inwestycję? Czy dyskusja koncentruje się na kluczowych elementach i pomija zbędne lub niemające zastosowania informacje?			
3.39	Czy położono odpowiedni nacisk na najcięższe, negatywne oddziaływania przedsięwzięcia, a mniejszy nacisk na mniej znaczący wpływ?			
Inne pytania dotyczące opisu wpływu				
	Czy, w celu uniknięcia powielenia ocen, przy przygotowywaniu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko uwzględniono dostępne wyniki innych odpowiednich ocen wymaganych przepisami unijnymi lub krajowymi? Jeśli tak, w jaki sposób?			

SEKCJA 3 OPIS PRAWDOPODOBNEGO ZNACZĄCEGO WPŁYWU PRZEDSIĘWZIĘCIA				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?

SEKCJA 4 ANALIZA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
4.1	Czy uwzględniono i oceniono różne rozwiązania alternatywne zasugerowane na etapie ustalania zakresu, a jeżeli nie, czy podano uzasadnienie?			
4.2	Czy wykonawca i specjaliści przygotowujący raport OOS, zidentyfikowali i ocenili dodatkowe rozwiązania alternatywne (do tych zasugerowanych na etapie ustalania zakresu)?			
4.3	Czy proces, w ramach którego przedsięwzięcie zostało opracowane, i czy opisano rozwiązania alternatywne do projektu przedsięwzięcia analizowane podczas tego procesu? (w celu uzyskania dodatkowych informacji, patrz wytyczne w sprawie rodzajów potencjalnie odpowiednich rozwiązań alternatywnych w wytycznych dotyczących ustalania zakresu z tej serii)			
4.4	Czy opisano rozwiązania alternatywne dla projektu analizowanego podczas tego procesu? (w celu uzyskania dodatkowych informacji, patrz wytyczne w sprawie rodzajów potencjalnie odpowiednich rozwiązań alternatywnych w wytycznych dotyczących ustalania zakresu z tej serii)			
4.5	Czy podczas procesu analizowano rozwiązania alternatywne dla technologii? (w celu uzyskania dodatkowych informacji, patrz wytyczne w sprawie rodzajów potencjalnie odpowiednich rozwiązań alternatywnych w wytycznych dotyczących ustalania zakresu z tej serii)			
4.6	Czy opisano rozwiązania alternatywne dla lokalizacji przedsięwzięcia analizowane podczas procesu? (w celu uzyskania dodatkowych informacji, patrz wytyczne w sprawie rodzajów potencjalnie odpowiednich rozwiązań alternatywnych w wytycznych dotyczących ustalania zakresu z tej serii)			
4.7	Czy opisano rozwiązania alternatywne dla wielkości przedsięwzięcia analizowane podczas procesu? (w celu uzyskania dodatkowych informacji, patrz wytyczne w sprawie rodzajów potencjalnie odpowiednich rozwiązań alternatywnych)			

SEKCJA 4 ANALIZA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
	w wytycznych dotyczących ustalania zakresu z tej serii)			
4.8	Czy opisano rozwiązania alternatywne dla skali przedsięwzięcia analizowane podczas procesu? (w celu uzyskania dodatkowych informacji, patrz wytyczne w sprawie rodzajów potencjalnie odpowiednich rozwiązań alternatywnych w wytycznych dotyczących ustalania zakresu z tej serii)			
4.9	Czy opisano scenariusz odniesienia w scenariuszu „zerowym”?			
4.10	Czy rozwiązania alternatywne są wykonalne i odpowiednie dla przedsięwzięcia? (tj. wykonalne opcje przedsięwzięcia spełniające cele)			
4.11	Czy podano główne powody wyboru proponowanego przedsięwzięcia, w tym wskazano główne przyczyny wyboru danej opcji, w tym porównanie wpływu na środowisko?			
4.12	Czy główne skutki dla środowiska rozwiązań alternatywnych porównano ze skutkami powodowanymi przez proponowane przedsięwzięcie?			
4.13	Czy w ocenie rozwiązań alternatywnych przeanalizowano skutki łagodzące? (więcej informacji dotyczących skutków łagodzących znajduje się w sekcji 5 poniżej)			
Inne pytania dotyczące analizy rozwiązań alternatywnych				

SEKCJA 5 OPIS SKUTKÓW ŁAGODZĄCYCH				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
5.1	W przypadkach, w których pojawił się znaczący negatywny wpływ na którykolwiek element środowiska, czy omówiono możliwości łagodzenia tego wpływu?			
5.2	Czy środki, których wdrożenie zaproponował wykonawca w celu złagodzenia wpływu, zostały przejrzysto opisane, i czy ich wpływ na wielkość i znaczenie wpływu został odpowiednio wyjaśniony?			
5.3	Czy opisano jakąkolwiek strategię łagodzenia negatywnego wpływu?			
5.4	Czy, jeżeli wpływ środków łagodzących na wielkość i znaczenie wpływu jest niepewny, zostało to odpowiednio wyjaśnione?			
5.5	Czy wyraźnie wskazano, że wykonawca zobowiązał się w sposób wiążący do wdrożenia proponowanych środków łagodzących, czy też wskazano, że środki łagodzące mają charakter wyłącznie sugestii lub zaleceń?			
5.6	Czy środki łagodzące obejmują zarówno etap budowy, jak i eksploatacji przedsięwzięcia?			
5.7	Czy wyjaśniono powody wykonawcy, dla których wybrał on proponowane środki łagodzące?			
5.8	Czy obowiązki w zakresie wdrażania środków łagodzących, w tym role, odpowiedzialności i środki, zostały odpowiednio i wyraźnie zdefiniowane?			
5.9	W przypadku, gdy wdrożenie środków łagodzących dla znaczącego negatywnego wpływu nie jest praktycznie możliwe, lub gdy wykonawca podjął decyzję o nieproponowaniu żadnych środków łagodzących, czy powody takiego działania zostały wyraźnie wyjaśnione?			
5.10	Czy można jednoznacznie uznać, że specjaliści opracowujący raport OOS i wykonawca uwzględnili pełen wachlarz możliwych podejść do środków łagodzących, w tym uwzględnili środki pozwalające uniknąć, zapobiec lub zmniejszyć, albo też w stosownych przypadkach, zrównoważyć wpływ za pomocą alternatywnych strategii lub lokalizacji, zmian projektu i planu przedsięwzięcia, zmian metod i procesów, w tym rozwiązań końcowych (end-of-pipe), zmian w planach realizacji i praktyk w zakresie zarządzania, środków naprawczych lub zapobiegawczych i środków kompensujących wpływ?			
Inne pytania dotyczące środków łagodzących				

SEKCJA 5 OPIS SKUTKÓW ŁAGODZĄCYCH				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?

SEKCJA 6 OPIS SKUTKÓW W ZAKRESIE MONITOROWANIA				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
6.1	Czy spodziewane jest wystąpienie negatywnego wpływu na którykolwiek element środowiska, czy omówiono możliwości w zakresie monitorowania takiego wpływu?			
6.2	Czy środki proponowane przez wykonawcę do wdrożenia w celu monitorowania skutków, zostały wyraźnie opisane i czy ich cel został przejrzysto wyjaśniony?			
6.3	Czy wyraźnie wskazano, że wykonawca zobowiązał się w sposób wiążący do wdrożenia proponowanych środków w zakresie monitorowania, czy też wskazano, że środki te mają charakter wyłącznie sugestii lub zaleceń?			
6.4	Czy wyjaśniono powody wykonawcy, dla których wybrał on proponowane środki w zakresie monitorowania?			
6.5	Czy obowiązki w zakresie wdrażania środków w zakresie monitorowania, w tym role, odpowiedzialności i zasoby, zostały odpowiednio i wyraźnie zdefiniowane?			
6.6	W przypadku, gdy monitorowanie znaczącego negatywnego wpływu nie jest praktycznie możliwe, lub gdy wykonawca podjął decyzję o nieproponowaniu żadnych środków w zakresie monitorowania, czy powody takiego działania zostały wyraźnie wyjaśnione?			
6.7	Czy można jednoznacznie uznać, że specjaliści opracowujący raport OOS i wykonawca uwzględnili pełen wachlarz możliwych podejść do monitorowania, w tym uwzględnili środki w zakresie monitorowania obejmujące wszystkie istniejące wymogi prawne w zakresie środowiska, środki w zakresie monitorowania wynikające z innych przepisów pozwalające na uniknięcie powielania, monitorowanie środków łagodzących (zapewniające, że prognozowany znaczący wpływ jest łagodzony zgodnie z planem), środki w zakresie monitorowania zdolne do identyfikacji istotnych nieprzewidzianych skutków?			
6.8	Czy zaproponowano rozwiązania dotyczące monitorowania i zarządzania wpływem rezydualnym?			
Inne pytania dotyczące środków w zakresie monitorowania				

SEKCJA 7 JAKOŚĆ				
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
Jakość przygotowania raportu				
7.1	Czy raport OOŚ jest dostępny w jednym lub większej liczbie wyraźnie zdefiniowanych dokumentów?			
7.2	Czy dokument(y) jest/są logicznie zorganizowane i mają czytelną strukturę, tak aby użytkownik mógł łatwo zlokalizować informacje?			
7.3	Czy na początku dokumentu(ów) znajduje się spis treści?			
7.4	Czy zamieszczono przejrzysty opis procesu?			
7.5	Czy prezentacja jest kompleksowa, ale spójna i nie zawiera zbędnych danych i informacji?			
7.6	Czy prezentacja efektywnie wykorzystuje tabele, rysunki, mapy, zdjęcia i inne materiały graficzne?			
7.7	Czy prezentacja efektywnie wykorzystuje załączniki lub dodatki do prezentacji danych szczegółowych, które nie mają kluczowego znaczenia dla zrozumienia tekstu głównego?			
7.8	Czy wszystkie analizy i wnioski zostały wystarczająco udokumentowane danymi i dowodami?			
7.9	Czy zamieszczono odpowiednie odnośniki do wszystkich źródeł danych?			
7.10	Czy terminologia jest stosowana spójnie w całym dokumencie(ach)?			
7.11	Czy tekst ma postać pojedynczego dokumentu, z odniesieniami do poszczególnych sekcji stosowanymi w celu umożliwienia użytkownikowi poruszanie się po całym tekście?			
7.12	Czy tekst jest rzetelny i, w możliwie jak największym zakresie, bezstronny i obiektywny?			
Podsumowanie w języku nietechnicznym				
7.13	Czy raport OOŚ zawiera podsumowanie w języku nietechnicznym?			
7.14	Czy podsumowanie zawiera spójny, ale wszechstronny opis przedsięwzięcia, jego środowiska, wpływu przedsięwzięcia na środowisko, proponowanych środków łagodzących i w zakresie monitorowania?			
7.15	Czy podsumowanie zawiera istotne niepewności dotyczące przedsięwzięcia i jego wpływu na środowisko?			
7.16	Czy podsumowanie wyjaśnia proces wydawania zezwolenia na inwestycję dla przedsięwzięcia oraz rolę OOŚ w tym procesie?			
7.17	Czy podsumowanie zawiera opis podejścia do oceny?			
7.18	Czy podsumowanie zostało napisane językiem nietechnicznym, bez terminów technicznych, szczegółowych danych i dyskusji naukowej?			
7.19	Czy podsumowanie byłoby zrozumiane dla przeciętnego członka społeczności?			
Wiedza fachowa				
7.20	Czy kompetencje ekspertów, odpowiedzialnych za przygotowanie raportu OOŚ, zostały wskazane lub w inny sposób wyjaśnione w raporcie OOŚ?			
7.21	Czy wykonawca zachował zgodność z wymogami i praktykami krajowymi i lokalnymi w zakresie wyboru			

SEKCJA 7		JAKOŚĆ		
Nr	Pytanie oceniające	Odpowiednie?	Odpowiednio ukierunkowane?	Jakie dodatkowe informacje są potrzebne?
	ekspertów odpowiedzialnych za przygotowanie raportu OOŚ?			
Inne pytania dotyczące środków w zakresie monitorowania				

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK I – POWIĄZANIA Z INNYMI INSTRUMENTAMI UNIJNYMI

Dyrektywa OOS jest jedynie jednym z wielu elementów obowiązującego ustawodawstwa unijnego mających wpływ na planowanie dotyczące środowiska i przedsięwzięć. Stwarza to ryzyko powielania ocen i procedur, ale też oferuje różne możliwości synergii. Zgodnie z zasadą lepszego stanowienia prawa, zgodnie z którą polityki i przepisy unijne powinny być opracowywane i wdrażane tak, aby osiągały cele minimalnym kosztem²⁰, podejmowane działania powinny „optymalizować” różne oceny i procedury w każdym możliwym przypadku. Należy pamiętać, że „optymalizacja” w tym kontekście oznacza usprawnienie i lepszą koordynację procedur ocen wpływu na środowisko w celu zmniejszenia zbędnych obciążeń administracyjnych, tworzenia synergii i przyspieszenia procesów ocen środowiskowych, przy jednoczesnym zapewnieniu maksymalnego poziomu ochrony środowiska poprzez realizację kompleksowych ocen wpływu na środowisko.

Dyrektywa OOS zawiera następujące środki optymalizujące:

▪ **Wspólne lub skoordynowane procedury (art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS)**

Art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS nakłada na państwa członkowskie wymóg zapewnienia skoordynowanych lub wspólnych procedur, jeżeli ocena jest wymagana, zarówno na mocy dyrektywy OOS i dyrektywy siedliskowej (patrz poniżej). Ponadto państwa członkowskie powinny mieć możliwość stosowania tych skoordynowanych lub wspólnych procedur do innych ocen wpływu na środowisko wynikających z przepisów unijnych, w szczególności na mocy ramowej dyrektywy wodnej i dyrektywy w sprawie emisji przemysłowych. W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji o interakcjach z tymi przepisami, patrz poniżej. Praktykom doradza się zapoznanie się z przepisami krajowymi w celu sprawdzenia, kiedy koordynacja jest wymagana i w jaki sposób.

▪ **Uwzględnienie innych ocen (art. 4 ust. 4 i art. 5 ust. 1 dyrektywy OOS)**

Art. 4 ust. 4 dyrektywy OOS odnoszący się do etapu preselekcji w procesie OOS, a także art. 5 ust. 1 dyrektywy OOS w sprawie przygotowania raportu OOS, wymaga od specjalistów uwzględniania dostępnych wyników innych odpowiednich ocen sporządzonych zgodnie z innymi przepisami unijnymi i krajowymi.

▪ **Inne odpowiednie informacje posiadane przez organy (art. 5 ust. 4 dyrektywy OOS)**

W celu zwiększenia dostępności danych, art. 5 ust. 4 dyrektywy OOS nakłada na organy posiadające odpowiednie informacje wymóg ich udostępnienia wykonawcom przedsięwzięć objętych OOS.

Niniejszy rozdział przedstawia główne akty prawodawstwa unijnego optymalizujące proces OOS. Specjaliści powinni zawsze sprawdzać, czy ich przedsięwzięcie jest objęte innymi przepisami unijnymi i odpowiednim transpozycjom krajowym, i mieć świadomość istnienia wielu innych wytycznych wydawanych na poziomie UE i krajowym, wspierających specjalistów w zmaganiach ze złożonym ustawodawstwem. Niektóre z wytycznych unijnych zostały przywołane w odpowiednich ustępach części B wytycznych OOS i zostały wymienione poniżej, a także w załączniku do niniejszych wytycznych dotyczącym innych odpowiednich wytycznych.

Przepisy ujęte w niniejszym rozdziale nie stanowią wyczerpującej listy, niemniej jednak należą do najistotniejszych (nazwy oficjalne zostały podane poniżej):

- Dyrektywa SOOS;
- Dyrektywa ptasia i siedliskowa;
- Ramowa dyrektywa wodna
- Dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej;
- Dyrektywa w sprawie jakości powietrza i dyrektywa w sprawie metali ciężkich w powietrzu;
- Dyrektywa ramowa w sprawie odpadów;
- Dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych;
- Dyrektywa Seveso
- Rozporządzenia w sprawie sieci transeuropejskich: TEN-E, TEN-T i TEN-TEC;
- Konwencja z Aarhus i Konwencja z Espoo (w tym dyrektywa 2003/4/WE i 2003/35/WE).

²⁰ Dokument Roboczy Komisji Europejskiej *Wytyczne dotyczące lepszego stanowienia prawa*, SWD (2015) 111, wersja ostateczna

DYREKTYWA SOOŚ

Stosowana nazwa	Nazwa oficjalna
Dyrektywa w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dyrektywa 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko
Odpowiednie wytyczne UE:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wytyczne dotyczące optymalizacji ocen środowiskowych przeprowadzanych na mocy art. 2 ust. 3 dyrektywy OOŚ ▪ Wytyczne Komisji dotyczące wdrażania dyrektywy 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko ▪ Wytyczne Komisji dotyczące usprawniania procedur oceny oddziaływania na środowisko dla projektów z zakresu infrastruktury energetycznej będących przedmiotem wspólnego zainteresowania (PCI)

Dyrektywa SOOŚ dotyczy strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SOOŚ) przeprowadzanych dla określonych planów i programów. W wielu przypadkach konieczne będzie przeprowadzenie SOOŚ dla danego planu lub programu leżącego u podstaw proponowanego przedsięwzięcia przed OOŚ. Art. 3 ust. 2 dyrektywy SOOŚ nakłada wymóg przeprowadzenia SOOŚ, jeżeli plan lub program „ustala ramy” dla przedsięwzięcia wymienionego w załącznikach I i II do dyrektywy OOŚ.

Możliwości synergii

SOOŚ i OOŚ to podobne procedury, mimo że ta pierwsza jest przeprowadzana dla planów i programów, a druga dotyczy przedsięwzięć. Obie oceny można podsumować następująco: przygotowywane jest sprawozdanie dotyczące środowiska, w którym jest identyfikowany, opisany i oszacowany potencjalny znaczący wpływ na środowisko; istnieje wymóg poinformowania i konsultacji z organami ds. środowiska oraz społeczeństwem (oraz państwami członkowskimi, których dotyczy proces decyzyjny); właściwy organ podejmuje decyzję, uwzględniając wyniki konsultacji. Społeczeństwo jest informowane o decyzji po jej podjęciu. Nawet jeżeli zakres ocen różni się, bardzo często większość prac zrealizowanych w ramach SOOŚ można wykorzystać w OOŚ. Rozwiązania alternatywne zidentyfikowane w SOOŚ mogą być odpowiednie dla OOŚ, a niektóre dane zebrane w ramach SOOŚ mogą być wykorzystane do stworzenia scenariusza odniesienia dla OOŚ. Specjaliści prowadzący OOŚ powinni zapoznać się ze sprawozdaniem SOOŚ sporządzonym dla odpowiednich planów lub programów w celu uniknięcia powtarzania prac.

Wytyczne dotyczące usprawniania procedur oceny oddziaływania na środowisko dla projektów z zakresu infrastruktury energetycznej będących przedmiotem wspólnego zainteresowania (PCI) (patrz Załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi) zawiera wytyczne dotyczące korzystania z synergii pomiędzy procedurami SOOŚ i OOŚ. Ponadto, na poziomie krajowym dostępnych jest wiele innych wytycznych.

Podczas procedury preselekcji dla przedsięwzięć OOŚ, oceny przeprowadzone w ramach dyrektywy SOOŚ mogą okazać się odpowiednie do rozstrzygnięcia, czy przedsięwzięcia mogą mieć znaczący wpływ na środowisko. Może mieć to zastosowanie w przypadku, w którym ocena przeprowadzona w ramach dyrektywy SOOŚ zawiera informacje o wrażliwości obszaru na określone inwestycje objęte proponowanym przedsięwzięciem.

Wspólne/skoordynowane procedury

Przepisy dyrektyw SOOŚ i OOŚ nie zawierają bezpośrednich ustaleń dotyczących wspólnych lub skoordynowanych procedur, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że te pierwsze dotyczą przedsięwzięć (art. 2 ust. 3 dyrektywy OOŚ), a drugie do planów/programów (art. 11 ust. 2 dyrektywy SOOŚ); ponadto, każdą procedurę należy przeprowadzić na podstawie przepisów dyrektywy (art. 11 ust. 1 dyrektywy SOOŚ). TSUE orzekł, iż przeprowadzenie oceny w ramach dyrektywy OOŚ nie implikuje odstąpienia od wymogu przeprowadzenia oceny w ramach dyrektywy SOOŚ (por. C-295/10, *Valčiukienė i in.*, par. 55-63). Jednakże, w niektórych przypadkach,

plan/program, i w efekcie realizacja inwestycji, mogą być poddane procedurze oceny zintegrowanej: państwa członkowskie mogą swobodnie ustanawiać takie mechanizmy, o ile wszystkie wymogi obu dyrektyw zostają spełnione. W kontekście powyższego TSUE dopuścił również, w tej samej decyzji, przeprowadzenie procedury wspólnej, w której spełnienie wymogów określonych w obu dyrektywach gwarantuje jedna procedura oceny wpływu na środowisko (por. C-295/10, *Valčiukienė i in.*, par. 55-63).

DYREKTYWA PTASIA I SIEDLISKOWA

Stosowana nazwa	Nazwa oficjalna
Dyrektywa siedliskowa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory
Dyrektywa ptasia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa
Odpowiednie wytyczne UE:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wytyczne dotyczące optymalizacji ocen środowiskowych przeprowadzanych na mocy art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS ▪ Wytyczne Komisji dotyczące usprawniania procedur oceny oddziaływania na środowisko dla projektów z zakresu infrastruktury energetycznej będących przedmiotem wspólnego zainteresowania (PCI) ▪ Wytyczne Komisji dotyczące zarządzania obszarami Natura 2000: postanowienia art. 6 dyrektywy 93/42/EWG ▪ Podręcznik interpretacji siedlisk Unii Europejskiej - EUR28.

Dyrektywa siedliskowa, wraz z dyrektywą ptasią (dyrektywą 2009/147/WE) ma na celu zapewnienie różnorodności biologicznej poprzez ochronę naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory w państwach członkowskich UE. Obie dyrektywy tworzą spójną sieć obszarów (sieć Natura 2000) dla siedlisk i/lub gatunków, które należy chronić, lub odtwarzać utrzymując korzystny stan ochrony, zgodnie z przepisami obu dyrektyw. Plan lub przedsięwzięcie, które może mieć znaczący wpływ na obszar Natura 2000 jest poddawany odpowiedniej ocenie (OO) skutków dla obszaru w kontekście założeń jego ochrony (dyrektywa siedliskowa, art. 6 ust. 3). Decyzja OO jest wiążąca i wskazuje, czy plan lub przedsięwzięcie mogą być kontynuowane, z zastrzeżeniem przepisów szczegółowych określonych w art. 6 ust. 4.

Możliwości synergii

Zakres OO i OOS jest odmienny – OOS powinna uwzględniać wszystkie znaczące skutki dla środowiska, natomiast OO koncentruje się na celach ochrony i integralności danego obszaru Natura 2000; jednakże, podobnie jak w przypadku SOOS, niektóre informacje zebrane w ramach jednej oceny mogą być wykorzystane w drugiej.

Wspólne/skoordynowane procedury

Art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS zakłada, że dla przedsięwzięć, w przypadku których obowiązek przeprowadzenia ocen oddziaływania na środowisko wynika jednocześnie z dyrektywy OOS i dyrektywy ptasiej oraz siedliskowej, państwa członkowskie *gwarantują - w stosownych przypadkach -* zastosowanie skoordynowanych lub wspólnych procedur. Takie podejście różni się od przedsięwzięć, w przypadku których obowiązek przeprowadzenia oceny wynika z innych przepisów unijnych, kiedy to państwa członkowskie *mogą* zastosować skoordynowane lub wspólne procedury. Dyrektywa OOS kilkakrotnie odnosi się do dyrektywy siedliskowej, przykładowo podczas identyfikowania znaczącego wpływu przedsięwzięć, szczególną uwagę należy zwrócić na gatunki i siedliska chronione postanowieniami dyrektywy ptasiej i siedliskowej. UE opublikowała wytyczne wspierające specjalistów w zakresie, w których wyniki odpowiedniej oceny (OO) są uwzględniane w procedurze OOS (patrz wytyczne dotyczące usprawniania ocen wpływu na środowisko przeprowadzanych na mocy art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS, pełne odniesienie w Załączniku do niniejszych wytycznych dotyczącym odpowiednich wytycznych i narzędzi).

RAMOWA DYREKTYWA WODNA

Stosowana nazwa	Nazwa oficjalna
-----------------	-----------------

RDW	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dyrektywa 2000/60/WE ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej
Odpowiednie wytyczne UE:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wytyczne dotyczące optymalizacji ocen środowiskowych przeprowadzanych na mocy art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS ▪ Wytyczne Komisji dotyczące usprawniania procedur oceny oddziaływania na środowisko dla projektów z zakresu infrastruktury energetycznej będących przedmiotem wspólnego zainteresowania (PCI) ▪ Wspólna strategia wdrażania dla ramowej dyrektywy wodnej: Wytyczne nr 7 Monitorowanie w ramach ramowej dyrektywy wodnej ▪ Wspólna strategia wdrażania dla ramowej dyrektywy wodnej: Wytyczne nr 20, Odstępstwa od celów środowiskowych

RDW ustanawia ramy dla ochrony śródlądowych wód powierzchniowych, śródlądowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych. Na mocy dyrektywy sporządzane są plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (PGW), aktualizowane co 6 lat i koordynujące i wdrażające środki dotyczące stanu wód w każdym dorzeczu. PGW muszą odnosić się do celów określonych w RDW i muszą zawierać analizę kluczowych cech charakterystycznych dorzecza, oceny presji, oceny wpływu działalności człowieka na stan wód oraz środki podjęte w celu spełnienia celu dyrektywy w zakresie osiągnięcia dobrego stanu wszystkich wód.

Przedsięwzięcia, które mogą doprowadzić do nieosiągnięcia dobrego stanu części wód lub prowadzić do pogorszenia elementów jakościowych, wymagają oceny i, jeśli to możliwe, znalezienia bardziej przyjaznego dla środowiska rozwiązania alternatywnego. W przypadku braku takiego rozwiązania, przedsięwzięcie można zrealizować jedynie wtedy, gdy możliwe jest wykazanie, że w pierwszej kolejności podjęto wszystkie wykonalne środki łagodzące, których celem jest zmniejszenie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Po drugie, należy także wykazać, że przyczyny pogorszenia stanowią nadrzędny interes publiczny, lub że korzyści z przedsięwzięcia przeważają nad nieosiągnięciem odpowiednich celów środowiskowych (zob. warunki wymienione w art. 4 ust. 7 RDW). Proces identyfikacji i oceny takiego wpływu można prowadzić wspólnie z procedurą OOS. Jednakże, wymóg art. 4 ust. 7 RDW wykracza poza wymogi dyrektywy OOS, ponieważ obejmuje działania, które mogą nie figurować w załączniku I lub II do dyrektywy OOS.

Możliwości synergii

RDW zapewnia gromadzenie szczegółowych danych środowiskowych dla wód w ramach procesu planowania PGW. W efekcie gromadzenia danych i przeprowadzenia wymaganych ocen skutków dla części wód zgodnie z art. 4 ust. 7 RDW może dojść do powstania synergii dla części OOS. Jak wskazano powyżej, jeżeli przedsięwzięcie wymienione w załączniku I lub II do dyrektywy OOS zostanie uznane za wywierające wpływ na stan części wód zgodnie z odpowiednim PGW, wymagana będzie dalsza ocena pozwalająca na opracowanie lub przegląd rozwiązań alternatywnych i ewentualne uzasadnienie nadrzędnego interesu publicznego, zgodnie z wymogami ramowej dyrektywy wodnej.

Wspólna/skoordynowana procedura

Art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS zapewnia możliwość prowadzenia wspólnych lub skoordynowanych procedur w przypadkach, w których przedsięwzięcia wymagają oceny zgodnie z innymi przepisami unijnymi, niemniej jednak nie jest to wymóg konieczny.

DYREKTYWA RAMOWA W SPRAWIE STRATEGII MORSKIEJ

Stosowana nazwa	Nazwa oficjalna
MSFD	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dyrektywa 2008/56/WE ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej)
Odpowiednie wytyczne UE:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ostateczne sprawozdanie Komisji dotyczące dyrektywy ramowej

Dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej (MSFD) ustanawia ramy oceny i osiągnięcia dobrego stanu środowiska unijnych wód morskich do roku 2020. W tym celu, MSFD przyjmuje podejście ekosystemowe i zintegrowane, a ochrona środowiska i zrównoważone użytkowanie wspólnie dążą do zapobiegania wyczerpywaniu się zasobów naturalnych stanowiących podstawę morskich działań gospodarczych i społecznych.

Możliwości synergii

MSFD zapewnia ustanowienie środowiskowego scenariusza odniesienia dla wód morskich. Na podstawie oceny i scenariusza odniesienia, należy podjąć i stopniowo wdrażać środki zapewniające osiągnięcie dobrego stanu środowiska w ciągu określonej liczby lat. W przeciwieństwie do RDW, MSFD nie nakłada niezależnego wymogu oceny działań. Jednakże, cele i środki przyjmowane przez państwa członkowskie mogą wpływać na zakres i charakter raportu OOS, ponieważ raport musi uwzględnić ocenę prawdopodobnego wpływu przedsięwzięcia na cele przyjęte dla danej części wód morskich.

Wspólna/skoordynowana procedura

Art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS zapewnia możliwość prowadzenia wspólnych lub skoordynowanych procedur w przypadkach, w których przedsięwzięcia wymagają oceny zgodnie z innymi przepisami unijnymi, niemniej jednak nie jest to wymóg konieczny.

DYREKTYWA W SPRAWIE JAKOŚCI POWIETRZA I DYREKTYWA W SPRAWIE METALI CIĘŻKICH W POWIETRZU

Stosowana nazwa	Nazwa oficjalna
AQD	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dyrektywa 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszy powietrza dla Europy
HMAQD	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dyrektywa 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu
Odpowiednie wytyczne UE:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak

Dyrektywa AQD ustanawia ramy dla aktywnego monitorowania powietrza i eliminacji zanieczyszczeń. Dyrektywa ustanawia różne cele w zakresie jakości powietrza (wartości dopuszczalne, wartości docelowe, poziomy krytyczne i progi alarmowe) dla wielu różnych zanieczyszczeń (dwutlenek siarki, azot, dwutlenki, pyły zawieszane, ołów, benzen, tlenek węgla). Wymaga wprowadzenia planów jakości powietrza w przypadku braku zgodności z wartościami dopuszczalnymi lub docelowymi, a także planów działań krótkoterminowych w przypadku przekroczenia progów alarmowych. Dodatkowo, dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do informowania społeczeństwa i określa wymogi dla oceny jakości powietrza (np. sieć monitorowania). Ponadto, HMAQD określa wartości dopuszczalne dla takich zanieczyszczeń powietrza jak arsen, kadm, nikiel i benzo(a)piren.

Możliwości synergii

Podczas przygotowywania raportu OOS, cele w zakresie jakości powietrza, a także istniejące plany jakości powietrza i plany działań krótkoterminowych stanowią podstawę do analizy scenariusza odniesienia i rozwiązań alternatywnych dla przedsięwzięcia, a także aspektów środowiska oraz ewentualnych działań zaradczych.

DYREKTYWA RAMOWA W SPRAWIE ODPADÓW

Stosowana nazwa	Nazwa oficjalna
RDO	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dyrektywa 2008/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 października 2008 r. w sprawie odpadów i uchylająca niektóre

	dyrektywy
Odpowiednie wytyczne UE:	<ul style="list-style-type: none"> Zastosowanie dyrektywy OOS w rekultywacji składowisk odpadów.

RDO ustanawia ramy prawne dla gospodarowania i przetwarzania większości rodzajów odpadów. Dyrektywa określa hierarchię postępowania z odpadami, obejmującą działania od zapobiegania powstawaniu odpadów do unieszkodliwiania. Gospodarka odpadami na mocy dyrektywy musi być wdrażana bez ryzyka dla zdrowia ludzkiego i szkody dla środowiska (np. bez ryzyka dla wód, powietrza, różnorodności biologicznej i bez powstawania uciążliwości). Ustanawia również zasady rozszerzonej odpowiedzialności producenta, zwiększającej ich obowiązki w zakresie gospodarowania produktami zwracanymi po użyciu.

Możliwości synergii

RDO nakłada wymóg uchwalania i wdrażania planów gospodarki odpadami i programów zapobiegania powstawaniu odpadów na poziomie krajowym i lokalnym. Plany i programy powinny analizować bieżącą sytuację w zakresie przetwarzania odpadów, a także identyfikować środki niezbędne do prowadzenia gospodarki odpadami w kontekście celów RDO. Takie podejście obejmuje istniejące i planowane instalacje przetwarzania odpadów, które mogą stanowić przedsięwzięcia objęte przepisami dyrektywy OOS. Ponieważ parametry i wymogi dla takich instalacji określają plany gospodarowania odpadami, również podlegają one wymogom dyrektywy SOOS (patrz powyżej).

Dyrektywa OOS może również mieć zastosowanie dla każdego przedsięwzięcia dotyczącego odpadów wytwarzanych nie tylko w fazie budowy i eksploatacji przedsięwzięcia, ale także, w szczególności, w fazie likwidacji i/lub rekultywacji terenu.

Na etapie przygotowywania raportu OOS, podczas oceny znaczącego wpływu przedsięwzięcia na środowisko należy uwzględnić ilość odpadów wytwarzanych i zwracanych do lokalizacji przedsięwzięcia. Jest to również istotne w kontekście określenia rozwiązań alternatywnych, środków łagodzących i kompensacyjnych.

DYREKTYWA W SPRAWIE EMISJI PRZEMYSŁOWYCH

Stosowana nazwa	Nazwa oficjalna
IED	<ul style="list-style-type: none"> Dyrektywa 2010/75/UE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie emisji przemysłowych
Odpowiednie wytyczne UE:	<ul style="list-style-type: none"> Wytyczne na podstawie art. 13 ust. 3 lit. c) i d) dyrektywy IED; Komunikat Komisji dotyczący opracowywania sprawozdań bazowych na podstawie art. 22 ust. 2 dyrektywy IED.

Dyrektywa IED jest głównym instrumentem UE regulującym kwestie emisji zanieczyszczeń z instalacji przemysłowych. Około 50 000 przedsięwzięć prowadzących działalność przemysłową wymienionych w załączniku I do dyrektywy IED jest zobowiązane do działania zgodnie z pozwoleniem, które powinno zawierać warunki określone zgodnie z zasadami i przepisami dyrektywy IED. Jak wskazano we Wskazówkach Komisji dotyczących „Interpretacji definicji niektórych kategorii przedsięwzięć zawartych w załącznikach I oraz II do Dyrektywy OOS” (patrz załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący innych odpowiednich wytycznych i narzędzi): dyrektywa OOS i dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych czasami dotyczą tego samego rodzaju działalności. Jednakże, należy mieć świadomość różnic pomiędzy celem, zakresem, systemami klasyfikacji i progami określonymi w obu dyrektywach.

Możliwość synergii

Pozwolenia IED muszą uwzględniać całościowe oddziaływanie na środowisko zakładu przemysłowego, w tym emisje do powietrza, wód i gruntów, wytwarzanie odpadów, wykorzystanie surowców, efektywność energetyczną, hałas, zapobieganie wypadkom oraz rekultywację terenu po likwidacji. Takie działanie jest spójne z postanowieniami dyrektywy OOS, a „państwa członkowskie mają swobodę wyboru progów określonych w załączniku I do dyrektywy OOS w kontekście dyrektywy SOOS (Wskazówki Komisji, Interpretacja definicji

niektórych kategorii przedsięwzięć zawartych w załącznikach I oraz II do Dyrektywy OOŚ, patrz również załącznik do niniejszych wytycznych dotyczący odpowiednich wytycznych i narzędzi).

Ponadto, pozwolenia wydane na mocy dyrektywy IED należy poddawać okresowym przeglądom w celu zapewnienia zgodności. Ponieważ monitorowanie prowadzone w ramach IED zwykle nie obejmuje wszystkich aspektów środowiskowych, dyrektywa ta wymaga przeprowadzenia specjalnego monitorowania, którego część można wykorzystać na potrzeby OOŚ. Podejście do monitorowania w dyrektywie IED można również przyjąć i poszerzyć tak, aby obejmowało inne aspekty wymienione w propozycjach monitorowania OOŚ.

Wspólna/skoordynowana procedura

Art. 2 ust. 3 dyrektywy OOŚ przewiduje możliwość prowadzenia wspólnych lub skoordynowanych procedur w przypadkach, w których przedsięwzięcia wymagają oceny zgodnie z innymi przepisami unijnymi, niemniej jednak nie jest to wymóg konieczny.

DYREKTYWA SEVESO

Stosowana nazwa	Nazwa oficjalna
Dyrektywa Seveso	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dyrektywa 2012/18/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi
Odpowiednie wytyczne UE:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wytyczne dotyczące optymalizacji ocen środowiskowych przeprowadzanych na mocy art. 2 ust. 3 dyrektywy OOŚ Wytyczne zostały zebrane na portalu Minerva pod adresem: https://minerva.jrc.ec.europa.eu/en/minerva

Dyrektywa Seveso została uchwalona w odpowiedzi na awarię przemysłową, w efekcie której doszło do uwolnienia niebezpiecznych substancji chemicznych we włoskim mieście Seveso w roku 1976. Od tego czasu dyrektywa była kilkakrotnie zmieniana. Celem dyrektywy Seveso jest zapobieganie, a w przypadku wystąpienia, ograniczenie poważnych awarii obejmujących uwolnienie substancji niebezpiecznych. Ma ona zastosowanie do zakładów, w których mogą być obecne substancje niebezpieczne w ilościach przekraczających określony próg. Określone rodzaje działalności przemysłowej ujęte w innych przepisach unijnych zostały wyłączone z zakresu dyrektywy Seveso (np. elektrownie jądrowe lub transport substancji niebezpiecznych).

Wdrażanie środków bezpieczeństwa w zakładach na mocy dyrektywy Seveso odbywa się stosując podejście oparte o poziomy ryzyka, z uwzględnieniem ilości substancji niebezpiecznych obecnych w takich zakładach. Zakłady w dyrektywie Seveso zostały skategoryzowane jako zakłady o zwiększonym ryzyku lub zakłady o dużym ryzyku. Prowadzący zakłady o zwiększonym ryzyku mają obowiązek powiadamiania właściwego organu, opracowania polityki zapobiegania poważnym awariom (MAPP), sporządzać raporty z awarii i uwzględniać planowanie i zagospodarowanie przestrzenne. Poza tymi wymogami, prowadzący zakłady o dużym ryzyku muszą przygotowywać raporty bezpieczeństwa, wdrożyć system zarządzania bezpieczeństwem, sporządzić wewnętrzne plany operacyjno-ratownicze dla zakładów o dużym ryzyku, prowadzić planowanie i zagospodarowanie przestrzenne dla lokalizacji zakładów, udostępniać publicznie odpowiednie informacje i zapewniać podejmowanie niezbędnych działań po wystąpieniu awarii, w tym środków stosowanych w sytuacji awaryjnej i prowadzić kontrole.

Możliwości synergii

Dyrektywa Seveso może być wykorzystywana w wielu ocenach przeprowadzanych w ramach dyrektywy OOŚ, tak jak na przykład ocenach oddziaływania dotyczących ryzyka powstawania poważnych awarii i katastrof, łagodzenia i dostosowywania do zmian klimatycznych. Ponadto, w świetle ryzyka powodowanego przez zakłady ujęte w dyrektywie Seveso, przydatne są również przepisy dotyczące wydawania pozwoleń i zarządzania – dyrektywa Seveso jest często bezpośrednio łączona z innymi przepisami wymienionymi w załączniku, takimi jak przepisy dyrektywy OOŚ i konwencji z Aarhus. W kontekście powyższego, dyrektywa Seveso zapewnia gromadzenie szczegółowych informacji o instalacjach, które mogą być wykorzystywane w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także w planach awaryjnych. Synergie z OOŚ można uzyskać dla części raportu OOŚ

zawierającej projekt instalacji i ocenę ryzyk i zagrożeń związanych z wybranym projektem. Dyrektywa Seveso może również być przydatna na etapie preselekcji, ustalania zakresu i przygotowania raportu OOŚ w odniesieniu do: progów ilościowych w ocenie znaczenia, zasad informowania społeczeństwa w odniesieniu do zarządzania, a także zasad monitorowania.

Wspólna/skoordynowana procedura

Art. 2 ust. 3 dyrektywy OOŚ zapewnia możliwość prowadzenia wspólnych lub skoordynowanych procedur w przypadkach, w których przedsięwzięcia wymagają oceny zgodnie z innymi przepisami unijnymi, niemniej jednak nie jest to wymóg konieczny.

TRANSEUROPEJSKIE SIECI TRANSPORTOWE, ENERGETYCZNE I TELEKOMUNIKACYJNE

Stosowana nazwa	Nazwa oficjalna
Rozporządzenie transeuropejska transportowa	TEN-T: sieć <ul style="list-style-type: none"> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej
Rozporządzenie transeuropejska telekomunikacyjna	TEN-TEC: sieć <ul style="list-style-type: none"> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 283/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie wytycznych dotyczących sieci transeuropejskich w dziedzinie infrastruktury telekomunikacyjnej
Rozporządzenie transeuropejska energetyczna (rozporządzenie PCI)	TEN-E: sieć <ul style="list-style-type: none"> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 347/2013 z dnia 17 kwietnia 2013 r. w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej
Instrument „Łącząc Europę”: finansowanie sieci TEN	<ul style="list-style-type: none"> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1316/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające instrument „Łącząc Europę”, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 913/2010
Odpowiednie wytyczne UE:	<ul style="list-style-type: none"> Wytyczne dotyczące optymalizacji ocen środowiskowych przeprowadzanych na mocy art. 2 ust. 3 dyrektywy OOŚ

Sieć transeuropejska składa się z szeregu kluczowych przedsięwzięć infrastrukturalnych w dziedzinie transportu, energetyki i telekomunikacji, zwanych projektami będącymi przedmiotem wspólnego zainteresowania (PCI). Przedsięwzięcia te zostały opracowane w celu wsparcia europejskiego rynku wewnętrznego poprzez łączenie krajowych sieci infrastrukturalnych i zapewnianie ich interoperacyjności, co przyczynia się np. do realizacji celów unijnej polityki energetycznej tj. dostępnej, bezpiecznej i zrównoważonej energii.

W ramach rozporządzenia TEN-E dla sektora energetyki, PCI mogą korzystać z procesu przyspieszonego planowania i wydawania pozwoleń będącego efektem usprawnionych ocen wpływu na środowisko.

KONWENCJA Z AARHUS I KONWENCJA Z ESPOO

Stosowana nazwa	Nazwa oficjalna
Konwencja z Aarhus	<ul style="list-style-type: none"> Konwencja Europejskiej Komisji Gospodarczej Narodów Zjednoczonych o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska
Konwencja z Espoo	<ul style="list-style-type: none"> Konwencja Europejskiej Komisji Gospodarczej Narodów Zjednoczonych o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie

środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE

Odpowiednie wytyczne UE:

- Wytyczne dotyczące stosowania procedury OOŚ do wielkoskalowych projektów transgranicznych
- Wytyczne dla państw członkowskich sprawozdających zgodnie z artykułem 9 dyrektywy 2003/4.

Konwencja z Aarhus uchwała szereg uprawnień społeczeństwa, zarówno jednostek, jak i stowarzyszeń, w zakresie środowiska. Prawa te są podzielone na trzy filary, obejmujące dostęp do informacji o środowisku, udział społeczeństwa w procesie podejmowania decyzji oraz dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska. Strony konwencji są zobowiązane do uchwalenia odpowiednich przepisów umożliwiających wdrożenie postanowień konwencji przez władze publiczne. Wszystkie państwa członkowskie UE, a także sama Unia, są stronami konwencji. Pierwsze dwa filary są również częścią prawa unijnego tj. dyrektywy 2003/4/WE i 2003/35/WE. Ponadto wiele przepisów w różnych instrumentach unijnych wdraża te prawa, np. prawo do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości w ramach dyrektywy OOŚ, lub dostęp do wymiaru sprawiedliwości w dyrektywie IED.

Konwencja z ESPOO nakłada na państwa ogólny wymóg powiadamiania i wzajemnych konsultacji w sprawie wszystkich głównych przedsięwzięć, które mogą mieć znaczący negatywny wpływ na środowisko w kontekście transgranicznym. Art. 7 dyrektywy OOŚ daje podstawę prawną regulującą prawa i obowiązki państw członkowskich w przypadku procedury OOŚ dla przedsięwzięcia o skutkach transgranicznych. Art. 7 ust. 1 wskazuje na prawo potencjalnie narażonych państw członkowskich do informacji dotyczących np. procedury preselekcji w innym państwie członkowskim. Narażone państwo członkowskie musi zostać poinformowane o tym fakcie najpóźniej w momencie poinformowania o przedsięwzięciu społeczeństwa w państwie członkowskim, w którym proponowana jest realizacja przedsięwzięcia.

Możliwości synergii

Konwencja z Aarhus jest najbardziej kompleksowym instrumentem prawnym odnoszącym się do kwestii udziału społeczeństwa. Poprzez uchwalenie przepisów dotyczących informowania i udziału społeczeństwa, konwencja z Aarhus doprowadziła do precedensów w zakresie podejmowania decyzji (np. dotyczących ram czasowych informowania społeczeństwa), które mogą być przydatne w realizacji procedury OOŚ. Tekst główny konwencji wskazuje, że udział społeczeństwa powinien być skuteczny, odpowiedni, oficjalny i uwzględniać informowanie, powiadamianie, dialog, ustalenia i udzielanie odpowiedzi. Ponadto, podobnie jak dyrektywa OOŚ, konwencja z Aarhus wymaga zastosowania „rozsądnych terminów”. Mogą one mieć wpływ na różne etapy omawiane w serii wytycznych OOŚ.

Prawa do udziału uchwalone w konwencji w Aarhus mają wpływ na procedury preselekcji w ramach dyrektywy OOŚ w sensie, iż narażona społeczność i całe społeczeństwo mają prawo do zapoznania się z uzasadnieniem decyzji dotyczącej poddania lub niepoddania przedsięwzięcia procedurze OOŚ. Wymóg ten, w przypadku zakwestionowania decyzji przez narażoną społeczność i/lub społeczeństwo może stać się podstawą inicjatywy prawnej. Prawo to może mieć zastosowanie w przypadkach, w których właściwy organ podjął decyzję o przeprowadzeniu preselekcji przedsięwzięcia zgodnie ze szczegółowymi wymogami artykułów 5 – 10 dyrektywy OOŚ.

ZAŁĄCZNIK II – INNE ODPOWIEDNIE WYTYCZNE I NARZĘDZIA

- Andrushevych, T. Alge, C. Konrad (eds), Case Law of the Aarhus Convention Compliance Committee 2004-2011, 2nd edition (Orzecznictwo Komitetu Zgodności z Konwencją Aarhus 2004-2011, wydanie drugie) <https://www.eufje.org/images/DocAarhus/Aarhus%20CC%20case-law.pdf>
- Chartered Institute of Ecology and Environmental Management, Guidelines for ecological impact assessment in the UK and Ireland, Terrestrial, Freshwater, and Coastal (Instytut Ekologii i Zarządzania Środowiskiem, Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania na środowisko w ZK i Irlandii, środowisko lądowe, wody słodkie i przybrzeżne), styczeń 2016 r. http://www.cieem.net/data/files/Publications/EclA_Guidelines_Terrestrial_Freshwater_and_Coastal_Jan_2016.pdf
- Komisja, Ocena planów i projektów mających znaczący wpływ na obszary Natura 2000, Wytyczne metodologiczne dotyczące przepisów art. 6 ust. 3 i 4 dyrektywy siedliskowej 92/43/EWG http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/natura_2000_assess_en.pdf
- Komisja, Ocena wskaźników i celów w zakresie efektywnego gospodarowania zasobami http://ec.europa.eu/environment/enveco/resource_efficiency/pdf/report.pdf
- Komunikat Komisji dotyczący opracowywania sprawozdań bazowych na podstawie art. 22 ust. 2 dyrektywy IED (Wskazówki Komisji Europejskiej dotyczące opracowywania sprawozdań bazowych na podstawie art. 22 ust. 2 dyrektywy 2010/75/UE w sprawie emisji przemysłowych) http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2014.136.01.0003.01.ENG
- Komisja DG ds. działań w dziedzinie klimatu, nieoficjalny dokument, Wytyczne dla kierowników projektów: zwiększanie odporności podatnych inwestycji na działanie klimatu <http://climate-adapt.eea.europa.eu/metadata/guidances/non-paper-guidelines-for-project-managers-making-vulnerable-investments-climate-resilient>
- Ostateczne sprawozdanie Komisji dotyczące dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej w sprawie licencjonowania i udzielania pozwoleń https://circabc.europa.eu/sd/a/ca90e911-6585-4de0-983f-dd07a5c2a519/MSCG_19-201604_Study%20on%20licencing%20and%20permitting%20and%20MSFD_Final%20Report%20Arcadis.pdf
- Wytyczne Komisji dotyczące wydobycia surowców nieenergetycznych i sieci Natura 2000 http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/nee_i_n2000_guidance.pdf
- Wytyczne dla państw członkowskich sprawozdających zgodnie z art. 9 dyrektywy 2003/4 (Wytyczne dotyczące sprawozdawczości w zakresie zdobytych doświadczeń w stosowaniu postanowień dyrektywy 2003/4/WE w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska) http://ec.europa.eu/environment/aarhus/pdf/guidance_en.pdf
- Wytyczne Komisji nr 7 Monitorowanie w ramach ramowej dyrektywy wodnej [https://circabc.europa.eu/sd/a/63f7715f-0f45-4955-b7cb-58ca305e42a8/Guidance%20No%207%20-%20Monitoring%20\(WG%202.7\).pdf](https://circabc.europa.eu/sd/a/63f7715f-0f45-4955-b7cb-58ca305e42a8/Guidance%20No%207%20-%20Monitoring%20(WG%202.7).pdf)
- Wytyczne Komisji nr 20, Odstępstwa od celów środowiskowych https://circabc.europa.eu/sd/a/2a3ec00a-d0e6-405f-bf66-60e212555db1/Guidance_documentN%C2%B020_Mars09.pdf
- Wytyczne Komisji dotyczące żeglugi śródlądowej i sieci Natura 2000, Zrównoważony rozwój i zarządzanie żeglugą śródlądową w kontekście dyrektywy ptasiej i siedliskowej http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/iwt_en.pdf
- Wytyczne Komisji dotyczące akwakultury i obszarów Natura 2000, Zrównoważona działalność w zakresie akwakultury w kontekście sieci Natura 2000 <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Aqua-N2000%20guide.pdf>
- Wytyczne Komisji dotyczące zarządzania obszarami Natura 2000: postanowienia art. 6 dyrektywy 93/42/EWG http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

- Wytyczne dotyczące optymalizacji ocen środowiskowych przeprowadzanych na mocy art. 2 ust. 3 dyrektywy OOS
[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016XC0727\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016XC0727(01))
- Wytyczne dotyczące stosowania procedury OOS do wielkoskalowych projektów transgranicznych
<http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Transboundary%20EIA%20Guide.pdf>
- Wytyczne Komisji dotyczące rozwoju energetyki wiatrowej zgodnie z Natura 2000
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Wind_farms.pdf
- Wytyczne Komisji dotyczące wdrażania dyrektywy 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Tytuł: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001L0042>
- Wytyczne Komisji dotyczące usprawniania procedur oceny oddziaływania na środowisko dla projektów z zakresu infrastruktury energetycznej będących przedmiotem wspólnego zainteresowania (PCI)
http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCI_guidance.pdf
- Wytyczne Komisji dotyczące art. 13 ust. 3, lit c) i d) dyrektywy IED (Wytyczne dotyczące praktycznych ustaleń w zakresie wymiany informacji na mocy dyrektywy w sprawie emisji przemysłowych (2010/75/UE), w tym gromadzenia danych, sporządzania dokumentów referencyjnych dotyczących najlepszych dostępnych techniki i zapewnienia jakości zgodnie z art. 13 ust. 3 lit. c) i d) dyrektywy
[https://circabc.europa.eu/sd/a/21de9052-ea90-45a3-a681-2614183a3e4a/BREF_guidance%20\(final%20for%20Forum%2024%20Jun%2011\).pdf](https://circabc.europa.eu/sd/a/21de9052-ea90-45a3-a681-2614183a3e4a/BREF_guidance%20(final%20for%20Forum%2024%20Jun%2011).pdf)
- Wytyczne Komisji dotyczące oceny skutków pośrednich i kumulatywnych i ich interakcji
<http://ec.europa.eu/environment/archives/eia/eia-studies-and-reports/pdf/guidel.pdf>
- Komisja, Podręcznik interpretacji siedlisk Unii Europejskiej - EUR28
http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/Int_Manual_EU28.pdf
- Komisja, Interpretacja definicji kategorii przedsięwzięć z załącznika I i II do dyrektywy OOS
http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/cover_2015_en.pdf
- Instytut Środowiska i Zrównoważonego Rozwoju WCB Komisji Europejskiej, ramy dla wskaźników cyklu życia: opracowanie wskaźników monitorowania na poziomie makro opartych o cykl życia dla zasobów, produktów i odpadów dla krajów UE-27
<http://eplca.jrc.ec.europa.eu/uploads/LCindicators-framework.pdf>
- Dokument nieoficjalny Służb Komisji: Stosowanie przepisów dyrektywy OOS do rekultywacji składowisk odpadów
http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/eia_landfills.pdf
- Dokument nieoficjalny Służb Komisji: linia interpretacji proponowana przez Komisję dotycząca stosowania przepisów dyrektywy 85/337/EWG w odniesieniu do prac powiązanych/pomocniczych
<http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Note%20-%20Interpretation%20of%20Directive%2085-337-EEC.pdf>
- Narzędzia oceny wsparcia Komisji, Narzędzia opracowane w celu wsparcia oceny środowiska morskiego na mocy MSFD
http://mcc.jrc.ec.europa.eu/dev.py?N=18&O=355&titre_page=Support
- Dokument roboczy Komisji, Wytyczne dotyczące lepszego stanowienia prawa
http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/docs/swd_br_guidelines_en.pdf
- Europejska Agencja Środowiska, sprawozdawczość dotycząca gruntów i ekosystemów (LEAC) – Europejskie Centrum Tematyczne ds. środowiska lądowego, podręcznik metodologiczny LEAC
<http://www.eea.europa.eu/themes/data-and-maps/data/land-cover-accounts-leac-based-on-corine-land-cover-changes-database-1990-2000/>
- EMEC, Wytyczne dotyczące oceny oddziaływania na środowisko (OOS) dla wykonawców w Europejskim Centrum Energii Morskiej
http://hydropower.inl.gov/hydrokinetic_wave/pdfs/day3/4_final_emec_procedure.pdf
- Europejski Bank Inwestycyjny, Metodyka oceny projektów pod kątem emisji gazów cieplarnianych i zmian tych emisji
http://www.eib.org/attachments/strategies/eib_project_carbon_footprint_methodologies_en.pdf

- Inicjatywa na rzecz globalnej ochrony środowiska morskiego (GMEP)
<http://www.g20gmep.org/about/>
- Globalny system informacji morskiej (GMIS), System informacji o środowisku morskim (EMIS)
<http://gmis.jrc.ec.europa.eu/>
- Art. IEMA Quality Mark: 'What are the changes of that' – Probability and its Role in Determining Impact Significance (Jakie zmiany to powoduje – prawdopodobieństwo i rola w określaniu znaczenia wpływu)
https://www.iema.net/assets/uploads/EIA%20Articles/aecom_article_probability_and_its_role_in_determining_impact_significance.pdf
- Imperia (projekt finansowany ze środków EU LIFE+), Usprawnianie oceny wpływu na środowisko przez przyjmowanie dobrych praktyk i narzędzi do wielokryterialnej analizy decyzji
<https://www.jyu.fi/bioenv/en/divisions/natural-resources-and-environment/ymp/research/imperia-project>
- Jalava, K., i wsp., (2010) Quality of Environmental Impact Assessment: Finnish EISs and the opinions of EIA professionals, Impact Assessment and Project Appraisal (Jakość oceny oddziaływania na środowisko: fińskie OOŚ i opinie specjalistów OOŚ, ocena oddziaływania i projektów), 28:1, 15-27
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/44376/978-951-39-5818-3_vaitos26092014.pdf?sequence=3
- Justice and Environment, Good Examples of EIA and SEA Regulation and Practice in five European Union Countries (Dobre przykłady stosowania rozporządzeń OOŚ i SOOŚ w praktyce w pięciu krajach UE), 2008 r.
http://www.justiceandenvironment.org/files/file/2009/06/eia-sea_good_examples.pdf
- Lawrence D.: Significance Criteria and Determination in Sustainability-Based Environmental Impact Assessment (Kryteria znaczenia i rozstrzygnięcie w ocenie oddziaływania na środowisko opartej o zrównoważony rozwój)
https://www.ceaa-acee.gc.ca/155701CE-docs/David_Lawrence-eng.pdf
- Holenderska Komisja ds. Ocen Wpływu na Środowisko i CBD-Ramsar-CMS, Dobrowolne wytyczne dotyczące ocen oddziaływania na środowisko uwzględniającej różnorodność biologiczną
<https://www.cbd.int/doc/publications/imp-bio-eia-and-sea.pdf>
- OSPAR, Assessment of the Environmental Impact of Offshore Wind-farms (Ocena oddziaływania morskich farm wiatrowych na środowisko)
https://www.google.be/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwifhJ--wczSAhWCMBokHVCKBjUQFggxMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.ospar.org%2Fdocuments%3Fd%3D7114&usq=AFQjCNF4W-1luJiQV2g_0WPAjv3xIVxlGQ&sig2=0OrkDs7NgCjmvla7DNf2jw&bvm=bv.149093890,d.d2s
- Renewables Grid Initiative, nagroda Good Practice of the Year 2016
http://renewables-grid.eu/fileadmin/user_upload/Files_RGI/RGI_Publications/Good_Practice_of_the_Year_Award_brochure_2016.pdf
- RPS, Environmental impact assessment practical guidelines toolkit for marine fish farming (Zbiór praktycznych wytycznych dotyczących oceny oddziaływania na środowisko dla sektora hodowli ryb morskich)
<http://www.sarf.org.uk/Project%20Final%20Reports/SARF024%20-%20Final%20Reports%20and%20Templates/EIA%20Guidelines%20FINAL+%20Templates.pdf>
- Schmidt, M., Glasson, J., Emmelin, L. and Helbron, H., Standards and Thresholds for Impact Assessment (Standardy i progi oceny wpływu na środowisko), 2008 r.
- Scottish Natural Heritage, A handbook on environmental impact assessment: Guidance for Competent Authorities, Consultees and others involved in the Environmental Impact Assessment Process in Scotland (Podręcznik dotyczący ocen oddziaływania na środowisko: wytyczne dla właściwych organów, stron konsultowanych i innych stron uczestniczących w procesie oceny oddziaływania na środowisko w Szkocji)

<http://www.snh.gov.uk/publications-data-and-research/publications/search-the-catalogue/publication-detail/?id=2098>

- Szósty Program Ramowy, Sixth Framework Programme, Ocena ryzyka specjalnie ukierunkowanych projektów badawczych lub innowacyjnych D 3.2 Raport WP 3
http://www.sazp.sk/public/index/open_file.php?file=CEI/Hrncar/Risk_Assessment.pdf
- Sloopweg, Roel; Kolhoff, Arend, Generic approach to integrate biodiversity considerations in screening and scoping for EIA (Ogólne podejście do włączenia analiz różnorodności biologicznej w proces preselekcji i ustalania zakresu OOS)
- Brytyjska Agencja Środowiska: Environmental Impact Assessment (EIA), A handbook for Scoping projects (Ocena oddziaływania na środowisko (OOS), Podręcznik dla projektów dotyczących ustalania zakresu)
<https://www.gov.uk/government/publications/handbook-for-scoping-projects-environmental-impact-assessment>
- Brytyjskie Ministerstwo Energii i Zmian Klimatu, Guidance notes on the offshore petroleum production and pipelines (assessment of environmental effects) regulations 1999(as amended), (Wytyczne dotyczące rozporządzeń z roku 1999 w sprawie wydobycia ropy na morzu i rurociągów (ocena skutków dla środowiska) (zmienione), październik 2011 r.
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/193705/eiaguidancenote.pdf
- UNFCCC, Highlights of the contribution of the Nairobi work programme, Assessing climate change impacts and vulnerability, making informed adaptation decisions (Najważniejsze elementy wkładu do programu prac Nairobi, Ocena wpływu zmian klimatu i podatności na zmiany klimatu, podejmowanie świadomych decyzji o dostosowaniu do zmian klimatu)
http://unfccc.int/files/adaptation/application/pdf/unfccc-nwpsummary_interim.pdf